

СОВЕТ НА ЕВРОПА
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ПРВ ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ: RANTSEV против КИПАР и РУСИЈА

(Апликација бр. 25965/04)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

7 јануари 2010 година

КОНЕЧНА

10/05/2010 година

Оваа пресуда станува конечна во согласност со околностите предвидени во член 44 § 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот Rantsev против Кипар и Русија,

Европскиот суд за човекови права (Прв оддел), како Судски совет, во следниов состав:

Christos Rozakis, *Претседател,*

Anatoly Kovler,

Elisabeth Steiner,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Georgio Malinverni,

George Nicolaou, *судии,*

како и Søren Nielsen, *Секретар на Одделот,*

Расправајќи на затворена седница на 10 декември 2009 година,

Ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена на истиот датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот беше инициран со жалба (бр. 25965/04) против Република Кипар и Руската Федерација, поднесена до Судот во согласност со член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи („Конвенцијата“) од страна на рускиот државјанин, г. Nikolay Mikhaylovich Rantsev („жалителот“), на 26 мај 2004 година.

2. Жалителот, кому му беше доделена правна помош, беше застапуван од г-ѓа L. Churkina, адвокат во Екатеринбург. Кипарската влада беше застапувана од страна на владиниот агент, г. P. Clerides, Врховен обвинител на Република Кипар. Руската влада беше застапувана од страна на владиниот агент, г. G. Matyushkin.

3. Жалителот поднесе жалба во согласност со член 2, 3, 4, 5 и 8 од Конвенцијата во врска со недостатокот од доволна истрага за околностите на смртта на неговата ќерка, недостатокот од соодветна заштита на неговата ќерка од страна на полицијата на Кипар додека таа сè уште била жива и неуспехот на кипарските власти да преземат мерки за да ги казнат лицата одговорни за смртта и малтретирањето на неговата ќерка. Тој, исто така, поднесе жалба во согласност со член 2 и 4 во врска со неуспехот на руските власти да спроведат истрага за наводната трговија со неговата ќерка и последователната смрт и да преземат мерки за да ја заштитат од опасноста од трговија со луѓе. На крај, тој поднесе жалба во согласност со член 6 од Конвенцијата во врска со постапката на судскиот претрес и наводниот недостаток од пристап до суд во Кипар.

4. На 19 октомври 2007 година, од кипарската и руската влада беше побарано да го достават целосното досие од истрагата заедно со целата кореспонденција меѓу двете влади во врска со ова прашање. На 17 декември 2007 година и 17 март 2008 година, кипарската и руската влада, соодветно, доставија голем број на документи.

5. На 20 мај 2008 година, Претседателот на Првиот оддел одлучи да му даде приоритет на случајот во согласност со член 41 од Деловникот на Судот.

6. На 27 јуни 2008 година, Претседателот на Првиот оддел одлучи да ги известат за жалбата двете обвинети влади. Исто така, беше одлучено

да се испита основаноста на жалбата истовремено со нејзината допуштеност (член 29 § 3).

7. На 27 и 28 октомври 2008 година, соодветно, кипарската и руската влада ги доставија своите писмени забелешки во врска со допуштеноста и основаноста на жалбата. Покрај тоа, беа добиени коментари од трети лица од две невладини организации во Лондон, Interights и AIRE Centre, на кои Претседателот им даде дозвола да интервенираат во писмената постапка (член 36 § 2 од Конвенцијата и член 44 § 2 од Деловникот на Судот).

8. На 12 декември 2008 година, Претседателот на Првиот оддел одлучи дека на жалителот треба да му се додели правна помош за негово застапување пред Судот.

9. На 16 декември 2008 година, жалителот достави писмени коментари, како одговор, заедно со своето барање за правичен надомест на штета.

10. Кипарската и руската влада доставија коментари за поднесоците на жалителот за правичен надомест на штета.

11. Со писмо од 10 април 2009 година, кипарската влада побара Судот да го отфрли случајот од својата листа и приложи текст на еднострана декларација со цел да се решат прашањата покренати од страна на жалителот. Жалителот достави писмени коментари, на барање на кипарската влада, на 21 мај 2009 година.

12. Жалителот побара усна расправа, но, пред донесувањето на оваа пресуда, Судот одлучи дека не било потребно да се одржи истата.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

13. Жалителот, г. Nikolay Mikhaylovich Rantsev, е руски државјанин роден во 1938 година и живее во Svetlogorsk, Русија. Тој е татко на г-ѓа Oхана Rantseva, исто така, руски државјанин, родена во 1980 година.

14. Фактите на случајот, како што е утврдено од поднесоците на страните и материјалите поднесени од истите, особено од изјавите на сведоците земени од страна на полицијата на Кипар, може накратко да се прикажат на следниов начин.

A. Контекст

15. Oхана Rantseva пристигнала во Кипар на 5 март 2001 година. На 13 февруари 2001 година, X.A., сопственик на кабаре во Лимасол, поднел документи за добивање на виза и работна дозвола за „уметник“ во име на г-ѓа Rantseva со цел да и биде дадена дозвола да работи како уметник во неговото кабаре (види, исто така, став 115 подолу). Во прилог на жалбата била доставена и копија од патната исправа на г-ѓа Rantseva, лекарско уверение, копија од договорот за вработување (очигледно, сè уште не потпишан од страна на г-ѓа Rantseva) и обврзница, потпишана од [X.A.] агентите, која ги содржи следниве услови (оригиналот е изготвен на англиски јазик):

„СИТЕ ЛИЦА ПРИСУТНИ ОВДЕ ЗНААТ дека јас [Х.А.], од Лимасол, сум обврзан од страна на Министерот за внатрешни работи на Република Кипар да исплатам сума во износ од 150 британски фунти на гореспоменатиот Министер за внатрешни работи или на друго лице назначено од страна на Министерот за внатрешни работи во тоа време или на неговиот правен застапник или застапници.

Заверена со мој печат.

Изготвена на 13 февруари 2001 година.

ТАКА ШТО г-ѓа Охана RANTSEVA од РУСИЈА,

во натамошниот текст именувана како имигрант (поим кој, доколку контекстот дозволува, се смета дека ги вклучува нејзините наследници, извршители, управители и правни наследници), ќе добие дозвола за влез во Кипар, а јас ветувам дека имигрантот нема да има потреба од помош на Кипар во рок од пет години од датумот на донесување на оваа пресуда и, исто така, ветувам дека на Република Кипар ќе и биде исплатена која било сума која Република Кипар можеби треба да ја плати за помош или поддршка на имигрантот (потреба за која помошта и поддршката на министерот ќе биде единствен гарант) или за трошоците за репатриација на имигрантот од Кипар во рок од пет години од датумот на донесување на оваа пресуда.

ОТТУКА, УСЛОВОТ НА ОВАА ОБВРЗНИЦА предвидува дека ако имигрантот или јас лично, моите наследници, извршители, управители и правни наследници, исплатиме на Република Кипар, по нејзино барање, која било сума која Република Кипар можеби ја платила за помош или поддршка на имигрантот или за трошоците за репатриација на имигрантот од Кипар, тогаш оваа обврзница нема да биде важечка, додека, под сите други околности, таа останува полноважна.“

16. На г-ѓа Rantseva и била издадена дозвола за привремен престој како посетител до 9 март 2001 година. Таа престојувала во стан, заедно со други млади жени кои работеле во кабарето на Х.А.. На 12 март 2001 година, добила дозвола да работи до 8 јуни 2001 година како уметник во кабарето во сопственост на Х.А., кое било управувано од страна на неговиот брат, М.А. Таа започнала со работа на 16 март 2001 година.

17. На 19 март 2001 година, во околу 11 часот наутро, М.А. бил информиран од страна на другите жени кои живееле со г-ѓа Rantseva дека таа го напуштила станот и ги земала сите свои лични предмети. Жените му кажале дека таа оставила белешка на руски јазик, во која било наведено дека била уморна и дека сакала да се врати во Русија. На истиот датум, М.А. ја известил Канцеларијата за имиграција во Лимасол дека г-ѓа Rantseva го напуштила своето работно место, како и местото на живеење. Според подоцнежните изјави дадени од страна на М.А. во својство на сведок, негова желба била г-ѓа Rantseva да биде уапсена и протерана од Кипар, така што тој би можел да донесе друга девојка за работа во кабарето. Меѓутоа, името на г-ѓа Rantseva не било внесено на листата на лица барани од страна на полицијата.

Б. Настани кои се случиле на 28 март 2001 година

18. На 28 март 2001 година, во околу 4 часот наутро, г-ѓа Rantseva била видена во дискотека во Лимасол од страна на друг кабаретски

уметник. Откако бил известен од страна на кабаретскиот уметник дека г-ѓа Rantseva била во дискотеката, М.А. ја повикал полицијата и побарал од нив да ја уапсат. Тој потоа отишол во дискотеката заедно со едно лице од обезбедувањето од неговото кабаре. Еден од вработените во дискотеката ја донел г-ѓа Rantseva. Во својата подоцнежна изјава како сведок, М.А. истакнал (превод):

„Кога [г-ѓа Rantseva] влезе во мојот автомобил, таа воопшто не се пожали, ниту пак направи нешто друго. Таа изгледаше пијана, а јас само и реков да дојде со мене. Поради фактот дека таа изгледаше пијана, ние не разговаравме, односно, таа воопшто не разговараше со мене.“

19. М.А. ја одвел г-ѓа Rantseva во Централната полициска станица во Лимасол, каде што двајца полициски службеници биле на должност. Тој дал кратка изјава во која ги истакнал околностите на пристигнувањето на г-ѓа Rantseva во Кипар, нејзиното вработување и нејзиното подоцнежнo исчезнување од станот на 19 март 2001 година. Според изјавата на полицискиот службеник на должност кога тие пристигнале (превод):

„На 28 март 2001 година, нешто пред 4 часот наутро, [М.А.] ја нашол [г-ѓа Rantseva] во ноќниот клуб Титаник ... тој ја зел со себе и ја доведе во полициската станица, тврдејќи дека г-ѓа Rantseva е емигрант без дозвола за влез и дека треба да биде ставена во затвор. Тој ([М.А.]), по исказот, го напушти местото (полициската станица)“.

20. Полициските службеници, подоцна, го контактирале службеникот одговорен за проверка на патни исправи во неговиот дом и побарале од него да провери дали г-ѓа Rantseva е емигрант без дозвола за влез. По проверката, ги известил дека нејзиното име не било внесено во базата на податоци на барани лица. Тој, исто така, ги информирал дека нема податоци за поднесена жалба од страна на М.А. на 19 март 2001 година и дека, во секој случај, едно лице не може да се смета дека е емигрант без дозвола за влез додека не поминат 15 дена од поднесената жалба. Службеникот одговорен за проверка на патни исправи го контактирал лицето вработено во Службата за странци и имиграција (Полициска служба за странци и имиграција), кој дал упатства дека г-ѓа Rantseva не треба биде притворена и дека нејзиниот работодавач, кој е одговорен за неа, треба да ја земе и да ја одведе во нивната канцеларија во Лимасол заради понатамошна истрага, во 7 часот наутро, тој ден. Полициските службеници стапиле во контакт со М.А. и го повикале да дојде за да ја земе г-ѓа Rantseva. М.А. бил вознемирен дека полицијата нема да ја притвори и одбил да отиде и да ја земе. Полициските службеници му кажале дека нивните упатства била такви што доколку тој не ја земе, тие ќе и дозволат да замине. М.А. се налутил и побарал да зборува со нивниот претпоставен. Службениците му го дале телефонскиот број на нивниот претпоставен. Потоа, полициските службеници биле известени од страна на нивниот претпоставен дека М.А. ќе дојде и ќе ја земе г-ѓа Rantseva. Двајцата полициски службеници, во нивните изјави како сведоци, истакнале дека г-ѓа Rantseva не изгледала пијана. Одговорниот службеник рекол (превод):

„г-ѓа Rantseva остана со нас ... се шминкаше и не изгледаше пијана ... Во околу 5 часот и 20 минути наутро ... бев ... известен дека [М.А.] дошол и ја зел ...“

21. Според изјавата на М.А. како сведок, кога тој ја зел г-ѓа Rantseva од полициската станица, тој, исто така, ја зел нејзината патна исправа и другите документи кои тој ги предал на полицијата кога тие дошле. Тој, потоа, ја одвел г-ѓа Rantseva во станот на М.Р., кој бил вработен во неговото кабаро. Станот во кој М.Р. живеел со неговата сопруга, D.P., бил стан поделен на нивоа, со влез кој се наоѓа на петтиот кат од една станбена зграда. Според М.А., тие ја сместиле г-ѓа Rantseva во соба на вториот кат од станот. Во неговата полициска изјава, тој рекол:

„Таа само изгледаше пијана и се чинеше дека нема никаква намера да стори нешто. Не направив ништо за да ја спречам да ја напушти собата од станот, во која ја однесов“.

22. М.А. рекол дека М.Р. и неговата сопруга отишле да спијат во нивната спална соба на вториот кат и дека тој останал во дневната соба од станот каде што заспал. Станот бил распореден така што, за да се напушти станот од влезната врата, мора да се помине низ дневната соба.

23. М.Р. изјавил дека си заминал тој ден од работа во кабарето „Zygos“ во Лимасол во околу 3 часот и 30 минути наутро и отишол во дискотеката „Титаник“ на еден пијалок. По неговото пристигнување таму, тој бил информиран дека девојката која тие ја барале, од руско потекло, била во дискотеката. Потоа М.А. пристигнал, во придружба на едно лице од обезбедувањето од кабарето, и побарал од вработените на „Титаник“ да ја донесат девојката до влезот. Потоа, М.А., г-ѓа Rantseva и лицето од обезбедувањето влегле во автомобилот на М.А. и заминале. Во околу 4 часот и 30 минути наутро, М.Р. се вратил во својот дом и си легнал. Во околу 6 часот наутро, неговата сопруга го разбудила и го известила дека М.А. пристигнал заедно со г-ѓа Rantseva и дека ќе останат до отворањето на Канцеларијата за имиграција. Потоа, тој заспал.

24. D.P. изјавила дека М.А. ја донел г-ѓа Rantseva во станот во околу 5 часот и 45 минути наутро. Таа направила кафе, а М.А. разговарал со нејзиниот сопруг во дневната соба. Потоа, М.А. ја замолил D.P. да и обезбеди на г-ѓа Rantseva спална соба, за да може да се одмори. D.P. изјавила дека г-ѓа Rantseva изгледала пијана и не сакала ништо да пие, ниту да јаде. Според D.P., таа и нејзиниот сопруг си легнале околу 6 часот наутро, додека М.А. останал во дневната соба. При давањето на изјавата, D.P. го изменила нејзиниот првичен опис на настаните, тврдејќи дека нејзиниот сопруг спиеел кога М.А. пристигнал во нивниот стан со г-ѓа Rantseva. Таа изјавила дека била исплашена да признае дека таа лично ја отворила вратата од станот и пиела кафе со М.А..

25. Во околу 6 часот и 30 минути наутро, на 28 март 2001 година, г-ѓа Rantseva била пронајдена мртва на улицата под станот. Имала чанта преку нејзиното рамо. Полицијата нашла прекривка врзана низ оградата на помалиот балкон во близина на собата во која престојувала г-ѓа Rantseva на горниот кат на станот, под кој се наоѓал поголемиот балкон на петтиот кат.

26. М.А. тврдел дека се разбудил во 7 часот наутро за да ја однесе г-ѓа Rantseva во Канцеларијата за имиграција. Тој ги повикал D.P. и M.P. и ја слушнал D.P. која рекла дека полицијата била на улица пред зградата. Тие погледнале во спалната соба, но г-ѓа Rantseva не била таму. Тие погледнале надвор од балконот и виделе тело на улицата. Тој подоцна открил дека тоа било г-ѓа Rantseva.

27. D.P. тврдела дека M.A. ја разбудил тропажки на нејзината врата за да и каже дека г-ѓа Rantseva не била во својата соба и дека треба да ја побараат. Го пребарале целиот стан и тогаш забележале дека вратата од балконот во спалната соба била отворена. Излегла на балконот и ја видела прекривката и сфатила што направила г-ѓа Rantseva. Отишла на другиот балкон и видела тело како лежи на улицата, покриено со бел чаршав и опкружено со полициски службеници.

28. M.P. изјавил дека се разбудил од врева во околу 7 часот наутро и ја видел својата жена во состојба на шок; таа му рекла дека г-ѓа Rantseva паднала од балконот. Тој отишол во дневната соба каде го видел M.A. и неколку полициски службеници.

29. Во неговиот исказ од 28 март 2001 година, G.A. изјавил дека на 28 март 2001 година, во околу 6 часот и 30 минути наутро, тој пушел на својот балкон, кој се наоѓа на првиот кат во зградата на M.P. и D.P.. Тој истакнал:

„Видов нешто што наликува на сенка како паѓа од горе и поминува директно пред мене. Веднаш потоа слушнав звук, како нешто да се крши ... И реков на мојата сопруга да се јави во полиција ... Ништо не слушнав пред падот, ниту пак слушнав какви било гласови веднаш по тоа. Таа не врискаше додека паѓаше. Таа едноставно падна како да била во несвест ... Дури и кога би имало расправија (во станот на петтиот кат), јас не би можел да ја слушнам.“

В. Истрага и судски претрес во Кипар

30. Кипарската влада го извести Судот дека оригиналното досие од истрагата било уништено врз основа на внатрешната политика која предвидува досиејата да бидат уништени по период од пет години, во случаи во кои е констатирано дека смртта не настанала како последица на кривично дело. Копија од досието, кое ги содржи сите релевантни документи со исклучок на меморандумите, беше доставено до Судот од страна на Владата.

31. Досието содржи извештај на службеникот задолжен за истрагата. Во извештајот бил даден контекстот на настанот, потврден со судската експертиза и доказите од местото на настанот, каде се идентификувани 17 сведоци: M.A., M.P., D.P., G.A., двајца полициски службеници на должност во Полициската станица во Лимасол, службеникот одговорен за проверка на патни исправи, осум полициски службеници кои биле на местото на настанот по падот на г-ѓа Rantseva, експертот по судска медицина и лабораторискиот техничар кој ја направил анализата на примероците од крв и урина.

32. Извештајот покажа дека неколку минути по добивањето на повикот од сопругата на G.A., нешто по 6 часот и 30 минути, полицијата пристигнала во станбената зграда. Го обезбедила местото на настанот во 6 часот и 40 минути и започнала со истрага во врска со причините за

падот на г-ѓа Rantseva. Полициските службеници го фотографирале местото на настанот, собата во станот каде што престојувала г-ѓа Rantseva, како и балконите. Експертот по судска медицина пристигнал во 9 часот и 30 минути наутро и констатирал смрт. Првичното форензичко испитување било спроведено на местото на настанот.

33. Истиот ден, полицијата ги сослуша М.А., М.Р. и D.P., како и G.A.. Полицијата, исто така, ги сослуша двајцата полициски службеници кои разговараа со М.А. и г-ѓа Rantseva во Полициската станица во Лимасол, непосредно пред смртта на г-ѓа Rantseva и службеникот одговорен за проверка на патни исправи (релевантни извадоци и кратки прегледи на дадените изјави се вклучени во фактите утврдени погоре во ставовите од 17 до 29). Од осумте полициски службеници кои биле на местото на настанот, досието за истрагата ги содржи изјавите дадени од страна на шест од нив, вклучувајќи го и службеникот задолжен за истрагата. Не постои евиденција за изјави земени од други вработени во кабарето, каде г-ѓа Rantseva работела или од жените со кои таа кратко време живеела во ист стан.

34. Откако ја дал својата изјава како сведок, на 28 март 2001 година, М.А. ја предал патната исправа на г-ѓа Rantseva и другите документи на полицијата. По завршувањето и потпишувањето на неговата изјава, тој додал појаснување во врска со патната исправа, укажувајќи дека г-ѓа Rantseva ја зела својата патна исправа и документи кога го напуштила станот на 19 март 2001 година.

35. На 29 март 2001 година, била извршена аутопсија од страна на кипарските власти. Со аутопсијата биле откриени голем број на повреди на телото на г-ѓа Rantseva и на нејзините внатрешни органи. Бил донесен заклучок дека овие повреди биле резултат од нејзиниот пад и дека падот бил причина за нејзината смрт. Не е познато кога жалителот бил информиран за резултатите од аутопсијата. Според жалителот, не му била дадена копија од извештајот од аутопсијата и не е јасно дали тој бил информиран детално за наодите наведени во извештајот, кои биле накратко прикажани во заклучоците од подоцнежниот судски претрес.

36. На 5 август 2001 година, жалителот ја посетил Полициската станица во Лимасол заедно со адвокат и зборувал со полицискиот службеник кој ги примил г-ѓа Rantseva и М.А. на 28 март 2001 година. Жалителот барал да присуствува на судскиот претрес. Според изјавата дадена подоцна од страна на полицискиот службеник, на 8 јули 2002 година, полицијата му кажала на жалителот за време на посетата дека неговиот адвокат ќе биде информиран за датумот на судскиот претрес пред Окружниот суд во Лимасол.

37. На 10 октомври 2001 година, жалителот поднел жалба до Окружниот суд во Лимасол, а копија од истата испратил и до Јавното обвинителство на Република Кипар и Рускиот конзулат во Република Кипар. Се повикал на барањето од 8 октомври 2001 година до Јавното обвинителство на регионот Chelyabinsk за правна помош (види став 48 подолу) и побарал да го искористи своето право да се запознае со материјалите на случајот пред судскиот претрес, да биде присутен на сослушувањето и да биде известен во догледно време за денот на сослушувањето. Тој, исто така, информирал дека сака да достави дополнителни документи до судот во догледно време.

38. Судскиот претрес бил закажан за 30 октомври 2001 година и, според изјавата на полицискиот службеник од 8 јули 2002 година (види став 36 погоре), адвокатот на жалителот бил веднаш информиран. Меѓутоа, ниту адвокатот ниту жалителот не се појавиле пред Окружниот суд. Случајот бил одложен за 11 декември 2001 година и била дадена наредба Руската амбасада да биде известена за новиот датум за да може да го информира жалителот.

39. Во факсимил од 20 октомври 2001 година, испратен на 31 октомври 2001 година, до Окружниот суд на Лимасол, при што копија била испратена и до Јавното обвинителство на Република Кипар и до Рускиот конзулат во Република Кипар, жалителот барал информациите во врска со датумот на судскиот претрес да му бидат испратени до неговото ново место на живеење.

40. На 11 декември 2001 година, жалителот не се појавил пред Окружниот суд и судскиот претрес бил одложен за 27 декември 2001 година.

41. На 27 декември 2001 година, се одржал судски претрес пред Окружниот суд на Лимасол во отсуство на жалителот. Во пресудата на судот на истиот датум, меѓу другото, е наведено (превод):

„Во околу 6 часот и 30 минути наутро на [28 март 2001 година] починатата, во обид да избега од горенаведениот стан и под чудни околности, скокнала, како резултат на што, се здобила со смртни повреди ...

Моја проценка е дека г-ѓа OXANA RANTSEVA починала на 28 март 2001 година, под околности слични на несреќен случај, во обид да избега од станот каде престојувала како гостин (εφιλοξενείτο).

Не се доставени докази до овој суд кои упатуваат на кривична одговорност на трето лице за нејзината смрт.“

Г. Подоцнежни постапки во Кипар и Русија

42. Телото на г-ѓа Rantseva било пренесено во Русија на 8 април 2001 година.

43. На 9 април 2001 година, жалителот побарал од Регионалното биро за медицински прегледи Chelyabinsk („Биро Chelyabinsk“) да изврши аутопсија на телото. Тој, исто така, побарал Федералната служба за безбедност на Руската Федерација и Јавното обвинителство да ја испита смртта на г-ѓа Rantseva во Кипар. На 10 мај 2001 година, Бирото Chelyabinsk го објави својот извештај од аутопсијата.

44. Имено, ова што следи подолу било наведено во форензичката дијагноза (превод):

„Станува збор за траума од пад од голема височина, пад на рамна површина на различни нивоа, политраума на тело, отворена кранијална траума: многукратна делумна коскена фрактура на лице и череп, многукратни повреди на мозочната мембрана од страната на мозочниот свод и базата на черепот во предниот дел на мозочната вдлабнатина, крвавења под меките мозочни мембрани, крвавења во меките ткива, многукратни модринки, големи модринки и рани на кожата, изразена деформација на главата од предниот кон задниот дел, затворена тапа траума на градниот кош со повреди на органите во градниот кош ..., контузија на бели дробови по должина на задната површина, фрактура на 'рбет во делот на

градниот кош со целосна повреда на коскена срцевина и нејзино поместување по должина и ширина ...

Алкохолна интоксикација од среден степен: присуство на етил алкохол во крвта со вредност од 1,8%, во урината - 2,5%.“

45. Во заклучоците на извештајот било наведено и следново:

„Бојата и изгледот на модринките, повредите и раните, како и крвавењата со морфолошки промени од ист тип во повредените ткива укажуваат, без никаков сомнеж, дека траумите настанале додека таа била жива, како и на фактот дека тие настанале кратко време пред смртта, во многу краток временски период, едно по друго.

За време на форензичкото испитување на лешот на Rantseva O.N., не се утврдени повреди како резултат на надворешна сила, поврзани со користење на различно оружје, разни остри предмети и алатки, влијание на физички и хемиски реагенси или природни фактори. ... За време на форензичко-хемиското испитување на крвта и урината, внатрешните органи на лешот, не се најдени наркотични, силни или отровни супстанции. Горенаведените околности ја исклучуваат можноста за смрт на Rantseva O.N. од огнено оружје, ладен челик, физички, хемиски и природни фактори, како и труење или болести на разни органи и системи....

Со оглед на местото на повредите, нивните морфолошки карактеристики, како и одредени разлики, откриени во текот на морфолошките и хистолошките анализи и реакцијата на повредените ткива, се верува дека во овој конкретен случај траумата настанала од падот од голема височина, и истата била резултат на т.н. изведен/би-момент пад на рамна површина на различни нивоа во текот на кој првичниот контакт на телото со пречката во крајната фаза на падот од голема височина бил со задната страна на телото, со можно лизгање и секундарен контакт на предната страна на телото, главно лицето, со изразена деформација на главата од предниот кон задниот дел, како резултат на компресивен шок ефект....

За време на форензичко-хемиското испитување на лешот на Rantseva O.N., во крвта и урината утврдено е присуство на етил алкохол со вредност од 1,8 и 2,5 соодветно, што кај живи единки може да одговара на алкохолна интоксикација од средно ниво, која клинички се карактеризира со значителна емоционална нестабилност, нарушувања во интелектуалната способност и во ориентацијата во простор и време.“

46. На 9 август 2001 година, Руската амбасада во Кипар побара од началникот на Полициската станица во Лимасол копии од досието на истрагата во врска со смртта на г-ѓа Rantseva.

47. На 13 септември 2001 година, жалителот достави барање до Јавниот обвинител на регионот Chelyabinsk со кое бара Јавниот обвинител да се обрати во негово име до Јавниот обвинител на Кипар за бесплатна правна помош, како и за ослободување од судските трошоци за дополнителната истрага за смртта на неговата ќерка на територијата на Кипар.

48. Со писмо од 11 декември 2001 година, Заменикот јавен обвинител на Руската Федерација го извести Министерот за правда на Република Кипар дека Јавното обвинителство на регионот Chelyabinsk спровело испитување во врска со смртта на г-ѓа Rantseva, вклучувајќи судско-медицински преглед. Тој поднел барање, на 8 октомври 2001 година, во

согласност со Европската конвенција за меѓусебна правна помош во кривичната материја („Конвенцијата за меѓусебна правна помош“ - види ги ставовите од 175 до 178 подолу) и Договорот меѓу СССР и Република Кипар за граѓанска и кривична материја од 1984 година („Договорот за правна помош“ - види ги ставовите од 179 до 185 подолу), за правна помош заради утврдување на сите околности во врска со смртта на г-ѓа Rantseva и за изведување на виновните страни пред суд, во согласност со законодавството на Кипар. Барањето ги вклучува заклучоците на руските власти во однос на околностите на случајот; не е јасно како е дојдено до тие заклучоци и каква, доколку има, истрага била спроведена, самостојно, од страна на руските власти.

49. Во заклучоците, меѓу другото, било наведено следново (превод):

„Полициските службеници одбиле да ја уапсат Rantseva O.N. поради нејзиното право на престој на територијата на Кипар без право да работи 14 дена, односно, до 2 април 2001 година. Потоа, г. [M.A.] предложил да се притвори Rantseva O.N. до утрото поради тоа што била пијана. Бил одбиен, бидејќи, по објаснувањата дадени од страна на полициските службеници, Rantseva O.N. не изгледала дека е пијана, се однесувала пристojно, била смирена, се шминкала. M.A., заедно со непознато лице, во 5 часот и 30 минути наутро, на 28 март 2001 година, ја зел Rantseva O.N. од Регионалната полициска единица и ја однел во станот на [D.P.] ... каде [тие] подготвувале храна, а потоа, во 6 часот и 30 минути наутро, ја заклучиле Rantseva O.N. во соба на таванот на седмиот кат од горенаведената зграда.“

50. Во барањето бил нагласен заклучокот на експертите од Бирото за судска медицина во Chelyabinsk, поточно, дека имало две фази на падот на г-ѓа Rantseva, прво на задната страна, а потоа на предната страна. Во барањето било истакнато дека овој заклучок е спротивен на наодите на форензичкото испитување направено од страна на Кипар, според кое смртта на г-ѓа Rantseva била последица на пад со лицето надолу. Понатаму, било истакнато:

„Може да се претпостави, дека во моментот на нејзиниот пад, жртвата врискала од страв. Меѓутоа, тоа е спротивно на материјалите од истрагата кои ги содржат доказите на еден станар од вториот кат на истиот ред на лоѓии, кој изјавил дека телото паднало на асфалтот без притоа да се слушне било каква врева ... “

51. Во заклучокот на извештајот било наведено:

„Судејќи според извештајот на иследникот на жалителот, г. Rantsev N.M., истрагата завршува со заклучокот дека смртта на Rantseva O.N. настанала под чудни и неутврдени околности, кои бараат дополнителна истрага.“

52. Оттука, Обвинителот на регионот Chelyabinsk побарал, во согласност со Договорот за правна помош, да се спроведе натамошна истрага во врска со околностите на смртта на г-ѓа Rantseva со цел да се идентификува причината за смртта и да се отстранат противречностите во достапните докази; да се идентификуваат и испрашаат лицата кои имаат информации во врска со околностите на смртта; да се разгледа однесувањето на различните страни од перспектива на покренување на кривично обвинение за убиство и/или киднапирање и незаконско лишување од слобода, а особено да се спроведе истрага за M.A.; жалителот да биде информиран за материјалите од истрагата; на

руските власти да им биде доставена копија од конечните одлуки на судските органи во однос на смртта на г-ѓа Rantseva; на жалителот да му се додели бесплатна правна помош и да биде ослободен од плаќање на судски трошоци.

53. На 27 декември 2001 година, Руската Федерација поднела барање до Министерството за правда на Кипар, во име на жалителот, со кое бара да се поведе кривична постапка во врска со смртта на г-ѓа Rantseva, жалителот да се приклучи како жртва во постапката и да му се додели бесплатна правна помош.

54. На 16 април 2002 година, Руската амбасада во Кипар ги упати, до Министерството за правда и јавен ред на Кипар, барањата од 11 декември и 27 декември 2001 година на Јавното обвинителство на Руската Федерација, изготвени во согласност со Договорот за правна помош, за правна помош во врска со смртта на г-ѓа Rantseva.

55. На 25 април 2002 година, Јавното обвинителство на Руската Федерација го повтори своето барање за поведување на кривична постапка во врска со смртта на г-ѓа Rantseva и барањето на жалителот да биде додаден како жртва во постапката, со цел да ги изведе своите дополнителни докази, како и неговото барање за правна помош. Исто така, побара кипарската влада да обезбеди ажурирани податоци и да извести за сите одлуки кои биле донесени.

56. На 25 ноември 2002 година, жалителот поднел барање до руските власти да биде прифатен како жртва во постапката во врска со смртта на неговата ќерка и го повторил своето барање за правна помош. Барањето било испратено од Јавното обвинителство на Руската Федерација до Министерството за правда на Кипар.

57. Со писмо од 27 декември 2002 година, Помошникот јавен обвинител на Руската Федерација се обратил до Министерството за правда на Кипар, во врска со деталното барање поднесено од страна на жалителот за поведување на кривична постапка во врска со смртта на неговата ќерка и за правна помош во Кипар, кое претходно било доставено до кипарските власти во согласност со Конвенцијата за меѓусебна правна помош и Договорот за правна помош. Во писмото било истакнато дека не биле добиени никакви информации и било потребно да се обезбеди одговор.

58. На 13 јануари 2003 година, Руската амбасада во писмена форма се обрати до Министерството за надворешни работи на Кипар барајќи брз одговор на нејзиното барање за правна помош во однос на смртта на г-ѓа Rantseva.

59. Во писмата од 17 јануари и 31 јануари 2003 година, Јавното обвинителство на Руската Федерација истакна дека не добило одговор од кипарските власти во однос на барањата за правна помош.

60. На 4 март 2003 година, Министерството за правда на Кипар го извести Јавниот обвинител на Руската Федерација дека барањето било уредно спроведено од страна на полицијата на Кипар. Било приложено писмо од началникот на полицијата, како и полициската извештај од 8 јули 2002 година, во врска со посетата на жалителот на Полициската станица во Лимасол, во август 2001 година.

61. На 19 мај 2003 година, Руската амбасада во писмена форма се обрати до Министерството за надворешни работи на Кипар барајќи брз

одговор на своето барање за правна помош во однос на смртта на г-ѓа Rantseva.

62. На 5 јуни 2003 година, Јавното обвинителство на Руската Федерација поднесе дополнително барање, во согласност со Договорот за правна помош. Било побарано да се спроведе натамошна истрага во врска со околностите на смртта на г-ѓа Rantseva, бидејќи пресудата од 27 декември 2001 година била незадоволителна. Особено, било истакнато дека, и покрај чудните околности на инцидентот и потврдата дека г-ѓа Rantseva се обидела да избега од станот каде била задржана, пресудата не упатува на недоследности во сведоштвата дадени од страна на релевантните сведоци, ниту пак содржи детален опис на наодите од аутопсијата извршена од страна на кипарските власти.

63. На 8 јули 2003 година, Руската амбасада, во писмена форма, се обрати до Министерството за надворешни работи на Кипар, барајќи итни одговори на нејзините претходни барања.

64. На 4 декември 2003 година, Комесарот за човекови права на Руската Федерација ја проследил жалбата на жалителот во врска со несоодветниот одговор на кипарските власти до Народната правобранителка на Кипар.

65. На 17 декември 2003 година, како одговор на барањето на руските власти (види став 52 погоре), Министерството за правда на Кипар достави до Јавниот обвинител на Руската Федерација дополнителен извештај изготвен од страна на полицијата на Кипар со датум од 17 ноември 2003 година. Извештајот бил изготвен од страна на еден полициски службеник кој бил присутен на местото на настанот на 28 март 2001 година, и кој дал кратки одговори на прашањата поставени од страна на руските власти. Во извештајот уште еднаш било повторено дека сведоците биле испрашани и биле земено изјави. Било нагласено дека сите докази биле разгледани за време на судскиот претрес. Во извештајот било наведено следново (превод):

„Во околу 6 часот и 30 минути наутро, на 28 март 2001 година, починатата излегла на балконот од нејзината соба преку балконската врата, се спуштила на балконот на првиот кат на станот со помош на прекривка која таа ја врзала за заштитната ограда на балконот. На рамо ја носела својата чанта. Во тој момент, таа се држела за алуминиумската заштитна ограда на балконот за да се спушти до балконот на станот на долниот кат со цел да избега. Под непознати околности, таа паднала на улица, како резултат на што, се здобила со смртни повреди“.

66. Во извештајот било истакнато дека не било познато зошто г-ѓа Rantseva го напуштила станот на 19 март 2001 година, но врз основа на истрагата (превод):

„... се констатира дека починатата не сакала да биде протерана од Кипар, и затоа што нејзиниот работодавач бил на влезот на станот каде што таа престојувала како гостин, одлучила да ризикува, обидувајќи се да се спушти преку балконот, како резултат на што, паднала на земја и починала во истиот момент.“

67. Што се однесува до критиките во врска со аутопсијата извршена од страна на кипарските власти и наводните недоследности во

форензичката експертиза на кипарските и руските власти, во извештајот било истакнато дека овие забелешки биле испратени до експертот по судска медицина од Кипар кој ја извршил аутопсијата. Неговиот одговор бил дека неговите заклучоци биле доволни и дека не биле потребни дополнителни информации. На крајот, во извештајот било повторено дека со судскиот претрес било утврдено дека не постоеле индикации за каква било кривична одговорност за смртта на г-ѓа Rantseva.

68. Со писмо од 17 август 2005 година, Рускиот амбасадор во Кипар побарал дополнителни информации во врска со сослушувањето за случајот, очигледно закажано за 14 октомври 2005 година, и го повторил барањето на жалителот за бесплатна правна помош. Министерството за правда на Кипар одговори, со факсимил од 21 септември 2005 година, укажувајќи дека Окружниот суд на Лимасол не бил во можност да потврди дека било закажано сослушување за случајот на 14 октомври 2005 година и побара објаснување од руските власти.

69. На 28 октомври 2005 година, жалителот побарал руските власти да обезбедат искази од две млади русинки, кои сега живеат во Русија, а кои работеле со г-ѓа Rantseva во кабарето во Лимасол и кои би можеле да сведочат за сексуалната експлоатација која се случувала таму. Тој го повторил своето барање на 11 ноември 2005 година. Руските власти одговориле дека можат да ги обезбедат тие искази само по барање на кипарските власти.

70. Со писмо од 22 декември 2005 година, Јавното обвинителство на Руската Федерација се обрати до Министерството за правда на Кипар барајќи ажурирање на новиот судски претрес во врска со смртта на г-ѓа Rantseva и информации за тоа како да се поднесе жалба во однос на одлуките на судот на Кипар. Во писмото било истакнато дека, според достапните информации, сослушувањето закажано за 14 октомври 2005 година било одложено поради недостаток на докази од руските државјани кои работеле во кабарето со г-ѓа Rantseva. На крајот, писмото завршило со ветување за помош за кое било барање за правна помош од страна на Кипар чија цел е прибирање на дополнителни докази.

71. Во јануари 2006 година, според жалителот, Врховниот обвинител на Кипар му потврди на адвокатот на жалителот дека тој бил подготвен да издаде наредба за повторно отворање на истрагата по добивање на дополнителни докази кои покажуваат некакви криминални активности.

72. На 26 јануари 2006 година, Руската амбасада, во писмена форма, се обрати до Министерството за правда на Кипар, барајќи ажурирање на одложеното сослушување од 14 октомври 2005 година. Министерството за правда одговори со факсимил на 30 јануари 2006 година, потврдувајќи дека ниту Окружниот суд на Лимасол, ниту Врховниот суд на Кипар нема евиденција за такво сослушување и побара дополнително појаснување на деталите од наводното сослушување.

73. На 11 април 2006 година, Јавното обвинителство на Руската Федерација, во писмена форма, се обрати до Министерството за правда на Кипар, барајќи ажурирање на одложеното сослушување, повторувајќи го своето барање во однос на жалбената постапка во Кипар.

74. На 14 април 2006 година, со писмо до руските власти, Врховниот обвинител на Кипар извести дека немало потреба руските власти да обезбедат искази од двајцата руски државјани идентификувани од

страна на жалителот. Ако наведените лица биле во Република Кипар, нивните изјави би можеле да се обезбедат од страна на кипарската полиција, а ако тие биле во Русија, на руските власти не им била потребна согласност од кипарските власти да земат изјави од истите.

75. На 26 април 2006 година, Министерството за правда на Кипар одговори на Јавното обвинителство на Руската Федерација, повторувајќи го своето барање за дополнителни информации во врска со наводното одложено сослушување.

76. На 17 јуни 2006 година, Јавното обвинителство на Руската Федерација, во писмена форма, се обрати до Врховниот обвинител на Кипар, потсетувајќи на отворените барања за обновување на истрагите во врска со смртта на г-ѓа Rantseva и за информации за текот на судската постапка.

77. На 22 јуни и 15 август 2006 година, жалителот го повторил своето барање упатено до руските власти за добивање на изјави од двете русинки.

78. На 17 октомври 2006 година, Министерството за правда на Кипар му потврди на Јавното обвинителство на Руската Федерација дека судскиот претрес во врска со смртта на г-ѓа Rantseva бил завршен на 27 декември 2001 година и дека било утврдено дека нејзината смрт била последица на несреќен случај. Во писмото било наведено:

„Не е поднесена жалба против одлуката, поради недостаток на дополнителни докази.“

79. На 25 октомври 2006 година, 27 октомври 2006 година, 3 октомври 2007 година и 6 ноември 2007 година, жалителот го повторил своето барање упатено до руските власти за добивање на изјави од двете русинки.

II. ИЗВЕШТАИ ВО ВРСКА СО СОСТОЈБАТА НА „УМЕТНИЦИТЕ“ ВО КИПАР

А. Извештај изготвен, по службена должност, од страна на Народната правобранителка на Кипар во врска со режимот за влез и вработување на жени од странство како уметници на места за забава во Кипар, 24 ноември 2003 година

80. Во ноември 2003 година, Народната правобранителка на Кипар објави извештај во врска со „уметниците“ во Кипар. Во воведот се објаснети причините за нејзиниот извештај на следниов начин (сите цитати се превод на извештајот обезбеден од страна на кипарската влада):

„Со оглед на околностите под кои [Oxana] Rantseva го загуби својот живот и врз основа на слични случаи кои се обелоденети пред јавноста, со примена на насилство или со киднапирање на жени од странство кои доаѓаат во Кипар за да работат како „уметници“, донесов одлука да спроведам истрага по службена должност ...“

81. Што се однесува до конкретните факти на случајот на г-ѓа Rantseva, таа го истакнала следново:

„По завршувањето на формалните постапки за имиграција, започнала со работа на 16 март 2001 година. Три дена подоцна, го напуштила кабарето и местото каде престојувала, од причини кои никогаш не биле разјаснети. Работодавачот го известил Одделот за странци и имиграција во Лимасол. Меѓутоа, името на [Oxana] Rantseva не било внесено на листата која содржи лица барани од страна на полицијата, исто така, од непознати причини.“

82. Таа, исто така, истакнала дека:

„Причината заради која [Oxana] Rantseva била предадена од полицијата на нејзиниот работодавач, наместо да биде ослободена, бидејќи не постоел [ниту] налог за нејзино апсење [ниту] наредба за протерување, останала непозната.“

83. Извештајот на Народната правобранителка се повикува на историјата на вработување на млади жени од странство како кабаретски уметници, истакнувајќи дека зборот „уметник“ во Кипар станал синоним на зборот „проститутка“. Во нејзиниот извештај било објаснето дека од средината на седумдесетите години на минатиот век, илјадници млади жени легално влегле во Кипар за да работат како уметници, но всушност работеле како проститутки во едно од многуте кабарета во Кипар. Од почетокот на осумдесетите години на минатиот век, властите правеле обиди да воведат построг режим, за да се осигура ефикасно следење на имиграцијата и да се ограничи „добро познатиот и општо прифатен феномен на жени кои доаѓале во Кипар за да работат како уметници“. Сепак, голем број од предложените мерки не биле спроведени поради приговорите од менаџерите на кабаретата и уметничките агенти.

84. Во извештајот на Народната правобранителка било истакнато дека во деведесетите години на минатиот век, пазарот на проституција во Кипар вклучувал жени кои главно доаѓале од поранешните држави на Советскиот Сојуз. Таа донела заклучок дека:

„Во текот на истиот период, може да се забележи одредено подобрување во однос на спроведувањето на тие мерки и дека била усвоена одредена политика. Меѓутоа, не е забележан напредок во однос на сексуалната експлоатација, трговијата со луѓе и мобилноста на жените под режим на модерно ropство.“

85. Во однос на условите за живот и работа на уметниците, во извештајот било наведено:

„Најголем број од жените кои влегуваат во земјата за да работат како уметници доаѓаат од сиромашни семејства од пост-социјалистичките земји. Повеќето од нив се образовани ... Малкумина се вистински уметници. Обично се свесни дека ќе бидат принудени да се занимаваат со проституција. Меѓутоа, не секогаш ги знаат работните услови во кои ќе ја вршат оваа работа. Исто така, постојат случаи на жени од странство кои доаѓаат во Кипар, мислејќи дека ќе работат како келнерки или танчерки и дека само ќе пијат неколку пијалоци со клиентите („конзумирање“). Тие се присилени и добиваат закани за да се согласат со вистинските услови на нивната работа ...

Жените од странство кои не подлегнуваат на овој притисок се принудени од страна на нивните работодавци да се појават во Окружното одделение за странци и имиграција да ја изјават својата желба да го прекинат нивниот

договор и да го напуштат Кипар на привидна основа ... Следствено на тоа, работодавците може да ги заменат брзо со други уметници ...

Уметниците од странство од моментот на нивното влегување во Република Кипар до нивното заминување се под постојан надзор и заштита од страна на нивните работодавци. По завршување на нивната работа, тие не смеат да одат каде што сакаат. Постојат сериозни жалби дури и за случаи на уметници кои остануваат заклучени во нивните живеалиште. Покрај тоа, нивните патни исправи и други лични документи се задржани од страна на нивните работодавци или уметнички агенти. Оние што одбиваат да ги почитуваат се казнети со насилство или им се наметнати давачки кои најчесто се во вид на намален процент на пијалоци, „конзумирање“ или комерцијален секс. Се разбира, овие износи се вклучени во договорите потпишани од страна на уметниците.

...

Општо земено, уметниците престојуваат во хотели со една или ниту една ѕвезда, станови или гостински куќи во близина или над кабареата, чии сопственици се уметнички агенти или сопственици на кабарето. Овие места се под постојан надзор. Три или четири жени спијат во една соба. Според извештаите дадени од страна на полицијата, многу од овие згради се несоодветни и немаат доволни санитарни услови.

... На крајот, се наведува дека во моментот на нивното пристигнување во Кипар, на уметниците од странство им се наметнуваат побарувања, на пример, патни трошоци, провизии одбиени од страна на уметничкиот агент кој ги донел во Кипар или провизии одбиени од страна на агентот кој ги сместува во нивната земја итн.. Оттука, тие се обврзани да работат под секакви услови за да ги платат своите задолжувања.“ (*Фуснотите се испуштени*)

86. Во однос на вработувањето на жени во нивните земји на потекло, во извештајот било наведено:

„За лоцирањето на жените кои доаѓаат да работат во Кипар, обично, одговорни се локалните уметнички агенти кои соработуваат со своите колеги во различни земји, и склучуваат договори со нив. По работењето во период од најмногу шест месеци во Кипар, голем број од овие уметници се испратени во Либан, Сирија, Грција или Германија.“ (*Фуснотите се испуштени*)

87. Народната правобранителка истакнала дека полицијата добила неколку приговори од жртвите на трговија со луѓе:

„Полицијата објасни дека малиот број на поднесени приговори се должи на стравот кој уметниците го чувствуваат, бидејќи тие добиваат закани по нивниот живот од страна на нивните работодавци.“

88. Таа, исто така, истакнала дека мерките за заштита на жртвите кои поднеле приговор се недоволни. Иако им било дозволено да работат на друго место, тие треба да продолжат да работат слични работи. Оттука, нивните поранешни работодавци можеле лесно да ги лоцираат.

89. Народната правобранителка констатирала:

„Феноменот на трговија со луѓе неверојатно брзо расте низ целиот свет. Трговијата со луѓе не се однесува само на сексуална експлоатација на другите, туку, исто така, на експлоатација на нивната работа во услови на ropство и потчинетост ...

Од податоците на овој извештај, може да се забележи дека во текот на последните две децении Кипар не е само земја на дестинација, туку и транзитна

земја каде што жените системски се промовираат на пазарот на проституција. Оттука, исто така, следи дека ова се должи во голема мера на толеранцијата од страна на имиграциските власти, кои се целосно свесни за она што навистина се случува.

Врз основа на применливата политика во однос на издавањето на дозволи за влез и работа на места за забава и шоу, илјадници жени од странство, без никакво осигурување, влегуваат законски во земјата, но работат незаконски, како уметници. При разни форми на притисок и принуда, повеќето од овие жени се принудени, од страна на нивните работодавци, на проституција под сурови околности, кои се спротивни на основните човекови права, како на пример, индивидуалната слобода и човековото достоинство.“ (*Фуснотите се испуштени*)

90. Иако таа сметала дека постојната законска рамка за борба против трговијата со луѓе и сексуалната експлоатација е на задоволително ниво, истакнала дека не биле преземени практични мерки за спроведување на наведените политики, посочувајќи дека:

„... Различните одделенија и служби кои се занимаваат со овој проблем, често не се свесни за ова прашање и не се соодветно обучени или ги игнорираат оние обврски предвидени со закон ...“

Б. Извадоци од извештајот од 12 февруари 2004 година изготвен од страна на Комесарот за човекови права на Советот на Европа за време на неговата посета на Кипар, во јуни 2003 година (CommDH (2004) 2)

91. Комесарот за човекови права на Советот на Европа го посети Кипар во јуни 2003 година и во неговиот последователен извештај од 12 февруари 2004 година, се осврна на проблемите во Кипар поврзани со трговијата со жени. Во извештајот, меѓу другото, се истакнува дека:

„29. Не е воопшто тешко да се разбере дека Кипар, со оглед на извонредниот економски и туристички развој, стана клучна дестинација за овој вид на трговија во источниот медитерански регион. Отсуството на имиграциона политика и законските недостатоци во тој поглед само го поттикнуваат овој феномен.“

92. Во однос на правната рамка во Кипар (види ги ставовите од 127 до 131 подолу), Комесарот истакна:

„30. Властите одговорија на нормативно ниво. Законот од 2000 година (број 3 (I), 2000) воспостави соодветна рамка за борба против трговијата со луѓе и сексуалната експлоатација на деца. Според Законот, било каква постапка која може да се идентификува како трговија со луѓе врз основа на Конвенцијата за сузбивање на трговијата со лица и експлоатација и проституција на други, како и други акти од сличен карактер утврдени со закон, е кривично дело казниво со 10 години затвор, при што казната се зголемува до 15 години во случаи кога жртвата е под 18 години. Кривичното дело сексуална експлоатација се казува со 15 години затвор. Доколку е сторено од страна на лица кои се во придружба на жртвата или лица кои имаат моќ или влијание над жртвата, казната е 20 години затвор. Во согласност со одредбите од член 4, употребата на деца за производство и продажба на порнографски материјал претставува кривично дело. Член 7 предвидува државна помош, во разумни граници, за жртвите на експлоатација; таквата помош се состои од патни трошоци, привремено

сместување, медицинска грижа и психијатриска поддршка. Член 8 го потврдува правото на надомест на штета нагласувајќи го овластувањето на судот да додели оштета оправдана со степенот на експлоатација или степенот на ограничување на обвинетото лице во однос на жртвата. Еден странски работник легално присутен во Кипар кој е жртва на експлоатација може да побара властите да му најдат друго вработување до истекот на првичната работна дозвола (член 9). И на крај, Советот на министри, во согласност со член 10, назначува заштитник на жртвите кој е должен да ги советува и да им помага, да ги разгледува приговорите за експлоатација, и да ги гони злосторниците, како и да ги истакне недостатоците или дупките во законот и да даде препораки со цел нивно отстранување.“

93. Во врска со практичните мерки, Комесарот истакна:

„31. На практично ниво, Владата направи напори да ги заштити жените кои поднеле приговор против своите работодавци дозволувајќи им да останат во земјата, со цел да ги поткрепат обвиненијата. Во одредени случаи, жените остануваат во Кипар на трошок на Владата во текот на истрагата.“

94. Сепак, тој го критикува неуспехот на властите да се справат со проблемот на прекумерен број на млади жени од странство кои доаѓаат да работат во кабареата во Кипар:

„32. Сепак, покрај казнените постапки, може да се воведат и превентивни мерки за контрола. Со дозвола од властите, бројот на млади жени кои мигрираат во Кипар за да работат како уметници во ноќни клубови е непропорционален со населението на островот.“

В. Извадоци од последователниот извештај од 26 март 2006 година изготвен од страна на Комесарот за човекови права на Советот на Европа во врска со напредокот постигнат при спроведувањето на неговите препораки (CommDH (2006) 12)

95. На 26 март 2006 година, Комесарот за човекови права на Советот на Европа го објави последователниот извештај во кој се оценува напредокот на кипарската влада постигнат при спроведувањето на препораките од неговиот претходен извештај. Што се однесува до прашањето за трговијата со луѓе, во извештајот е наведено дека:

„48. Комесарот истакна во својот извештај од 2003 година дека бројот на млади жени кои мигрираат во Кипар за да работат како уметници во ноќни клубови е непропорционален со населението на островот, и дека властите треба да размислат за воведување на превентивни мерки за контрола за да се справат со овој феномен, како и законски гаранции. Особено, Комесарот препорача властите да усвојат и спроведат акционен план против трговијата со луѓе.“

96. Во извештајот, исто така, е истакнато:

„49. Таканаречените визи за „кабаретски уметници“ всушност се дозволи за влез и работа во ноќни клубови и барови. Овие дозволи важат 3 месеци и можат да се продолжат за уште 3 месеци. Сопственикот на фирмата аплицира за дозволата во име на жената за која станува збор. Околу 4.000 дозволи се издаваат секоја година, а работат околу 1.200 жени во одредено време, при што повеќето жени доаѓаат од Источна Европа. Службата за миграција изготви посебна брошура со информации, преведена на четири јазици. Брошурата се дава на жените кои влегуваат во земјата со такви дозволи, но, исто така,

достапна е на веб страната на Министерството за внатрешни работи и Министерството за надворешни работи. Копии од истата се испратени до конзулатите во Русија, Бугарија, Украина и Романија со цел да се информираат жените пред да дојдат во Кипар. Брошурата ги утврдува правата на жените и одговорностите на нивните работодавци. Властите се свесни дека многу од жените кои влегуваат во Кипар со овие визи за уметници всушност работат како проститутки.“

97. Во извештајот на Комесарот се истакнати последните случувања и она што се очекува да биде направено во Кипар:

„50. Во моментот се разгледува новиот Закон за трговија со луѓе. Новиот закон вклучува и други форми на експлоатација, како на пример, трговија со луѓе заради трудова експлоатација, како и трговија со луѓе заради сексуална експлоатација. Кипар ја потпиша но се уште ја нема ратификувано Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе на Советот на Европа.“

51. Врховното обвинителство изготви Национален акционен план за борба против трговијата со луѓе. Акциониот план беше презентираан и одобрен од страна на Советот на министри во април 2005 година. Некои невладини организации се пожалија дека не биле вклучени во процесот на консултации. Министерството за внатрешни работи е одговорно за спроведување на Акциониот план. Според Акциониот план, жените вклучени во случаите на сексуална експлоатација или подведување не се лишени од слобода ниту обвинети за какво било кривично дело, туку се сметаат за жртви и се под заштита на Министерството за труд и социјална безбедност. Жртвите кои постапуваат како сведоци во судските процеси можат да престојуваат во Кипар до завршување на случајот. Имаат можност да работат, но ако не сакаат да работат, Министерството ги покрива сите трошоци за нивно сместување, здравствени и други услуги. Изготвен е посебен прирачник за постапување со жртвите на трговија со луѓе, кој е дистрибуиран до сите министерства и владини институции, како и невладини организации заради консултации.

52. Не постои посебно прифатилиште за жртвите на трговија со луѓе во моментот, иако жртвите можат да бидат сместени од страна на властите во две соби во државните домови за стари лица, кои се достапни во секој голем град. Наскоро треба да се отвори прифатилиште во Лимасол, кое ќе обезбеди сместување за 15 жени, како и услуги на социјален работник, адвокат и стручен советник.“

98. Што се однесува до мерките преземени за подобрување на процесот за собирањето на информации и за спроведување на истрага во однос на трговијата со луѓе, тој истакна:

„53. Основана е Канцеларија за спречување и сузбивање на трговијата со луѓе од страна на полицијата во април 2004 година. Улогата на Канцеларијата е да собира и да прави проценка на информациите во врска со трговијата со луѓе, да ги координира активностите на сите полициски оддели и одделенија, да организира и да учествува во операциите и да ги следи случаите кои се под истрага, во очекување на судење или кои се изнесени пред судовите. Исто така, Канцеларијата изготвува извештаи за трговијата на луѓе и спроведува истраги за детска порнографија на интернет. Покрај тоа, Канцеларијата организира едукативни семинари кои се одржуваат во Полициската академија на Кипар.“

54. Според статистичките податоци обезбедени од страна на полицијата од 2000 до 2005 година, може да се забележи јасно зголемување на бројот на пријавени случаи во врска со кривичните дела: сексуална експлоатација, подведување, живеење од приходи од проституција, итн.. Невладините

организации потврдуваат дека се зголемува свеста за проблемите во врска со трговијата со луѓе.“

99. На крајот, во однос на превентивните мерки, Комесарот ги истакна неодамнешните позитивни случувања:

„55. Исто така, се преземаат превентивни и репресивни мерки од страна на полицијата, како на пример, рации во кабарера, инспекции, интервјуа со жени, соработка со медиумите, и контрола на рекламните во различни весници. Полицијата обезбедува анонимна бесплатна телефонска линија каде што секој може да се јави за да побара помош или за да добие некакви информации. Кабарерата кои се под истрага се ставени на црна листа и не можат да аплицираат за нови визи.

56. Кипарските власти прават напори да го подобрат идентификувањето на жртвата и нејзиното упатување, и поточно, 150 полициски службеници биле обучени во врска со овој проблем. Сепак, според невладините организации, сè уште преовладува култура во која полицијата ги гледа жените како да се „согласиле“ со нивната тешка ситуација и идентификувањето на жртвата останува несоодветно.“

100. Во извештајот се донесени следниве заклучоци:

„57. Трговијата со луѓе е еден од најголемите и најсложени проблеми за човековите права со кој се соочуваат земјите-членки на Советот на Европа, вклучувајќи го и Кипар. Очигледно постои опасност дека младите жени кои ќе влезат во Кипар со виза за уметници можат да бидат жртви на трговијата со луѓе или подоцна стануваат жртви на злоупотреба или принуда. Овие жени официјално се вработуваат како танчерки во кабарера, но, сепак, често од нив се очекува, исто така, да работат како проститутки. Тие обично доаѓаат од земји со пониски нивоа на приходи за разлика од оние во Кипар и можат да бидат во ранлива позиција да ги одбијат барањата од нивните работодавци или клиенти. Самиот систем, во случаи кога сопственикот на фирмата аплицира за дозвола во име на жената, често доведува жената да биде зависна од нејзиниот работодавач или агент, и ја зголемува опасноста таа да биде дел од мрежата на трговија со луѓе.

58. Комесарот ги повика кипарските власти да бидат особено внимателни при следењето на состојбата и да осигураат дека системот на визи за уметници не се користи за олеснување на трговијата со луѓе или присилната проституција. Во овој контекст, Комесарот потсетува на примерна реакција на властите на Луксембург на слични проблеми истакнати во неговиот извештај за земјата и нивното повлекување од визниот режим за кабаретски уметници. Промените во сегашната пракса можат, во најмала рака, да вклучат жени кои самите морале да аплицираат за виза, и ако е можно, на жените да им се даде брошура со информации, пред да влезат во земјата.

59. Комесарот го поздравил новиот Национален акционен план за борба против трговијата со луѓе, како прв чекор во решавањето на ова прашање и го охрабри Министерството за внатрешни работи да обезбеди целосна имплементација. Новиот закон за трговијата со луѓе, по донесувањето, исто така, ќе игра важна улога. Понатаму, треба да се пофали разновидноста на полициските активности како одговор на овој феномен, како на пример, отворањето на Канцеларијата за спречување и сузбивање на трговијата со луѓе.

60. Со цел да се почитуваат човековите права на тргуваните лица, властите треба да бидат способни да ги идентификуваат жртвите и да ги упатат до специјализираните агенции кои можат да понудат засолниште и заштита, како и услуги за поддршка. Комесарот ги повика кипарските власти да продолжат со

обука на полициските службеници за идентификување на жртвите и нивно упатување, и ги охрабри властите да ги вклучат жените полициски службеници во оваа област. Исто така, треба да се создадат повеќе ефикасни партнерства со невладини организации и други актери во граѓанското општество. Комесарот изрази надеж дека прифатилиштето во Лимасол ќе почне да функционира што е можно поскоро.“

Г. Извадоци од извештајот од 12 декември 2008 година изготвен од страна на Комесарот за човекови права на Советот на Европа за време на неговата посета на Кипар, во периодот од 7 до 10 јули 2008 година (CommDH (2008) 36)

101. Комесарот за човекови права, по неговата посета на Кипар во јули 2008 година, објави уште еден извештај. Во извештајот се дадени коментари за развојот на настаните во однос на прашањата поврзани со трговијата со луѓе, нагласувајќи на почетокот дека трговијата со жени заради експлоатација е голем проблем во многу европски земји, вклучувајќи го и Кипар. Во извештајот е изнесено следново:

„33. Веќе во 2003 година, Комесарот за администрација (Народната правобранителка) изјави дека Кипар се поврзува со трговијата со луѓе и како земја на дестинација и како транзитна земја, каде што поголемиот дел од жените се уценети и принудени да даваат сексуални услуги. Во 2008 година, островот сè уште е дестинација за голем број на жени жртви на трговијата со луѓе од Филипините, Русија, Молдавија, Унгарија, Украина, Грција, Виетнам, Узбекистан и Доминиканската Република, за целите на комерцијална сексуална експлоатација ... На жените, наводно, им се задржува дел или целата плата, принудени се да ги предадат нивните патни исправи, и да даваат сексуални услуги на клиентите. Повеќето од овие жени не се во состојба слободно да се движат, принудени се да работат многу подолго од нормалното работно време, и живеат во очајни услови, изолирани и под строг надзор.

34. Жртвите на трговијата со луѓе се вработуваат во Кипар главно со тримесечна т.н. виза за „уметник“ или „забавувач“ во кабарете, вклучувајќи ноќни клубови и барови, или со туристичка виза за работа во салони за масажа преправени како приватни станovi ... Сопственикот на фирмата, во повеќето случаи т.н. „кабарета“, поднесува барање за издавање на дозвола за жените за кои станува збор.

35. Студијата спроведена од страна на Медитеранскиот институт за родови студии (MIGS) беше пресликана во извештај за трговија со луѓе, кој беше објавен во октомври 2007 година. Истиот покажува дека околу 2.000 жени од странство доаѓаат на островот секоја година со краткорочни работни дозволи за „уметници“ или „забавувачи“. Во текот на дваесетгодишниот период од 1982 до 2002 година, забележан е драстичен пораст од 111% на бројот на кабарета кои работат на островот ...

36. За време на посетата, Комесарот беше известен дека сега постојат околу 120 кабарета во Република Кипар, кои вработуваат по околу 10 до 15 жени ... “
(*фуснотите се испуштени*)

102. Комесарот истакна дека било усвоено сеопфатно законодавство за борба против трговијата со луѓе од страна на Владата со кое сите форми на трговијата со луѓе се прогласени за незаконски, пропишувајќи казна до 20 години затвор за сексуална експлоатација и обезбедувајќи мерки за заштита и поддршка на жртвите (види ги ставовите од 127 до

131 подолу). Тој, исто така, го посети новото прифатилиште управувано од страна на Владата, кое е во функција од ноември 2007 година. Бил импресиониран од објектот и од посветеноста на персоналот. Во врска со наводите за корупција во полицијата, во извештајот е истакнато следново:

„42. Комесарот се увери дека наводите за корупција поврзана со трговијата со луѓе во рамките на полициските сили биле изолирани случаи. Властите го известиле Комесарот дека досега се испитани три дисциплински случаи кои вклучуваат трговија со луѓе/проституција: еден завршил со ослободителна одлука, а два се сè уште под истрага. Покрај тоа, во 2006 година, член на полициските сили бил осуден на 14 месеци затвор, а потоа бил отпуштен од служба по пријавите за трговија со луѓе.“

103. Во извештајот се донесени следниве заклучоци во однос на режимот за издавање дозволи за уметници во Кипар:

„45. Комесарот повторил дека трговијата со жени заради сексуална експлоатација е голем и сложен проблем за човековите права со кој се соочуваат голем број на земји-членки на Советот на Европа, вклучувајќи го и Кипар. Се разбира, постои парадокс дека, иако кипарската влада прави законски напори во борбата против трговијата со луѓе и ја изразува својата подготвеност преку Националниот акционен план од 2005 година, сепак продолжува да издава работни дозволи за т.н. кабаретски уметници и лиценци за отворање на кабареа. Иако, на хартија, дозволите се издаваат на оние жени кои ќе се вклучат во некаков вид на уметничка изведба, реалноста е дека од многу, ако не од повеќето, од овие жени се очекува да работат како проститутки.

46. Постоеното на работна дозвола за „уметник“ доведува до ситуација која им отежнува на властите кои го спроведуваат законот да докажат принуда и трговија со луѓе и ефикасно да се борат против истата. Овој вид на дозвола, на тој начин, може да се сфати како контрадикторност на мерките преземени за борба против трговијата со луѓе или ги прави истите неефикасни.

47. Од овие причини, Комесарот жали дека работната дозвола за „уметник“ сè уште се применува денес и покрај фактот што Владата претходно ја изрази својата заложба да ја укине. Се чини дека посебната брошура со информации која им се дава на жените кои влегуваат во земјата со таков вид на дозвола има мало влијание, жената треба да ја прочита и потпише брошурата во присуство на службено лице.

48. Комесарот ги повика кипарските власти да ја укинат сегашната шема на работни дозволи за „уметници“ во кабареа ...“

104. Комесарот, исто така, ја повторил важноста на добро обучени и мотивирани полициски службеници во борбата против трговијата со луѓе и ги охрабри властите да обезбедат соодветна и навремена идентификација на жртвите.

Д. Извештај за трговија со луѓе на американскиот Стејт департмент, јуни 2008 година

105. Во својот извештај од 2008 година за трговија со луѓе, американскиот Стејт Департмент истакна дека:

„Кипар е земја на дестинација за многу жени тргувани од Филипините, Русија, Молдавија, Унгарија, Украина, Грција, Виетнам, Узбекистан и Доминиканската Република, за целите на комерцијална сексуална експлоатација ... Повеќето жртви на трговијата со луѓе се лажно вработени во Кипар со тримесечна работна дозвола за „уметник“ за да работат во кабаретската индустрија или со туристички визи за да работат во салони за масажа преправени како приватни станови.“

106. Во извештајот е наведено дека Кипар не обезбеди докази кои покажуваат дека се зголемени напорите за борба против тешките форми на трговија со луѓе од претходната година.

107. Извештајот препорача кипарската влада:

„Со помош на плановите, да ја укине, или во голема мера, да ја ограничи употребата на работната дозвола за уметник - добро познат канал за трговија со луѓе; да воспостави стандардни оперативни постапки за заштита и помош на жртвите на трговијата со луѓе во своето ново прифатилиште; да создаде и да започне сеопфатна кампања за намалување на побарувачката, особено насочена кон клиентите и пошироката јавност за намалување на распространетите погрешни претстави за трговијата со луѓе и кабареата; да алоцира повеќе ресурси за својата единица за борба против трговијата со луѓе; и да го подобри квалитетот на прогонот на трговијата со луѓе за да обезбеди обвиненија и соодветни казни за трговците со луѓе.“

III. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО И ПРАКСА

A. Кипар

1. Извадоци од Уставот

108. Според Уставот на Кипар, правото на живот и телесен интегритет е заштитено со член 7.

109. Член 8 предвидува дека ниту едно лице не смее да биде изложено на тортура или нечовечко или понижувачко казнување или однесување.

110. Член 9 гарантира дека:

„Секој човек има право на достоин живот и на социјална сигурност. Законот предвидува заштита на работниците, помош за сиромашните и систем на социјално осигурување.“

111. Член 10, доколку е релевантно, предвидува:

„1. Никој не смее да биде држен во ропство или ропска зависност.
2. Никој не смее да биде присилен да врши принудна или задолжителна работа...“

112. Член 11 (1) предвидува дека секој човек има право на слобода и безбедност на личноста. Член 11 (2) забранува лишување од слобода, освен во случаи дозволени во согласност со член 5 § 1 од Конвенцијата и во согласност со закон.

2. Барања за влез, престој и работни дозволи за уметници

а. Постапката во релевантниот период

113. Во 2000 година, Одделот за граѓански регистар и миграција ја усвои следнава дефиниција за поимот „уметник“:

„Секој странец кој сака да влезе во Кипар, со цел да работи во кабаре, место за пеење и танцување или друго место за ноќна забава и кој наполнил 18 години.“

114. Според член 20 од Законот за странци и имиграција, поглавје 105, Советот на министри е надлежен за донесување на прописи во врска со барањата за влез на странци, следење на имиграцијата и движењето на странците, со кои се уредуваат гаранциите во однос на странците кои имаат дозволи и со кои се утврдуваат сите релевантни давачки. И покрај постоењето на овие овластувања, во тоа време, постапките за влез во Кипар за оние кои влегуваат за да работат како кабаретски уметници се регулирани со одлуки или инструкции издадени од страна на Министерот за внатрешни работи, имиграционите службеници и генералните директори во рамките на Министерството.

115. Во согласност со постапката воведена во 1987 година, барањата за влез, привремен престој и работни дозволи мора да бидат поднесени од страна на потенцијалниот работодавач (менаџерот на кабарето) и уметничкиот агент, заедно со договорот за вработување во кој се дадени точните услови договорени меѓу страните и фотокопиите од соодветните страници од патната исправа на уметникот. Исто така, уметничките агенти треба да депонираат банкарска гаранција во износ од 10.000 кипарски фунти (CYP) (околу 17.000 евра) за покривање на можните трошоци за репатриација. Менаџерите на кабареата треба да депонираат банкарска гаранција во износ од 2.500 кипарски фунти (околу 4.200 евра) за покривање на трошоците за репатриација за која менаџерот бил одговорен.

116. Доколку сите услови се исполнети, се издава дозвола за влез и привремен престој со времетраење од пет дена. По пристигнувањето, уметникот треба да помине разни медицински тестови за СИДА и други инфективни или заразни болести. По поднесувањето на задоволителни резултати, се издава дозвола за привремен престој и работна дозвола со важност од три месеци. Дозволата може да биде продолжена за уште три месеци. Бројот на уметници кои можат да бидат вработени во едно кабаре е ограничен.

117. За да се спречи уметниците да бидат принудени да го напуштат кабарето со некои од клиентите, уметниците треба да бидат присутни во просториите на кабарето меѓу 21 часот и 3 часот наутро, дури и ако нивната изведба трае само еден час. Отсуството поради болест мора да биде потврдено од страна на доктор. Менаџерите на кабарето треба да ја информираат Канцеларијата за имиграција ако еден уметник не успее да дојде на работа или на друг начин го прекрши договорот. Доколку не се направи тоа, уметникот може да биде протеран, при што трошоците за репатриација би биле покриени со банкарската гаранција депонирана од страна на менаџерот на кабарето. Во случај кога уметничкиот агент е

обвинет за кривични дела поврзани со проституција, тој нема да добие дозвола за влез на други уметници.

б. Други релевантни настани

118. Во 1986 година, по извештаите во врска со проституцијата на уметниците, Директорот на полицијата предложи формирање на ад хок комисија одговорна за оценување дали уметниците кои сакаат да влезат во Кипар ги имаат потребните квалификации за доделување на виза за уметник. Како и да е, оваа мерка никогаш не била спроведена. Била формирана комисија со доста ограничена надлежност, која, со текот на времето, дополнително била ослабена.

119. Според постапката воведена во 1987 година, барањето за дозвола за влез мора да биде придружено со докази за компетентност на уметникот. Сепак, оваа мерка била одложена на неодредено време во декември 1987 година според упатствата на тогашниот Генерален директор на Министерството за внатрешни работи.

120. Во 1990 година, по загриженоста во врска со фактот дека уметничките агенти, исто така, поседувале или управувале кабарета или дека сместувањето во кое нивните уметници живееле било во нивна сопственост, Одделот за граѓански регистар и имиграција ги извести сите уметнички агенти дека од 30 јуни 1990 година на сопствениците на кабарета нема да им биде дозволено да работат како уметнички агенти. Требало тие да ги известат властите која од двете дејности сакале да ја вршат. Покрај тоа, висината на банкарските гаранции била зголемена од 10.000 кипарски фунти до 15.000 кипарски фунти за уметнички агенти и од 2.500 кипарски фунти до 10.000 кипарски фунти за менаџерите на кабарета. Како и да е, овие мерки никогаш не биле спроведени по приговорите на уметничките агенти и менаџерите на кабарета. Единствената направена промена била зголемување на висината на банкарската гаранција од страна на менаџерите на кабарета од 2.500 до 3.750 кипарски фунти (околу 6.400 евра).

3. Закон за судски претрес

121. Одржувањето на судски претрес во Кипар е регулирано со Законот за судски вештаци од 1959 година, поглавје 153. Во согласност со дел 3, секој окружен и мировен судија може да одржи судски претрес во рамките на локалните граници на својата судска надлежност. Дел 3 (3) предвидува дека секој судски претрес започнат од страна на судски вештак може да биде продолжен, обновен или повторно отворен на начин предвиден со закон.

122. Дел 14 ја утврдува постапката за време на судскиот претрес и го предвидува следново (сите цитати од законодавството на Кипар се преведени):

„За време на секој судски претрес –

(а) судскиот вештак ги разгледува, под заклетва, прибавените докази со цел да го утврди идентитетот на починатото лице и времето, местото и начинот на неговата смрт;

(б) секоја заинтересирана страна може да се појави или преку застапник или лично и да ги сослуша, вкрстено испраша или преиспита, во зависност од случајот, сите сведоци.“

123. Дел 16 го одредува степенот на овластувања на судскиот вештак и предвидува:

„(1) судскиот вештак кој го спроведува судскиот претрес е овластен и може да ги врши сите овластувања на окружниот или мировниот судија во однос на повикувањето и принудувањето на сведоците на присуство и барањето да изнесат докази, како и во однос на изнесувањето на какви било документи или предмети во текот на судскиот претрес.“

124. Во согласност со дел 24, кога судскиот вештак смета дека постои доволна основа за покренување на обвинение против кое било лице во врска со смртта, тој може да издаде покана или гаранција за да обезбеди присуство на тоа лице пред кој било надлежен суд.

125. Дел 25 предвидува дека по презентирањето на доказите, судскиот вештак ќе донесе пресуда и ќе ја потврди истата во писмена форма, само ако таквите податоци се проверени од негова страна, во врска со идентитетот на починатото лице, и како, кога и каде настапила неговата смрт. Во согласност со дел 26, доколку при крајот на судскиот претрес, судскиот вештак смета дека постојат основи за сомневање дека едно лице е виновно за кривично дело во поглед на предметот кој се истражува, но не може да потврди кое е тоа лице, тој ќе го потврди своето мислење и ќе достави копија од постапката на полицискиот службеник, одговорен за областа во која се одржува судскиот претрес.

126. Дел 30 му овозможува на Претседателот на Окружниот суд, по барање на Врховниот обвинител, да даде наредба за одржување, повторно отворање или поништување на судски претрес или пресуда. Истиот предвидува:

„(1) Кога Претседателот, Окружниот суд, по барање поднесено од страна на Врховниот обвинител или со овластување дадено од страна на Врховниот обвинител, е убеден дека е неопходно или пожелно да го стори тоа, тој може:

(а) да нареди одржување на судски претрес за смртта на кое било лице;

(б) да нареди повторно отворање на судски претрес заради земање на дополнителни докази, или заради вклучување во постапката и разгледување, заедно со веќе изнесените докази, на сите докази изнесени во сите судски постапки кои можат да бидат релевантни за секое прашање кое може да се одговори во текот на судскиот претрес, и евидентирање на нова пресуда по постапката во целина;

(в) да ја поништи пресудата во кој било судски претрес, заменувајќи ја со друга пресуда која се чини дека е законска и во согласност со доказите кои се изнесени или вклучени како што предвидува овој дел; или

(г) да го поништи секој судски претрес, со или без наредба за одржување на нов судски претрес.“

4. Трговија со луѓе

127. Законодавството кое се однесува на трговијата со луѓе е воведено во Кипар во согласност со Законот за борба против трговијата со луѓе и сексуалната експлоатација на деца, бр. 3 (1) од 2000 година. Дел 3 (1) забранува:

„а. Сексуална експлоатација на возрасни лица заради профит, ако:

i. тоа се прави со употреба на сила, насилство или закана, или

ii. постои измама или

iii. тоа се прави преку злоупотреба на овластувања или друг вид на притисок до таква мера што одредената личност не би имала значителен и разумен избор освен да подлегне на притисок или малтретирање;

б. трговија со возрасни лица заради профит и заради сексуална експлоатација под околности наведени во подточка (а) погоре;

в. сексуална експлоатација или малтретирање на малолетници;

г. трговија со малолетни лица заради нивна сексуална експлоатација или малтретирање.“

128. Според дел 6, согласноста на жртвата не претставува одбрана за кривичното дело трговија со луѓе.

129. Во согласност со дел 5 (1), лицата прогласени за виновни за трговија со возрасни лица заради сексуална експлоатација можат да бидат казнети до десет години затвор или со парична казна од 10.000 кипарски фунти, или со двете казни. Кога станува збор за дете, потенцијалната казна затвор се зголемува до петнаесет години, а паричната казна до 15.000 кипарски фунти. Дел 3 (2) предвидува поголема казна во одредени случаи:

„За целите на овој дел, крвна врска или роднинска врска до трето колено со жртвата и која било друга врска на жртвата со лицето, кое поради својата позиција врши влијание и има моќ над жртвата и вклучува односи со заштитник, воспитувачи, управители на хостели, домови за рехабилитација, затвори или други слични институции и други лица кои се со слична позиција или капацитет што претставува злоупотреба на овластувањата или друг вид на принуда:

а. лице кое постапува спротивно на одредбите од точка 1 (а) и (б) врши кривично дело и по обвинението се казнува со петнаесет години затвор;

б. лице кое постапува спротивно на одредбите од точка 1 (в) и (г) врши кривично дело и по обвинението се казнува со дваесет години затвор.“

130. Дел 7 наметнува обврска на државата за заштита на жртвите од трговијата со луѓе обезбедувајќи им поддршка која вклучува сместување, медицинска грижа и психијатриска поддршка.

131. Во согласност со дел 10 и 11, Советот на министри може да назначи „заштитник на жртвите“ кој ги советува и заштитува жртвите на експлоатација; ги сослушува и истражува приговорите за експлоатација; им обезбедува на жртвите соодветно лекување и безбедно место за

живеење; ги презема сите неопходни мерки за гонење на сторителите; презема мерки кои имаат за цел рехабилитација, повторно вработување или репатриација на жртвите; и ги идентификува можните недостатоци во Законот за борба против трговијата со луѓе. Иако бил назначен заштитник во периодот кога бил изготвен Извештајот на Народната правобранителка на Кипар во 2003 година (види ги ставовите од 80 до 90 погоре), улогата на заштитникот останала само теоретска и не била подготвена програма која би обезбедила заштита на жртвите.

Б. Русија

1. Судска надлежност во согласност со Кривичниот законик на Русија

132. Членовите 11 и 12 од Кривичниот законик на Руската Федерација ја утврдуваат територијалната примена на руското кривично право. Член 11 утврдува руска судска надлежност над злосторствата извршени на територијата на Руската федерација. Член 12 (3) предвидува ограничена судска надлежност во однос на не-руските државјани кои извршиле кривични дела надвор од територијата на Русија каде што злосторствата се спротивни на интересите на Руската Федерација и во случаите предвидени со меѓународен договор.

2. Општи кривични дела во согласност со Кривичниот законик

133. Член 105 од Кривичниот законик на Русија предвидува дека убиство се казнува со затворска казна.

134. Член 125 од Кривичниот законик на Русија предвидува дека намерно напуштање и неуспех да се обезбеди помош на лице во опасност се казнува со парична казна, општокорисна работа, корективна работа или казна затвор.

135. Во согласност со член 126 и 127, киднапирањето и нелегалното лишување од слобода се казнува со казна затвор.

3. Трговија со луѓе

136. Во декември 2003 година, Кривичниот законик на Русија е изменет со вметнување на нов член 127.1 кој гласи:

„1. Трговијата со луѓе, односно, купување и продажба на луѓе или нивно вработување, транспорт, трансфер, засолнување или примање заради нивна експлоатација ... се казнува со лишување од слобода во период од најмногу пет години.

2. Истото дело сторено:

а) во однос на две или повеќе лица;

...

г) пренесување на жртвата преку државната граница на Руската Федерација или нелегално држење на жртвата во странство;

...

ѓ) со примена на сила или со закана за примена на сила;

...

се казнува со лишување од слобода во период од три до 10 години.

3. Делата предвидени со Дел 1 и 2 на овој член:

а) кои предизвикале смрт на жртвата од невнимание, нанеле големи штети по здравјето на жртвата или други сериозни последици;

б) извршени на начин кој претставува опасност по животот или здравјето на многу луѓе;

в) извршени од страна на организирана група -

се казнуваат со лишување од слобода во период од осум до 15 години.“

IV. РЕЛЕВАНТНИ МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ И ДРУГИ ДОГОВОРИ

A. Ропство

1. Конвенција за ропство од 1926 година

137. Конвенцијата за ропство, потпишана во Женева во 1926 година, стапи на сила на 7 јули 1955 година. Русија пристапи кон Конвенцијата за ропство на 8 август 1956 година, а Кипар на 21 април 1986 година. Во изложувањата, Договорните страни го изјавија следново:

„Настојувајќи да ... се најде начин практично да се влијае низ целиот свет со такви намери какви што беа изразени во однос на трговијата со робови и ропството од страна на земјите потписнички на Конвенцијата на Сен-Жермен-ан-Ле, и признавајќи дека е неопходно да се потпишат за таа цел подетални договори отколку што се содржани во Конвенцијата,

Размислувајќи, исто така, дека е потребно да се спречи принудната работа да се развие во услови аналогни на ропство ...“

138. Член 1 го дефинира ропството како:

„Статус или состојба на лице врз кое се применуваат некои или сите овластувања кои произлегуваат од правото на сопственост.“

139. Според член 2, страните се обврзуваат да ја спречат и потиснат трговијата со робови и да придонесат, прогресивно и што е можно поскоро, за целосно укинување на ропството во сите негови форми.

140. Член 5 се однесува на принудна или задолжителна работа и, меѓу другото, предвидува:

„Високите договорни страни прифаќаат дека прибегнувањето кон задолжителна или принудна работа може да има тешки последици и се обврзуваат, секоја во однос на териториите во рамки на нејзиниот суверенитет, надлежност, заштита, сузеренство или туторство, да ги преземат сите неопходни мерки за да се спречи задолжителната или принудната работа да се развие во услови аналогни на ропство.“

141. Според член 6, државите, чии закони не содржат соодветна одредба за казнување на повредите на законите донесени за да се

влијае на целите на Конвенцијата за ропство, треба да усвојат потребни мерки за изрекување на строги казни во однос на таквите повреди.

2. Судска надлежност на Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија

142. Во првиот случај во кој е дадена дефиниција за поимот поробување како кривично дело против човештвото заради сексуална експлоатација, случајот *Обвинител против Kunarac, Vukovic u Kovac*, 12 јуни 2002 година, Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија истакна дека:

„117. ... Традиционалниот концепт на ропство, како што е дефиниран во Конвенцијата за ропство од 1926 година и кој често се нарекува „примитивно ропство“ е понатаму развиен и опфаќа различни современи форми на ропство кои, исто така, се засновани на остварување на некои или на сите овластувања кои произлегуваат од правото на сопственост. Во случај на овие различни современи форми на ропство, жртвата не е предмет на остварување на поекстремни права на сопственост кои се поврзуваат со „примитивното ропство“, но во сите случаи, како резултат на остварување на некои или на сите овластувања кои произлегуваат од правото на сопственост, доаѓа до уништување на правното лице; уништувањето е поголемо во случај на „примитивно ропство“, но разликата е во степенот ...“

143. Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија утврди дека:

„119. ... Прашањето дали одреден феномен претставува форма на поробување зависи од функционирањето на факторите или карактеристиките на ропството [вклучувајќи] „контрола на нечие движење, контрола на физичката средина, психолошка контрола, мерки преземени за спречување или одвраќање од бегство, сила, закана за примена на сила или принуда, времетраење, тврдење на ексклузивност, подложеност на суров третман и злоупотреба, контрола на сексуалноста и принудна работа“. Следствено на тоа, не е можно исцрпно да се наведат сите современи форми на ропство, кои се сфаќаат во поширока смисла на оригиналната идеја ...“

3. Римскиот статут

144. Статутот на Меѓународниот кривичен суд („Римскиот статут“), кој стапи на сила на 1 јули 2002 година, предвидува дека поимот „ропство“ според член 7 (1) (в) од Римскиот статут:

„значи остварување на некои или на сите овластувања кои произлегуваат од правото на сопственост врз лице и вклучува остварување на такво овластување во текот на трговијата со луѓе, особено жени и деца.“

145. Кипар го потпиша Римскиот статут на 15 октомври 1998 година и го ратификува на 7 март 2002 година. Русија го потпиша Статутот на 13 септември 2000 година, но сè уште го нема ратификувано.

Б. Трговија со луѓе

1. Претходни договори за борба против трговијата со луѓе

146. Првиот меѓународен инструмент кој се однесува на трговијата со луѓе, Меѓународниот договор за сузбивање на трговијата со бело робје, е усвоен во 1904 година. По него следи Меѓународната конвенција за сузбивање на трговијата со бело робје од 1910 година. Потоа, во 1921 година, Лигата на Нации ја усвои Конвенцијата за сузбивање на трговијата со жени и деца, потврдена во подоцнежната Меѓународна конвенција за сузбивање на трговијата со полнолетни жени од 1933 година. Конвенцијата за сузбивање на трговија со луѓе и експлоатација на проституција на други од 1949 година ги подведе претходните инструменти во рамките на Обединетите нации.

2. Конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација на жените

147. Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација на жените (CEDAW) е усвоена во 1979 година од страна на Генералното собрание на Обединетите Нации. Русија ја ратификува оваа Конвенција на 23 јануари 1981 година, а Кипар пристапи кон истата на 23 јули 1985 година.

148. Член 6 од Конвенцијата предвидува:

„Државите страни ги преземаат сите соодветни мерки, вклучувајќи ги и законодавните, за да ги потиснат сите форми на трговија со жени и експлоатација на проституција на жени.“

3. Протоколот од Палермо

149. Протоколот за спречување, сузбивање и казнување на трговијата со луѓе, особено жени и деца („Протоколот од Палермо“), кој ја дополнува Конвенцијата на Обединетите Нации за борба против транснационалниот организиран криминал од 2000 година е потпишан од страна на Кипар на 12 декември 2000 година и од Русија на 16 декември 2000 година. Ратификуван е на 26 мај 2004 година и 6 август 2003 година, соодветно. Во неговата преамбула се истакнува:

„Потврдувајќи дека за ефикасна акција за спречување и борба против трговијата со луѓе, особено жени и деца, потребен е сеопфатен меѓународен пристап во земјите на потекло, транзитните земји и земјите на дестинација кој вклучува мерки за спречување на таквата трговија, за казнување на трговците со луѓе и за заштита на жртвите на таквата трговија, вклучувајќи и заштита на нивните меѓународно признати човекови права.“

150. Член 3 (а) го дефинира поимот „трговија со луѓе“ на следниов начин:

„Вработување, транспорт, пренесување, засолнување или примање на лица, со закана или употреба на сила или други форми на принуда, киднапирање, лага, измама, злоупотреба на моќ или на состојба на ранливост или на давање или

примање на финансиски средства или бенефиции за да се постигне согласност од лице кое има контрола врз друго лице за целите на експлоатација. Експлоатацијата вклучува, најмалку, експлоатација за проституција на други лица или други форми на сексуална експлоатација, принудна работа или услуги, ропство или практики слични на ропство, слугување или отстранување на органи.“

151. Член 3 (б) предвидува дека согласноста на жртвата на трговијата со луѓе за планираната експлоатација е неважна во случај кога се користат кои било средства утврдени во член 3 (а).

152. Член 5 ги обврзува државите да:

„усвојат законодавни и други мерки неопходни за да се утврди како кривично дело однесувањето предвидено во член 3 од овој Протокол, кога е извршено намерно.“

153. Член 6 опфаќа помош и заштита на жртвите на трговијата со луѓе и предвидува:

„2. Секоја држава страна треба да осигура дека нејзиниот домашен правен или управен систем содржи мерки кои им обезбедуваат на жртвите на трговијата со луѓе, во соодветни случаи:

(а) информации за релевантните судски и управни постапки;

(б) помош која ќе овозможи нивните ставови и грижи да бидат презентирани и разгледани во соодветните фази на кривичните постапки против сторителите, на начин кој не е спротивен на правата на одбраната.

3. Секоја држава страна треба да размисли да примени мерки со кои ќе се обезбеди физичко, психолошко и општествено закрепнување на жртвите на трговијата со луѓе ...

...

5. Секоја држава страна треба да направи напори да обезбеди физичка безбедност на жртвите на трговијата со луѓе, додека тие се во границите на нејзината територија.“

154. Член 9, во врска со спречување на трговијата со луѓе, предвидува:

„1. Државите страни треба да дефинираат сеопфатни политики, програми и други мерки:

(а) за спречување и борба против трговијата со луѓе и

(б) за заштита на жртвите на трговијата со луѓе, особено жени и деца, од можноста да бидат повторно жртви на трговијата со луѓе .

2. Државите страни треба да направат напори за преземање на мерки, како на пример, за истражување, информативни и масовни медиумски кампањи и општествени и економски иницијативи за спречување и борба против трговијата со луѓе.

3. Политиките, програмите и другите мерки утврдени во согласност со овој член вклучуваат соработка со невладини организации, други релевантни организации и други елементи на граѓанското општество.

4. Државите страни треба да преземат или да ги зајакнат мерките, вклучително преку билатерална или мултилатерална соработка, за ублажување на факторите кои ги прават лицата, особено жените и децата, ранливи на

трговијата со луѓе, како што се сиромаштијата, неразвиеноста и недостатокот на еднакви можности.

5. Државите страни треба да усвојат или да ги зајакнат законодавните или други мерки, како што се образовните, општествените или културните мерки, вклучително преку билатерална и мултилатерална соработка, за да се обесхрабри побарувачката која ги поттикнува сите форми на експлоатација на лица, особено жени и деца, што резултира со трговија со луѓе.“

155. Член 10 ја нагласува потребата за ефикасна размена на информации меѓу надлежните органи и обука на службените лица одговорни за спроведување на законот и имиграција. Истиот предвидува, доколку е релевантно:

„1. Органите кои се одговорни за спроведување на законот, имиграција или други релевантни органи на државите страни, доколку е соодветно, меѓусебно соработуваат преку размена на информации, во согласност со нивното национално законодавство, што им овозможува да утврдат:

...

(в) Средства и методи кои се користат од страна на организирани криминални групи за целите на трговијата со луѓе, вклучувајќи вработување и транспорт на жртви, правци и врски меѓу поединците и групите вклучени во ваквата трговија, и можни мерки за нивно откривање.

2. Државите страни треба да обезбедат или да ја зајакат обуката за службениците одговорни за спроведување на законот, имиграција и други релевантни службеници за спречување на трговијата со луѓе. Обуката треба да се фокусира на методите кои се користат за спречување на ваквата трговија, гонење на трговците со луѓе и заштита на правата на жртвите, вклучувајќи заштита на жртвите од трговците. Обуката, исто така, треба да ја земе предвид потребата да се разгледаат прашањата за човековите права и чувствителните прашања за децата и родовите и треба да ја поттикне соработката со невладините организации, други релевантни организации и други елементи на граѓанското општество.“

4. Акција на Европската унија за борба против трговијата со луѓе

156. Советот на Европската унија усвои Рамковна одлука за борба против трговијата со луѓе (Рамковна одлука 2002/ЈНА/629 од 19 јули 2002 година). Истата предвидува мерки кои имаат за цел да осигураат приближување на кривичното право на земјите-членки во однос на дефиницијата за прекршоци, казни, судска надлежност и гонење, заштита и помош на жртвите.

157. Во 2005 година, Советот усвои Акционен план за најдобри практики, стандарди и процедури за борба и спречување на трговијата со луѓе (Службен весник на Европската унија 311/1 од 9 декември 2005 година). Акциониот план предлага мерки кои треба да се преземат од страна на земјите-членки, Комисијата и од страна на другите тела на Европската унија кои вклучуваат координација на активностите на Европската унија, дефинирање на опсегот на проблемот, спречување на трговијата со луѓе, намалување на побарувачката, водење истрага и гонење на трговијата со луѓе, заштита и поддршка на жртвите на трговијата со луѓе, враќање, реинтеграција и надворешни односи.

5. Општа акција на Советот на Европа против трговијата со луѓе

158. Неодамна, Комитетот на министри на Советот на Европа усвои три правни текстови кои се однесуваат на трговијата со луѓе заради сексуална експлоатација: Препорака бр. R (2000) 11 на Комитетот на министри до земјите-членки за акција против трговијата со луѓе заради сексуална експлоатација; Препорака Res (2001) 16 на Комитетот на министри до земјите-членки за заштита на децата од сексуална експлоатација и Препорака Res (2002) 5 на Комитетот на министри до земјите-членки за заштита на жените од насилство. Во овие текстови, меѓу другото, е предложена Паневропска стратегија која опфаќа дефиниции, општи мерки, методолошка и акциона рамка, превенција, помош и заштита на жртвите, кривични мерки, судска соработка и договори за меѓународна соработка и координација.

159. Парламентарното собрание на Советот на Европа, исто така, усвои низа текстови во оваа област, вклучувајќи: Препорака 1325 (1997) во врска со трговијата со жени и принудната проституција во земјите-членки на Советот на Европа; Препорака 1450 (2000) во врска со насилството врз жените во Европа, Препорака 1523 (2001) во врска со домашното ропство; Препорака 1526 (2001) во врска со кампањата за борба против трговијата со малолетни лица која треба да ја пресече источно-европската рута: примерот на Молдавија; Препорака 1545 (2002) во врска со кампањата против трговијата со жени; Препорака 1610 (2003) во врска со миграцијата поврзана со трговија со жени и проституција, и Препорака 1663 (2004) во врска со домашното ропство: слугување, куќни помошнички и „невести по нарачка“.

6. Конвенција на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе, CETS број 197, 16 мај 2005 година

160. Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе („Конвенција за борба против трговијата со луѓе“) е потпишана од страна на Кипар на 16 мај 2005 година, а ратификувана на 24 октомври 2007 година. Истата стапи на сила во однос на Кипар на 1 февруари 2008 година. Русија се уште ја нема потпишано Конвенцијата. Вкупно 41 земја-членка на Советот на Европа ја има потпишано Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе, а, исто така, 26 ја имаат ратификувано.

161. Во извештајот кој содржи образложение, а кој се однесува на Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе, е нагласено дека денес трговијата со луѓе е голем проблем во Европа кој ги загрозува човековите права и основните вредности во демократските општества. Во извештајот е наведено и следново:

„Трговијата со луѓе, со намамување на своите жртви, е модерна форма на старата трговија со робови. Со луѓето се постапува како да се купува и продава стока, и истите се натерани на принудна работа, обично во сексуалната индустрија, но, исто така, на пример, во земјоделскиот сектор, пријавени или непријавени експлоататорски претпријатија, за милостина или без никаков надомест. Повеќето идентификувани жртви на трговијата со луѓе се жени, но, исто така, понекогаш и мажите се жртви на трговијата со луѓе. Покрај тоа, многу

од жртвите се млади, понекогаш деца. Сите се очајни да заработат за оскуден живот, а со тоа нивните животи се уништуваат со експлоатација и ненаситност.

За да биде ефикасна, стратегијата за борба против трговијата со луѓе мора да усвои мулти-дисциплинарен пристап кој вклучува превенција, заштита на човековите права на жртвите и кривично гонење на трговците со луѓе, додека истовремено се обидува да ги усогласи релевантните национални закони и да осигура дека овие закони се применуваат еднообразно и ефикасно.“

162. Во преамбулата на Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе, меѓу другото, е наведено:

„Со оглед на фактот што трговијата со луѓе претставува повреда на човековите права и претставува навреда на достоинството и интегритетот на човекот;

Со оглед на фактот што трговијата со луѓе може да резултира со ропство на жртвите;

Со оглед на фактот што главни цели мора да бидат почитувањето на правата на жртвите, заштитата на жртвите и акцијата за борба против трговијата со луѓе“

163. Член 1 предвидува дека цели на Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе се спречување и борба против трговијата со луѓе, заштита на човековите права на жртвите на трговијата со луѓе, создавање на сеопфатна рамка за заштита и помош на жртвите и сведоците и обезбедување на ефикасна истрага и гонење на трговијата со луѓе.

164. Член 4 (а) ја прифаќа дефиницијата за трговија на луѓе од Протоколот од Палермо, а член 4 (б) ја повторува одредбата од Протоколот од Палермо за неважноста на согласноста на жртвата на трговијата со луѓе за експлоатација (види став 150-151 погоре).

165. Според член 5 државите треба да преземат мерки за да ја спречат трговијата со луѓе и, меѓу другото, истиот предвидува:

„1. Секоја страна е должна да преземе мерки за воспоставување или зајакнување на националната координација меѓу различните тела одговорни за спречување и борба против трговијата со луѓе.

2. Секоја страна е должна да воспостави и/или да ги зајакне ефикасните политики и програми за спречување на трговијата со луѓе, со помош на средства, како на пример: истражување, информации, кампањи за подигање на свеста и едукативни кампањи, општествени и економски иницијативи и програми за обука, особено за лицата кои се ранливи на трговијата со луѓе и за стручните лица кои се занимаваат со трговијата со луѓе.“

166. Според член 6 државите треба да преземат мерки за да ја обесхрабрат побарувачката која ја поттикнува трговијата со луѓе и истиот предвидува, доколку е релевантно:

„За да се обесхрабри побарувачката која ги поттикнува сите форми на експлоатација на луѓе, особено жени и деца, што резултира со трговија со луѓе, секоја страна треба да усвои или да ги зајакне законодавните, административните, образовните, општествените, културните и другите видови мерки, вклучувајќи:

- а. истражување на најдобрите практики, методи и стратегии;
- б. подигање на свеста за одговорност и за важната улога на медиумите и граѓанското општество во идентификувањето на побарувачката како една од основните причини за трговијата со луѓе;
- в. целни информативни кампањи кои вклучуваат, ако е соодветно, меѓу другото, јавни органи и креатори на политики;“

167. Член 10 утврдува мерки за обука и соработка и предвидува:

„1. Секоја страна е должна да им обезбеди на своите надлежни органи лица кои се обучени и квалификувани во спречувањето и борбата против трговијата со луѓе, во идентификувањето и помагањето на жртвите, вклучувајќи ги и децата, и да осигура дека различните органи меѓусебно соработуваат и дека соработуваат со соодветните организации за поддршка, така што жртвите можат да бидат идентификувани во постапка која соодветно ја зема предвид посебната состојба на жените и децата жртви ...

2. Секоја страна треба да усвои законодавни или други мерки кои можат да бидат неопходни за да се идентификуваат жртвите, ако е соодветно, во соработка со други страни и соодветни организации за поддршка. Секоја страна треба да осигура, доколку надлежните органи имаат разумни основи да веруваат дека лицето е жртва на трговијата со луѓе, тоа лице да не биде отстрането од нејзината територија додека не се заврши процесот на идентификување како жртва на кривично дело предвидено во член 18 од оваа Конвенција од страна на надлежните органи и исто така треба да осигура дека тоа лице ќе ја добие помошта предвидена во член 12, став 1 и 2.“

168. Член 12 предвидува:

- „1. Секоја страна треба да усвои законодавни и други мерки неопходни за помош на жртвите за нивно физичко, психолошко и општествено закрепнување.
- 2. Секоја страна треба ги земе предвид потребите на жртвата за безбедност и заштита.“

169. Според членовите од 18 до 21, државите треба да прогласат одредени видови на однесување за противзаконски:

„18. Секоја страна треба да усвои законодавни и други мерки кои можат да бидат неопходни за да се утврди како кривично дело однесувањето содржано во член 4 од оваа Конвенција, кога е извршено намерно.

19. Секоја страна треба да размисли за усвојување на законодавни и други мерки кои можат да бидат неопходни за да се утврди како кривично дело, во согласност со нејзиното внатрешно право, користењето на услугите кои се предмет на експлоатација како што е наведено во член 4, став (а), од оваа Конвенција, имајќи го предвид фактот дека лицето е жртва на трговија со луѓе.

20. Секоја страна треба да усвои законодавни и други мерки кои можат да бидат неопходни за да се утврдат како кривични дела следниве однесувања, кога се извршени намерно и заради овозможување на трговијата со луѓе:

- а. фалсификување на патна исправа или документ за идентификација;
- б. набавка или обезбедување на таков документ;
- в. задржување, отстранување, прикривање, оштетување или уништување на патна исправа или документ за идентификација на друго лице.

21 (1). Секоја страна треба да усвои законодавни и други мерки кои можат да бидат неопходни за да се утврди како кривично дело, кога е извршено намерно, помагањето или поттикнувањето на извршување на некое од кривичните дела утврдени во согласност со член 18 и член 20 од оваа Конвенција.

(2). Секоја страна треба да усвои законодавни и други мерки кои можат да бидат неопходни за да се утврди како кривично дело, кога е извршено намерно, обидот да се извршат кривичните дела утврдени во согласност со член 18 и член 20, став (а), од оваа Конвенција.“

170. Според член 23, државите треба да усвојат законодавни и други мерки кои можат да бидат неопходни за да осигураат дека кривичните дела утврдени во согласност со членовите од 18 до 21 можат да се казнат со ефикасни, пропорционални и разубедувачки санкции. За кривичните дела утврдени во согласност со член 18, таквите санкции треба да вклучат казни кои вклучуваат лишување од слобода што може да доведе до екстрадиција.

171. Член 27 предвидува дека државите мора да осигураат дека истрагата и гонењето на кривичните дела во согласност со Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе не зависат од пријавата или обвинението на жртвата, барем кога кривичното дело е сторено во целост или делумно на нејзината територија. Покрај тоа, државите мора да осигураат дека жртвите на кривичното дело на територијата на една држава, различна од нивната држава на живеење, можат да поднесат приговор до надлежните органи на нивната држава на живеење. Државата на живеење мора да го проследи приговорот, без одлагање, до надлежниот орган на државата на чија територија е сторено кривичното дело, каде по приговорот мора да се одлучува во согласност со домашното право на државата во која е сторено кривичното дело.

172. Член 31 (1) се однесува на судската надлежност и предвидува државите да усвојат законодавни и други мерки кои можат да бидат неопходни за утврдување на судска надлежност за кој било прекршок утврден во согласност со Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе, кога делото е сторено:

„а. на нејзината територија; или

...

г. од страна на еден нејзин државјанин или лице без државјанство кое има свое живеалиште на нејзината територија, доколку кривичното дело е казниво според кривичниот закон на државата каде што е сторено или ако делото е сторено надвор од територијалната надлежност на која било држава;

д. против еден нејзин државјанин.“

173. Државите може да го задржат правото да не ги применуваат или да ги применуваат само во посебни случаи или услови, правилата за судска надлежност утврдени во член 31 (1) (г) и (д).

174. Според член 32 државите треба меѓусебно да соработуваат, во согласност со одредбите на Конвенцијата, како и преку примена на соодветни применливи меѓународни и регионални инструменти, до најширока можна мера, со цел:

„- Спречување и борба против трговијата со луѓе;

- Заштита и обезбедување на помош за жртвите;

- Истраги или постапки во врска со кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција.“

В. Меѓусебна правна помош

1. Европска конвенција за меѓусебна правна помош во кривичната материја, СЕТS број 30, 20 мај 1959 година („Конвенција за меѓусебна правна помош“)

175. Конвенцијата за меѓусебна правна помош е потпишана од страна на Кипар на 27 март 1996 година. Истата е ратификувана на 24 февруари 2000 година и стапи на сила на 24 мај 2000 година. Руската федерација ја потпиша Конвенцијата на 7 ноември 1996 година и ја ратификува на 10 декември 1999 година. Истата стапи на сила во однос на Русија на 9 март 2000 година.

176. Член 1 утврдува обврска за договорните страни да:

„си обезбедат една на друга, во согласност со одредбите на оваа Конвенција, најширока мерка за меѓусебна правна помош во постапките во однос на кривичните дела чие казнување, за време на барањето за помош, е во надлежност на судските органи на страната молител.“

177. Член 3 предвидува:

„1. Замолената страна ги извршува, на начин утврден со закон, сите замошници во врска со кривичната материја упатени до неа од страна на судските органи на страната молител со цел да се обезбедат докази или да се предадат предмети кои може да бидат изнесени како докази, записи или документи.

2. Ако страната молител сака сведоци или вешти лица да сведочат под заклетва, изрично ќе го побара тоа, а замолената страна мора да постапи по барањето, доколку законот на нејзината земја не го забранува истото.“

178. Член 26 им овозможува на државите да склучат билатерални договори за меѓусебна правна помош за да се надополнат одредбите на Конвенцијата за меѓусебна правна помош.

2. Договор меѓу СССР и Република Кипар за правна помош во граѓанската, семејната и кривично-правната материја од 19 јануари 1984 година („Договор за правна помош“)

179. Член 2 од Договорот за правна помош (ратификуван од страна на Русија по распадот на СССР) утврдува општа обврска за двете страни да си обезбедат една на друга правна помош во граѓанската и кривичната материја, во согласност со одредбите од Договорот.

180. Член 3 го утврдува степенот на правна помош кој е потребен во согласност со Договорот и истиот предвидува:

„Правната помош во граѓанската и кривичната материја вклучува услуги и испраќање на документи, снабдување со информации за применливите закони и судската пракса и спроведување на посебни процесни мерки предвидени со законот на замолената договорна страна и конкретно добивање на докази од страните во судскиот процес, обвинетите лица, сведоците и судските вештаци,

како и прифаќање и извршување на пресудите во граѓанските предмети, спроведување на кривичен прогон и екстрадиција на сторителите.“

181. Постапката за поднесување на барање е детално објаснета во член 5 (1), кој, доколку е релевантно, предвидува:

„Барањето за правна помош е во писмена форма и го содржи следново:

- (1) Назначување на органот молител.
- (2) Назначување на замолениот орган.
- (3) Спецификација на случајот во однос на кој се бара правна помош и содржина на барањето.
- (4) имиња и презимиња на лицата на кои се однесува барањето, нивното државјанство, занимање и постојано или привремено живеалиште.
- ...
- (6) Доколку е потребно, факти кои треба да бидат појаснети, како и список на потребни документи и други докази.
- (7) Во кривичната материја, во прилог на горенаведеното, податоци за кривичното дело и неговата правна дефиниција.

182. Член 6 ја утврдува постапката за извршување на барањето:

„1. Замолениот орган треба да обезбеди правна помош на начин предвиден со процесните закони и правила на сопствената држава. Сепак, органот може да го изврши барањето на начин утврден во истите, ако не е спротивно на законот на сопствената држава.

2. Ако замолениот орган не е надлежен за извршување на барањето за правна помош, истиот треба да го проследи барањето до надлежниот орган и да го извести органот молител соодветно.

3. Замолениот орган, на барање, во догледно време треба да го извести органот молител за местото и времето на извршување на барањето.

4. Замолениот орган треба да го извести органот молител во писмена форма за извршувањето на барањето. Ако барањето не може да се изврши, замолениот орган веднаш треба да го извести во писмена форма органот молител наведувајќи ги причините за неизвршувањето и да ги врати документите.“

183. Во согласност со член 18, договорните страни се должни да осигураат дека граѓаните на една држава се изземени на територијата на другата држава од плаќање на даноци и трошоци и дека им се достапни средства и бесплатна правна помош под исти услови и во иста мера како граѓани на другата држава. Член 20 предвидува дека лицето кое бара бесплатна правна помош може да поднесе релевантно барање до надлежниот орган на државата на територијата на која тоа лице има постојано или привремено живеалиште. Потоа, овој орган треба да го испрати барањето до другата држава.

184. Глава VI од Договорот содржи посебни одредби за кривични прашања, особено, во врска со поведување на кривичната постапка. Член 35 (1) предвидува:

„Секоја договорна страна треба да поведе, на барање на другата договорна

страна, во согласност со одредбите на нејзиното законодавство, кривична постапка против сопствените граѓани за кои се тврди дека сториле кривично дело на територијата на другата Договорна страна.“

185. Член 36 ја утврдува постапката за поднесување на барање за поведување на кривична постапка:

„1. Барањето за поведување на кривична постапка се поднесува во писмена форма и содржи:

(1) Назначување на органот молител.

(2) Опис на дејствијата кои претставуваат кривично дело заради кои се бара поведување на кривична постапка.

(3) Време и место на стореното дело, колку што е можно попрецизно.

(4) Текстот на законот на договорната страна молител во согласност со кој делото е дефинирано како кривично.

(5) Име и презиме на осомниченото лице, детали во врска со неговото државјанство, постојано или привремено живеалиште и други информации во врска со него, како и, ако е можно, опис на надворешниот изглед на лицето, негова фотографија и отпечатоци од прсти.

(6) Приговори, доколку има, од страна на жртвата на кривичното дело, вклучувајќи било какво барање за надомест на штета.

(7) Достапни информации за степенот на материјалната штета која произлегува од кривичното дело.“

V. ЕДНОСТРАНА ДЕКЛАРАЦИЈА НА КИПАРСКАТА ВЛАДА

186. Со писмо од 10 април 2009 година, Врховниот обвинител на Република Кипар го извести судот за следново:

„Ве информирам дека Владата има намера да достави еднострана декларација со цел да донесе одлуки во врска со прашањата покренати во барањето. Со едностраната декларација, Владата бара Судот да го отфрли барањето во согласност со член 37 од Конвенцијата.“

187. Релевантни делови од оваа еднострана декларација се:

„(а) Владата ја осуди одлуката донесена од страна на полициските службеници на 28 март 2001 година да не се ослободи ќерката на жалителот, туку да се предаде на [M.A.], од кого таа се обидела да избега. Владата утврди дека горенаведената одлука е спротивна на нејзината позитивна обврска кон жалителот и неговата ќерка која произлегува од член 2 од Конвенцијата за преземање на превентивни мерки за заштита на ќерката на жалителот од кривичните дела на друг поединец.

(б) Владата утврди дека полициската истрага во овој конкретен случај била неефикасна во однос на тоа дали ќерката на жалителот била изложена на нечовечко или понижувачко постапување пред нејзината смрт. Како таква, Владата утврди дека со тоа е повредена процесната обврска која произлегува од член 3 од Конвенцијата во поглед на неуспехот да се спроведе соодветна и ефикасна истрага за тоа дали ќерката на жалителот била изложена на нечовечко или понижувачко постапување пред нејзината смрт.

(в) Владата утврди дека ги прекршила своите позитивни обврски кон жалителот и неговата ќерка кои произлегуваат од член 4 од Конвенцијата со тоа што не презела никакви мерки за да утврди дали ќерката на жалителот била жртва на трговија со луѓе и/или била изложена на сексуална или друг вид експлоатација.

(г) Владата утврди дека постапувањето со ќерката на жалителот во полициската станица на 28 март 2001 година, односно одлуката да не се ослободи, туку да се предаде на [М.А.], иако не постоела никаква основа за нејзино лишување од слобода, не е во согласност со член 5 (1) од Конвенцијата.

(д) Владата утврди дека тоа е спротивно на правото на жалителот на ефикасен пристап до суд со невоспоставување на каква било вистинска и ефикасна комуникација меѓу органите (односно Министерството за правда и јавен ред и полицијата) и жалителот, во однос на судскиот претрес и сите други можни правни лекови на кои жалителот би можел да се повика.

3. Во однос на гореспоменатите прашања, Владата потсети дека Советот на министри ја зел предвид одлуката на Советот на Врховниот обвинител - Владињот агент, и затоа, на 5 февруари 2009 година, назначил три независни кривични иследници кои треба да ги испитаат:

(а) околностите на смртта на ќерката на жалителот и која било кривична одговорност од страна на кое било лице, орган на републиката, или припадник на полицијата во врска со нејзината смрт,

(б) околностите во врска со нејзиното вработување и престој во Кипар, како и можноста за нејзина изложеност на нечовечно или понижувачко постапување или казнување и/или трговија со лица и/или сексуална или друг вид експлоатација (од страна на припадниците на полицијата, органите на републиката или трети лица) спротивно на релевантните закони на републиката применливи во тоа време, и

(в) примената на која било друга незаконска постапка против неа, (од страна на припадниците на полицијата, органите на републиката или трети лица) спротивно на релевантните закони на републиката применливи во тоа време.

4. Владата потсети дека иследниците се независни од полицијата (првиот иследник е претседател на Независниот орган за истрага на наводи и приговори против полицијата, вториот е член на споменатиот орган, а третиот е адвокат со искуство во кривичното право). Владата потсети дека иследниците веќе ја започнале истрагата.

5. Под овие околности и имајќи ги предвид посебните факти на случајот, Владата е подготвена да му плати на жалителот севкупна сума во износ од 37.300 (триесет и седум илјади и триста) евра (за надомест на материјална и нематеријална штета и трошоци). Во овој поглед, оваа сума би претставувала соодветен надомест и доволна компензација за обжалените повреди, и на тој начин претставува прифатлива сума во однос на обемот на вистинската штета направена во овој конкретен случај. Ако Судот смета дека наведената сума не претставува соодветен надомест на штетата и доволна компензација, Владата е подготвена да му плати на жалителот, по пат на правичен надомест на штета, друг таков износ како надомест по предлог на Судот ... “

ВО ОДНОС НА ПРАВОТО

I. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 37 § 1 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

188. Член 37 § 1 од Конвенцијата му овозможува на Судот да ја отфрли жалбата од својот список на предмети и, доколку е релевантно, предвидува:

„1. Судот може во секоја фаза на постапката да одлучи да отфрли жалба од својот список на предмети во случај кога, според околностите, може да се заклучи дека

...

(б) спорот е решен; или

(в) заради која било друга причина утврдена од страна на Судот, не е повеќе оправдано да се продолжи со разгледување на жалбата.

Сепак, Судот ќе продолжи со разгледување на жалбата, доколку тоа го бара почитувањето на човековите права, како што е дефинирано во Конвенцијата и нејзините протоколи.“

A. Поднесоци до судот

1. На кипарската влада

189. Кипарската влада изјави дека во случаите каде што напорите со цел да се обезбеди пријателско решавање на случајот се неуспешни, Судот може да ја отфрли жалбата од списокот врз основа на еднострана декларација, односно врз основа на фактот дека постои „друга причина“, како што е наведено во член 37 § 1 (в) од Конвенцијата, која ја оправдува одлуката на судот да прекине со разгледување на жалбата. Врз основа на содржината на едностраната декларација и тековната домашна истрага за околностите на смртта на г-ѓа Rantseva (види став 187 погоре), кипарската влада смета дека барањата од член 37 § 1 (в) биле целосно исполнети.

2. На жалителот

190. Жалителот побара од судот да го одбие барањето на кипарската влада за отфрлање на жалбата од списокот на предмети врз основа на едностраната декларација. Тој тврди дека предлозите содржани во декларацијата не гарантираат дека одговорните лица ќе бидат казнети; дека декларацијата не ги содржи сите општи мерки за спречување на слични прекршувања во иднина, иако трговијата со луѓе заради сексуална експлоатација претставува признат проблем во Кипар; и дека, ако Судот одбие да донесе пресуда во овој конкретен случај, Комитетот на министри нема да може да ги ревидира условите предложени од страна на кипарската влада.

3. Поднесоци на трети лица од невладината организација AIRE Centre

191. Невладината организација AIRE Centre изјави дека обемот на трговија со луѓе во земјите-членки на Советот на Европа и сегашниот несоодветен одговор на државите во врска со проблемот значи дека почитувањето на човековите права, како што е дефинирано во Конвенцијата, бара постојано испитување на случаите кои се однесуваат на трговија со луѓе, во случај кога би можеле поинаку да бидат отфрлени од списокот, во согласност со член 37 § 1.

192. Во своите поднесоци, невладината организација AIRE Centre се повика на факторите кои биле земени предвид од страна на Судот при донесувањето на одлуката во согласност со член 37 § 1 во однос на тоа дали еден случај заслужува продолжено испитување, нагласувајќи дека таков фактор бил „дали покренатите прашања можат да се споредат со прашањата веќе утврдени од страна на Судот во претходните случаи“. Невладината организација AIRE Centre ја нагласи неизвесноста околу степенот на обврските на земјите-членки за заштита на жртвите на трговија со луѓе, особено во однос на мерките за заштита кои не се директно поврзани со истрагата и гонењето на кривичните дела, трговија со луѓе и експлоатација.

Б. Оценка на Судот

1. Општи начела

193. На почетокот Судот истакна дека едностраната декларација се однесува само на Република Кипар. Еднострана декларација не е поднесена од страна на Руската Федерација. Според тоа, Судот ќе разгледа дали е оправдано да се отфрли жалбата во однос на приговорите насочени само кон кипарските власти.

194. Судот потсети дека може да биде соодветно во одредени околности да се отфрли жалба, или дел од неа, во согласност со член 37 § 1, врз основа на еднострана декларација од страна на обвинетата влада дури и кога жалителот сака да продолжи испитувањето на случајот. Дали ова е соодветно во одреден случај зависи од тоа дали едностраната декларација нуди доволна основа за утврдување дека почитувањето на човековите права како што е дефинирано во Конвенцијата не бара Судот да продолжи со испитување на случајот (член 37 § 1 во заклучокот; види го, исто така, меѓу другото, случајот *Tahsin Acar против Турција* (прелиминарни приговори) [GC], бр. 26307/95, § 75, ECHR 2003-VI; и случајот *Radoszewska-Zakościelna против Полска*, бр. 858/08, § 50, 20 октомври 2009 година).

195. Релевантните фактори во овој поглед го вклучуваат карактерот на приговорите, дали покренатите прашања може да се споредат со прашањата веќе утврдени од страна на Судот во претходните случаи, карактерот и обемот на преземените мерки од страна на обвинетата влада во контекст на извршувањето на пресудите доставени од страна на Судот во слични претходни случаи, како и влијанието на овие мерки врз случајот за кој станува збор. Исто така, од суштинско значење може

да биде прашањето дали фактите се спорни за страните, и, ако е така, до кој степен, и каква *prima facie* доказна вредност треба да им се припише на поднесоците на страните во однос на фактите. Други релевантни фактори може да вклучат дали во својата еднострана декларација обвинетата Влада дала признание во однос на наводните повреди на Конвенцијата и, ако е така, обемот на таквите признанија и начинот на кој Владата ќе ја надомести штетата претрпена од страна на жалителот. Во однос на последното споменато прашање, во случаи во кои е можно да се отстранат ефектите од наводна повреда и обвинетата влада да ја прогласи својата подготвеност да го стори тоа, наменетиот надомест е поверојатно да се смета како соодветен за целите на отфрлање на жалбата, а Судот, како и секогаш, го задржува своето право да ја врати жалбата на својот список, како што е предвидено во член 37 § 2 од Конвенцијата и член 44 § 5 од Деловникот на Судот (види го случајот *Tahsin Acar*, цитиран погоре, § 76).

196. Горенаведените фактори немаат за цел да сочинат сеопфатна листа на релевантни фактори. Во зависност од конкретните факти за секој случај, разбирливо е дека натамошните размислувања можат да бидат потребни за проценка на едностраната декларација за целите на член 37 § 1 од Конвенцијата (види го случајот *Tahsin Acar*, цитиран погоре, § 77).

197. На крај, Судот повторил дека неговите пресуди не служат само за решавање на оние случаи кои се доставени до него, туку, поопшто, за да се даде објаснување, заштита и за да се создадат правила предвидени со Конвенцијата, со што придонесува државите да ги почитуваат своите обврски преземени како договорни страни (види го случајот, *Ирска против Обединетото Кралство*, 18 јануари 1978 година, § 154, Серија А бр. 25; случајот *Guzzardi против Италија*, 6 ноември 1980 година, § 86, Серија А бр. 39; и случајот *Karner против Австрија*, бр. 40016/98, § 26, ECHR 2003-IX). Иако примарна цел на Конвенцијата е да обезбеди индивидуална помош, нејзината мисија, исто така, е да ги утврди прашањата врз основа на јавната политика од заеднички интерес, подигнувајќи ги општите стандарди за заштита на човековите права и проширувајќи ја судската надлежност за човековите права кај државите потписнички на Конвенцијата (види го случајот, *Karner*, цитиран погоре, § 26; и случајот *Капитал Банка АД против Бугарија*, бр. 49429/99, § § 78-79, ECHR 2005-XII (извадоци)).

2. Примена на општите начела во овој конкретен случај

198. Разгледувајќи дали е соодветно да се отфрли оваа жалба, доколку се однесува на приговорите насочени против Република Кипар, врз основа на едностраната декларација на Кипар, Судот истакна:

199. Прво, Судот го нагласил сериозниот карактер на наводите за трговија со луѓе дадени во овој случај, кои покренуваат прашања според член 2, 3, 4 и 5 од Конвенцијата. Во оваа смисла, истакна дека свеста за проблемот во врска со трговијата со луѓе и потребата да се преземе акција за борба против истата се зголемени во последниве години, како што може да се забележи со донесувањето на мерките на меѓународно ниво, како и со воведувањето на релевантното домашно законодавство

во голем број на држави (види, исто така, став 264 и став 269 подолу). Извештаите на Комесарот за човекови права на Советот на Европа и извештајот на Народната правобранителка на Кипар го нагласуваат акутниот карактер на проблемот во Кипар, каде што е широко прифатено дека трговијата со луѓе и сексуалната експлоатација на кабаретски уметници претставуваат сериозен проблем (види ги ставовите 83, 89, 91, 94, 100, 101 и 103 погоре).

200. Второ, Судот укажа на недостаток од судска пракса во однос на толкувањето и примената на член 4 од Конвенцијата во контекст на случаите поврзани со трговија со луѓе. Особено значајно е тоа што Судот треба да одлучи дали, и ако е така, до кој степен, член 4 бара земјите-членки да преземат позитивни чекори за заштита на потенцијалните жртви на трговијата со луѓе надвор од кривичните истраги и прогон.

201. Кипарската влада призна дека повредите на Конвенцијата настанале во периодот до и по смртта на г-ѓа Rantseva. Владата презела дополнителни мерки за да ги испита околностите на смртта на г-ѓа Rantseva и предложила сума како правичен надомест на штетата. Меѓутоа, врз основа на должноста на Судот да ги објасни, заштити и создаде правилата предвидени со Конвенцијата, ова не е доволно за да му се овозможи на Судот да донесе заклучок дека повеќе не е оправдано да се продолжи со испитувањето на жалбата. Со оглед на забелешките наведени погоре, постои потреба за постојано испитување на случаите кои покренуваат прашања поврзани со трговијата со луѓе.

202. На крајот, Судот утврди дека почитувањето на човековите права дефинирани во Конвенцијата бара продолжување на испитувањето на случајот. Соодветно на тоа, го отфрли барањето на кипарската влада за отфрлање на жалбата според член 37 § 1 од Конвенцијата.

II. ДОПУШТЕНОСТ НА ПРИГОВОРИТЕ ВО СОГЛАСНОСТ СО ЧЛЕН 2, 3, 4 И 5 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

A. Приговор *ratione loci* на руската влада

1. Поднесоци на страните

203. Руската влада тврди дека настаните кои ја формираат основата на жалбата се случиле надвор од нејзината територија, затоа, жалбата била недопуштена *ratione loci*, бидејќи била насочена против Руската Федерација. Владата изјави дека немала „вистински авторитет“ над територијата на Република Кипар и дека активностите на Руската Федерација биле ограничени со суверенитетот на Република Кипар.

204. Жалителот го отфрли овој поднесок. Тврди дека, во согласност со пресудата на Судот во случајот *Drozdz u Janousek против Франција и Шпанија*, 26 јуни 1992 година, Серија А бр. 240, Руската Федерација може да се смета за одговорна во случај кога постапките и пропустите на нејзините власти предизвикале одредени ефекти надвор од нејзината територија.

2. Оценка на Судот

205. Член 1 од Конвенцијата предвидува:

„Високите договорни страни треба ги обезбедат за сите лица под нивна надлежност правата и слободите утврдени во Дел I од Конвенцијата.“

206. Како што Судот претходно нагласи, од гледна точка на меѓународното јавно право, правната надлежност на секоја држава е првенствено територијална. Соодветно на тоа, надлежноста на секоја држава да применува судска надлежност над своите државјани во странство е подредена на територијалната надлежност на другата држава, а државата не може, во основа, да применува судска надлежност на територијата на друга држава без согласност, покана или одобрение на таа држава. Член 1 од Конвенцијата мора да се смета дека го одразува ова, обично и суштински, територијално значење на судската надлежност (види го случајот, *Banković и други против Белгија и 16 други договорни држави* (одлука) [GC], бр. 52207/99, § § 59-61, ECHR 2001-XII).

207. Приговорите на жалителот против Русија во овој конкретен случај се однесуваат на наводниот неуспех на државата да ги преземе потребните мерки за заштита на г-ѓа Rantseva од опасноста од трговија со луѓе и експлоатација и да спроведе истрага за околностите на нејзиното доаѓање во Кипар, нејзиното вработување и нејзината подоцнежна смрт. Судот истакна дека таквите приговори не се темелат на тврдењето дека Русија е одговорна за дела извршени во Кипар или од страна на кипарските власти. Врз основа на фактот дека наводната трговија со луѓе започнала во Русија и во поглед на обврските преземени од страна на Русија за борба против трговијата со луѓе, Судот е надлежен да утврди дали Русија ја почитувала обврската, која можеби ја имала, да преземе мерки во рамките на сопствената надлежност и овластувања за да ја заштити г-ѓа Rantseva од трговијата со луѓе и да испита дали таа можеби била жртва на трговијата со луѓе. Слично на тоа, приговорот на жалителот, според член 2, против руските власти се однесува на нивниот неуспех да преземат истражни мерки, вклучувајќи и обезбедување на докази од сведоци кои живеат во Русија. Судот, при испитувањето на основаноста на приговорот на жалителот според член 2, треба да го процени степенот на сите процесни обврски на руските власти и дали некоја од овие обврски била исполнета под околностите на овој конкретен случај.

208. На крајот, Судот е надлежен да го испита степенот до кој Русија може да преземе чекори во рамките на сопствениот територијален суверенитет за да ја заштити ќерката на жалителот од трговија со луѓе, да ги испита наводите за трговија со луѓе и да ги испита околностите кои довеле до нејзина смрт. Дали она што е обжалено во приговорот доведува до државна одговорност под околностите на овој конкретен случај е прашање кое треба да го утврди Судот при испитувањето на основаноста на жалбата подолу.

Б. Приговор *ratione materiae* на руската влада

1. Поднесоци на страните

209. Руската влада тврди дека приговорот според член 4 од Конвенцијата бил недопуштен *ratione materiae* бидејќи не постои ропство, слугување или принудна или задолжителна работа во овој конкретен случај. Владата укажа на фактот дека г-ѓа Rantseva влегла во Република Кипар доброволно, откако доброволно добила работна дозвола која и овозможила да работи во согласност со договорот за вработување кој таа го потпишала. Не постоеле докази дека г-ѓа Rantseva била во ропство и дека не можела да ја промени својата состојба или дека била принудена да работи. Руската влада, понатаму, истакна дека г-ѓа Rantseva го напуштила, непречено, станот каде што живеела со другите кабаретски уметници. Поради тоа, Владата истакна дека не постоеле доволни причини со кои може да се потврди дека кабаретските уметници биле задржани во станот против нивната волја. Руската влада додаде дека фактот дека г-ѓа Rantseva ја напуштила полициската станица со М.А. бил недоволен за да го поткрепи заклучокот дека г-ѓа Rantseva била во ропство и била принудена да работи. Доколку се плашела за својот живот или за својата безбедност, можела да ги информира полициските службеници додека била во полициската станица.

210. Жалителот тврди дека постапувањето на кое г-ѓа Rantseva била изложена спаѓа во рамките на член 4.

2. Оценка на Судот

211. Судот утврди дека прашањето дали односот за кој жалителот поднел приговор спаѓа во рамките на опсегот на член 4 е неразделно поврзано со основаноста на овој приговор. Според тоа, Судот смета дека приговорот *ratione materiae* треба да се приклучи на основаноста.

В. Заклучок

212. Приговорите според член 2, 3, 4 и 5 не можат да бидат отфрлени како несоодветни *ratione loci* или *ratione materiae* на одредбите на Конвенцијата во однос на Русија. Судот истакна, исто така, дека не се јасно неосновани во смисла на член 35 § 3. Тој, исто така, истакна дека не се недопуштени по било кој основ. Оттука, мора да бидат прогласени за допуштени.

III. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 2 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

213. Жалителот тврди дека постои повреда на член 2 од Конвенцијата од страна на руските и кипарските власти поради неуспехот на кипарските власти да преземат мерки за да го заштитат животот на неговата ќерка и неуспехот на властите на двете држави да спроведат ефикасна истрага за нејзината смрт. Член 2, меѓу другото, предвидува:

„1. Правото на живот на секое лице е заштитено со закон. Никој не смее намерно да биде лишен од живот, освен при извршување на судска пресуда со кое лицето е прогласено за виновно за сторено кривично дело, за кое со закон е предвидена ваква казна.“

А. Наводен неуспех за преземање на мерки за заштита од опасност по живот

1. Поднесоци на страните

а. На жалителот

214. Повикувајќи се на случајот *Osman против Обединетото Кралство*, 28 октомври 1998 година, Извештаите 1998-VIII, жалителот се осврна на позитивните обврски кои произлегуваат од член 2 кои бараат од државите да преземат превентивни оперативни мерки за заштита на поединецот чиј живот е во опасност од кривични дела на друго физичко лице кога државата знае или треба да знае за постоење на вистинска и директна закана по животот. Жалителот тврди дека во неуспехот да се ослободи г-ѓа Rantseva и во нејзиното предавање на М.А., кипарските власти не успеале да преземат разумни мерки во рамките на нивните овластувања за да избегнат реална и директна закана по животот на г-ѓа Rantseva.

б. На кипарската влада

215. Кипарската влада не негира дека член 2 § 1 наметнува позитивна обврска на надлежните органи да преземат превентивни оперативни мерки за заштита на лицето чиј живот е во опасност од кривични дела на друго лице. Меѓутоа, за да се појави таква обврска, мора да се утврди дека властите знаат, или треба да знаат дека постои вистинска и непосредна опасност по животот на идентификуваното лице и дека не успеале да преземат мерки во рамките на своите овластувања од кои, разумно, може да се очекува таквата опасност да биде избегната (види го случајот *Osman*, цитиран погоре).

216. Во своите писмени поднесоци, Кипарската влада тврди дека не станува збор за неуспех да се заштити животот на ќерката на жалителот. Врз основа на информациите достапни на полициските службеници кои биле во контакт со г-ѓа Rantseva на 28 март 2001 година, не постоела причина за сомнеж за постоење на вистинска или непосредна опасност по животот на г-ѓа Rantseva. Исказите на полициските службеници откриваат дека г-ѓа Rantseva смирено си ставала шминка и дека однесувањето на М.А. кон неа се чинело нормално (види став 20 и став 49 погоре). Иако г-ѓа Rantseva ја напуштила својата работа во кабарето, таа не поднела приговор против нејзиниот работодавач или за условите на нејзината работа. Не поднела приговор ниту против полициските службеници додека била во станицата и не одбила да замине заедно со М.А. Одлуката да не се ослободи г-ѓа Rantseva, туку да се предаде на М.А. не била спротивна на ниту една обврска на кипарските власти да го заштитат нејзиниот живот.

217. Во својата подоцнежна еднострана декларација, кипарската влада утврди дека одлуката на полициските службеници да ја предадат г-ѓа Rantseva на М.А. била спротивна на позитивната обврска на Кипар, според член 2, за преземање на превентивни мерки за заштита на г-ѓа Rantseva од кривични дела на друго лице (види став 187 погоре).

2. Оценка на Судот

а. Општи начела

218. Јасно е дека член 2 предвидува државата не само да се воздржи од намерно и незаконско одземање на живот, туку, исто така, да преземе соодветни мерки за да ги заштити животите на оние лица во нејзина надлежност (види го, на пример, случајот *L.C.B. против Обединетото Кралство*, 9 јуни 1998 година, § 36, Извештаи 1998-III; и случајот *Paul u Audrey Edwards*, цитиран погоре, § 54). Најпрво, оваа обврска бара државата да го гарантира правото на живот со примена на ефикасни одредби од кривичниот закон со цел да се спречи вршењето на кривични дела против лицето, со примена на средствата за спроведување на законот за заштита, сузбивање и казнување на прекршувањата на таквите одредби. Сепак, исто така, наметнува, под соодветни околности, позитивна обврска властите да преземат превентивни оперативни мерки за заштита на лицето чиј живот е во опасност од кривични дела на друго лице (види го случајот *Osman*, цитиран погоре, § 115; случајот *Medova против Русија*, бр. 25385/04, § 95, 15 јануари 2009 година; случајот *Opuz против Турција*, бр. 33401/02, § 128, 9 јуни 2009 година).

219. Судот повтори дека опсегот на која било позитивна обврска мора да се толкува на начин кој не наметнува невозможен или несразмерен товар на властите, имајќи ги предвид тешкотиите при контролирањето на современите општества, непредвидливоста на човечкото однесување и оперативните избори кои мора да се направат во однос на приоритетите и ресурсите. Не секоја опасност по животот може да им наметне на властите барање од Конвенцијата за преземање на оперативни мерки за да се спречи реализирање на таа опасност. За судот да утврди прекршување на позитивната обврска за заштита на животот, мора да потврди дека властите знаат или треба да знаат во тоа време дека постои реална и непосредна опасност по животот на идентификуваното лице од кривични дела на трето лице, и дека тие не успеале да преземат мерки во рамките на своите овластувања од кои разумно може да се очекува ваквата опасност да биде избегната (види го случајот *Osman*, цитиран погоре, § 116; случајот *Paul u Audrey Edwards*, цитиран погоре, § 55; и случајот *Medova*, цитиран погоре, § 96).

б. Примена на општите начела во овој конкретен случај

220. Судот мора да утврди дали кипарските власти можеле да предвидат дека при ослободување на г-ѓа Rantseva и нејзино предавање на М.А., нејзиниот живот би бил изложен на реална и непосредна опасност.

221. Судот истакна дека во случајот *Opuz*, одговорноста на државата била доведена во прашање бидејќи лицето, кое потоа продолжило со пукање и ја убило мајката на жалителот, претходно упатило смртни закани и извршило дела на насилство против жалителот и нејзината мајка, за кои властите имале сознание (види го случајот *Opuz*, цитиран погоре, § § 133-136). Спротивно на тоа, во случајот *Osman*, Судот утврди дека не постои повреда на член 2 бидејќи жалителот не укажал на некоја фаза во редоследот на настаните кои довеле до убиство на нејзиниот сопруг, каде што може да се каже дека полицијата знаела дека животите на членовите на семејството на *Osman* биле изложени на вистинска и непосредна опасност (види го случајот *Osman*, цитиран погоре, § 121).

222. Иако е неспорно дека жртвите на трговија со луѓе и експлоатација често се принудени да живеат и работат во сурови услови и може да страдаат од насилство и малтретирање од страна на нивните работодавци (види став 85, 87, 88 и 101 погоре), во отсуство на кои било посебни показатели во еден конкретен случај, општата опасност од малтретирање и насилство не може да претставува вистинска и непосредна опасност по животот. Во овој конкретен случај, дури и ако полицијата знаела дека г-ѓа Rantseva можеби била жртва на трговија со луѓе (прашање кое треба да се разгледа во контекст на приговорот на жалителот според член 4, подолу), не постојат показатели, за време на нејзиниот престој во полициската станица дека животот на г-ѓа Rantseva бил изложен на реална и непосредна опасност. Судот смета дека низата настани што довеле до смрт на г-ѓа Rantseva не била предвидлива за полициските службеници кога тие ја предале на М.А.. Според тоа, Судот донесе заклучок дека во овој конкретен случај не постои обврска за преземање на оперативни мерки за спречување на опасноста по животот.

223. Врз основа на горенаведените причини, Судот донесе заклучок дека не постои прекршување на позитивната обврска на кипарските власти за заштита на правото на живот на г-ѓа Rantseva според член 2 од Конвенцијата.

Б. Процесна обврска за спроведување на ефикасна истрага

1. Поднесоци на страните

а. На жалителот

224. Жалителот тврди дека Кипар и Русија ги прекршиле своите обврски од член 2 од Конвенцијата за спроведување на ефикасна истрага за околностите на смртта на г-ѓа Rantseva. Тој укажа на наводните противречности меѓу аутопсиите на кипарските и руските власти (види став 50 погоре) и на неговите барања упатени до Кипар, преку релевантните руски власти, за натамошно испитување на очигледните аномалии, барања по кои не било постапено од страна на кипарските власти (види став 52 и став 62 погоре). Тој, исто така, се пожали на ограничениот број на изјави на сведоците земени од страна на полицијата (види став 31 и став 33 погоре), нагласувајќи дека пет од седумте релевантни изјави биле дадени од полициските службеници на

должност во Полициската станица во Лимасол или од оние присутни во станот во времето на смртта на неговата ќерка, лица кои, според него, имале интерес во прикажување на одредена верзија на настаните. Понатаму, жалителот тврди дека секоја истрага не треба да зависи од официјалниот приговор или барање од роднините на жртвата. Тој тврди дека неговата ќерка очигледно починала под чудни околности кои треба дополнително да бидат утврдени и дека треба да се спроведе истрага во согласност со член 2 од Конвенцијата. Истрагата на Кипар не била во согласност со член 2 од Конвенцијата заради недостатоците наведени погоре, како и фактот дека истата не била достапна за него, како роднина на жртвата.

225. Поточно, во однос на судскиот претрес, жалителот изјави жалба дека не бил известен за денот на завршното сослушување на судскиот претрес, што го спречило да биде дел од истото. Не бил информиран за развојот на случајот или за постоењето на други достапни правни лекови. Тој тврди дека го добил само заклучокот на Окружниот суд во постапката на судскиот претрес на 16 април 2003 година, околу 15 месеци по завршување на постапката. Покрај тоа, кипарските власти не успеале да му обезбедат бесплатна правна помош, а трошоците за правното застапување во Кипар биле превисоки за него.

226. Во однос на Руската Федерација, жалителот тврди дека фактот дека неговата ќерка е државјанин на Руската Федерација значи дека, иако таа привремено живеела во Кипар и нејзината смрт настанала таму, Руската Федерација, исто така, има обврска според член 2 да ги испита околностите на нејзиното доаѓање во Кипар, нејзиното вработување таму и нејзината подоцнежна смрт. Посочи дека руските власти треба да се приклучат на кипарските власти, во согласност со Договорот за меѓусебна правна помош, во поведувањето на кривична постапка во согласност со член 5 и член 36 (види став 181 и став 207 погоре), во согласност со неговото барање. Наместо тоа, руските власти само побарале информации во врска со околностите на смртта на г-ѓа Rantseva. Подоцнежното барање на жалителот до надлежните органи во Русија за поведување на кривична постапка било одбиено од страна на Обвинителството на Chelyabinsk, бидејќи г-ѓа Rantseva починала надвор од границите на Русија. Неговите повторени барања до руските власти за земање на изјави од двајцата руски државјани кои живеат во Русија биле одбиени бидејќи руските власти сметале дека тие не биле во можност да ја преземат бараната мерка без барање за правна помош од кипарските власти. Жалителот заклучи дека овие неуспеси значеле дека руските власти не спровеле ефикасна истрага за смртта на неговата ќерка, во согласност со барањето наведено во член 2 од Конвенцијата.

6. На кипарската влада

227. Во своите писмени поднесоци, кипарската влада призна дека обврската да се спроведе ефикасна истрага произлегува од член 2 од Конвенцијата во случај кога државни агенти се вмешани во настаните што доведуваат до нечија смрт, но тврди дека не секоја трагична смрт бара преземање на посебни мерки по пат на судски претрес. Во овој конкретен случај, кипарските власти немаат обврска да спроведат

истрага за околностите на смртта на г-ѓа Rantseva, но сепак го сториле тоа. Иако точните околности што довеле до смрт на г-ѓа Rantseva останале нејасни, кипарската влада го оспори обвинувањето дека постоеле пропусти во истрагата. Истрагата била спроведена од страна на полицијата и можела да доведе до идентификација и казнување на одговорните лица. Биле преземени разумни чекори за да се обезбедат релевантни докази и бил одржан судски претрес.

228. Што се однесува до судскиот претрес, кипарската влада изјави дека жалителот бил известен од страна на кипарските власти за датумот на судскиот претрес. Исто така, судскиот претрес бил одложен двапати, бидејќи жалителот не бил присутен. Кипарската влада посочи на одложувањето на руските власти во известувањето на кипарските власти за барањето на жалителот за одложување: барањето пристигнало четири месеци по завршување на судскиот претрес. Доколку судот знаел за барањето на жалителот, сослушувањето можело да биде повторно одложено. Сите други барања од страна на жалителот биле разгледани, а надежните кипарски власти побарале да му помогнат на жалителот доколку е можно. Во врска со приговорот на жалителот во однос на правната помош, кипарската влада истакна дека жалителот не доставил жалба во правилна постапка. Жалбата требало да биде поднесена во согласност со Законот за правна помош; Договорот за правна помош, на кој се повикал жалителот, не предвидува правна помош, туку бесплатна правна помош, што било сосема различно.

229. Во едностраната декларација (види став 187 погоре), кипарската влада потврди дека три независни кривични иследници неодамна биле назначени за да ги испитаат околностите во врска со смртта на г-ѓа Rantseva и степенот на кривична одговорност на кое било лице или орган за нејзината смрт.

в. На руската влада

230. Руската влада прифати дека во релевантниот период, рускиот кривичен закон не предвидел можност за покренување на кривична постапка во Русија против не-руски државјани во однос на кривично дело извршено надвор од руската територија против руски државјанин, иако оттогаш законот е изменет. Во секој случај, жалителот не барал руските власти да поведат кривична постапка, туку барал само помош при утврдувањето на околностите кои довеле до смрт на неговата ќерка во Кипар. Според тоа, во Русија не била спроведена прелиминарна истрага за смртта на г-ѓа Rantseva и не биле добиени никакви докази. Иако жалителот побарал, во неколку наврати, од руските власти да земат докази од две млади русинки кои работеле со г-ѓа Rantseva, како што бил известен, руските власти не биле во можност да ја преземат потребната постапка поради отсуство на барање за правна помош од кипарските власти. Руските власти ги информирале кипарските власти дека биле подготвени да ги извршат сите такви барања, но не било доставено никакво барање.

231. Руската влада тврди дека руските власти ги презеле сите можни мерки за утврдување на околностите на смртта на г-ѓа Rantseva, за да обезбедат помош за кипарските власти во нивните истраги и за заштита

и враќање на правата на жалителот. Соодветно на тоа, Владата тврди дека Русија ги исполнила сите процесни обврски кои произлегуваат од член 2 од Конвенцијата.

2. Оценка на Судот

а. Општи начела

232. Како што Судот постојано тврди, обврската за заштита на правото на живот според член 2 од Конвенцијата, толкувана во врска со општата должност на државата според член 1 од Конвенцијата, „да им ги обезбеди на сите лица под [своја] надлежност правата и слободите дефинирани во Конвенцијата“, наметнува потреба од одредена форма на ефикасна официјална истрага ако лицата се убиени како резултат на примена на сила (види го случајот *McCann и други против Обединетото Кралство*, 27 септември 1995 година, § 161, Серија А бр. 324; случајот *Кауа против Турција*, 19 февруари 1998 година, § 86, Извештаи 1998-I; случајот *Medova против Русија*, цитиран погоре, § 103). Обврска да се спроведе ефикасна официјална истрага, исто така, постои во случај кога смртта настанала под сомнителни околности кои не може да им се припишат на државните агенти (види го случајот *Menson против Обединетото Кралство* (одлука), бр. 47916/99, ECHR 2003-V). Суштинската цел на ваквата истрага е да се обезбеди ефикасно спроведување на домашните закони кои го штитат правото на живот, а во случаите кои вклучуваат државни агенти или органи, е да се обезбеди нивната одговорност за смртта која настанала под нивна одговорност. Властите мора да дејствуваат по нивна сопствена иницијатива откако ќе дознаат за постоењето на одреден проблем. Не смеат да го остават тоа на иницијатива на најблизок роднина, тој да поднесе формален приговор или да преземе одговорност за спроведување на сите истражни постапки (види го случајот *Ilhan против Турција* [GC], бр. 22277/93, § 63, ECHR 2000-VII; случајот *Paul u Audrey Edwards*, цитиран погоре, § 69).

233. За истрагата да биде ефикасна, лицата одговорни за нејзино спроведување мора да бидат независни од оние кои се вмешани во настаните. Не е потребна само хиерархиска или институционална независност, туку, исто така, и практична независност (види го случајот *Hugh Jordan против Обединетото Кралство*, бр. 24746/94, § 120, ECHR 2001-III (извадоци); и случајот *Kelly u други против Обединетото Кралство*, бр. 30054/96, § 114, 4 мај 2001 година). Истрагата мора да доведе до идентификација и казнување на одговорните лица (види го случајот *Paul u Audrey Edwards*, цитиран погоре, § 71). Барањето за итно преземање на постапки и разумно очекувана експедитивност е содржано во контекст на ефикасната истрага во рамките на значењето на член 2 од Конвенцијата (види го случајот *Yaşa против Турција*, 2 септември 1998 година, § § 102-104, Извештаи 1998-VI; случајот *Çakıcı против Турција* [GC], бр. 23657/94, § § 80-87 и 106, ECHR 1999-IV; и случајот *Kelly u други*, цитиран погоре, § 97). Во сите случаи, најблиските роднини на жртвата мора да бидат вклучени во постапката до степен потребен за да се заштитат нејзините легитимни интереси (види го, на пример,

случајот *Güleç против Турција*, 27 јули 1998 година, § 82, Извештаи од пресуди и одлуки 1998 -IV; и случајот *Kelly и други*, цитиран погоре, § 98).

б. Примена на општите начела во овој конкретен случај

i. Кипар

234. Судот утврди, на почетокот, дека не постоеле докази дека г-ѓа Rantseva починала како директна последица на примената на сила. Меѓутоа, како што е наведено погоре (види став 232 погоре), ова не го исклучува постоењето на обврската да се испита нејзината смрт според член 2 (види го, исто така, случајот *Calvelli u Ciglio против Италија* [GC], бр. 32967/96, § § 48-50, ECHR 2002-I; и случајот *Öneryıldız против Турција* [GC], бр. 48939/99, § § 70-74, ECHR 2004-XII). Врз основа на двосмислените и необјаснети околности околу смртта на г-ѓа Rantseva и наводите за трговија со луѓе, малтретирање и незаконско притворање во периодот до нејзината смрт, Судот смета дека постоела процесна обврска во однос на кипарските власти да ги истражат околностите на смртта на г-ѓа Rantseva. По потреба, истрагата треба да го има предвид не само непосредниот контекст на падот на г-ѓа Rantseva од балконот, туку и поширокиот контекст на пристигнувањето на г-ѓа Rantseva и нејзиниот престој во Кипар, со цел да се процени дали постои врска меѓу наводите за трговија со луѓе и подоцнежната смрт на г-ѓа Rantseva.

235. Во однос на адекватноста на истрагата, Судот истакна дека полицијата пристигнала брзо и го обезбедила местото на настанот во рок од неколку минути. Биле направени неколку фотографии и било извршено форензичко испитување (види став 32 погоре). Истото утро, полицијата зела изјави од присутните лица во станот кога г-ѓа Rantseva починала и од соседот кој бил сведок на падот. Полициските службеници кои биле на должност во Полициската станица во Лимасол, исто така, дале изјави (види став 33 погоре). Била спроведена аутопсија и бил одржан судски претрес (види ги ставовите од 35 до 41 погоре). Постојат, сепак, голем број на елементи од истрагата кои биле незадоволителни.

236. Прво, постојат спротивни искази дадени од лицата присутни во станот, а се чини дека кипарските истражни органи не презеле никакви мерки за нивно разјаснување (види ги ставовите од 22 до 24 и ставовите од 26 до 28 погоре). Слично на ова, постојат недоследности во доказите земено во однос на физичката состојба на г-ѓа Rantseva, особено во однос на степенот на влијанието на алкохол врз нејзиното однесување (види став 18, 20, 21 и 24 погоре). Постојат и други очигледни аномалии, како на пример, наводните недоследности меѓу форензичките извештаи на кипарските и руските власти и фактот дека г-ѓа Rantseva воопшто не пуштила никаков глас додека паѓала од балконот, за што не било обезбедено задоволително објаснување (види став 29, 50, 51, 52 и 67 погоре).

237. Второ, според заклучоците од судскиот претрес, г-ѓа Rantseva починала под „чудни околности“ во обид да избега од станот во кој престојувала како „гостин“ (види став 41 погоре). И покрај нејасноста во врска со околностите на нејзината смрт, не бил направен никаков напор од страна на полицијата на Кипар да ги сослуша оние кои живееле со г-

ѓа Rantseva или работеле со неа во кабарето. Исто така, и покрај чудниот заклучок од судскиот претрес дека г-ѓа Rantseva се обидела да избега од станот, не бил направен обид да се утврди зошто се обидела да избега или да се разјасни дали била држена во станот против нејзина волја.

238. Трето, со исклучок на првичните изјави на двајцата полициски службеници и службеникот одговорен за проверка на патни исправи дадени на 28 и 29 март 2001 година, очигледно не била спроведена истрага за она што се случило во полициската станица, и особено за причините зошто полицијата ја предала г-ѓа Rantseva на М.А.. Јасно е од изјавите на сведоците дека, според Службата за странци и имиграција, М.А. бил одговорен за г-ѓа Rantseva, но причините за овој заклучок, како и соодветноста на истиот, никогаш не биле во целост испитани. Исто така, изјавите на полициските службеници не се однесувале на ниту една изјава земена од г-ѓа Rantseva и не постоело ништо во досието за истрагата што можело да објасни зошто тоа не било направено; изјава била дадена од страна на М.А. (види став 19 погоре). Судот потсети дека Комесарот на Советот на Европа изјави во 2008 година дека бил уверен дека наводите за корупција поврзана со трговија со луѓе во рамките на полициските сили биле изолирани случаи (види став 102 погоре). Сепак, со оглед на фактите на овој конкретен случај, Судот смета дека властите имале обврска да испитаат дали постои некакво навестување за корупција во рамките на полициските сили во однос на настаните кои довеле до смрт на г-ѓа Rantseva.

239. Четврто, и покрај неговото јасно барање упатено до кипарските власти, жалителот не бил лично известен за датумот на судскиот претрес и како последица на тоа, не бил присутен кога заклучокот бил донесен. Кипарската влада не го оспори тврдењето на жалителот дека тој бил известен за заклучокот од судскиот претрес 15 месеци по одржувањето на сослушувањето. Соодветно на тоа, кипарските власти не успеале да осигураат дека жалителот можел ефикасно да учествува во постапката, и покрај неговите огромни напори да остане вклучен.

240. Петто, повторените барања на жалителот за спроведување на истрага, преку руските власти, се чини дека не биле забележани од кипарските власти. Особено биле игнорирани неговите барања за добивање на информации за дополнителни достапни правни лекови во рамките на кипарскиот правен поредок, како и неговите барања за бесплатна правна помош од кипарските власти. Одговорот на кипарската влада во писмените белешки доставени до судот дека барањето за правна помош било изготвено според погрешен инструмент бил незадоволителен. Со оглед на постојаните барања на жалителот и сериозноста на случајот за кој станува збор, било потребно кипарската влада, во најмала рака, да го извести жалителот за соодветната постапка за поднесување на барање за бесплатна правна помош.

241. На крај, со цел истрагата за смртта да биде ефикасна, земјите-членки мора да преземат такви мерки кои се потребни и достапни за да обезбедат релевантни докази, без разлика дали се или не се наоѓаат на територијата на државата која истражува. Судот истакна дека двете држави, Кипар и Русија, се страни на Конвенцијата за меѓусебна правна помош и дека, исто така, имаат потпишано билатерален Договор за правна помош (види ги ставовите од 175 до 185 погоре). Во овие

инструменти е дефинирана јасна постапка со која кипарските власти би можеле да побараат помош од Русија во истрагата за околностите на престојот на г-ѓа Rantseva во Кипар и нејзината подоцнежна смрт. Јавниот обвинител на Руската Федерација, спонтано, се обврзал дека Русија ќе помогне во кое било барање за правна помош од страна на Кипар кое има за цел прибирање на дополнителни докази (види став 70 погоре). Сепак, не постојат докази дека кипарските власти барале каква било правна помош од Русија во однос на нивната истрага. Под овие околности, Судот утврди дека одбивањето на кипарските власти да поднесат барање за правна помош за да се добијат искази од двете русинки кои работеле со г-ѓа Rantseva во кабарето било особено несоодветно со оглед на вредноста на таквите искази за разјаснување на главните прашања околу истрагата. Иако г-ѓа Rantseva починала во 2001 година, жалителот сè уште чека задоволително објаснување на околностите кои довеле до нејзина смрт.

242. Судот, соодветно, утврди дека има процесна повреда на член 2 од Конвенцијата во однос на неуспехот на кипарските власти да спроведат ефикасна истрага за смртта на г-ѓа Rantseva.

ii. Русија

243. Судот потсети дека смртта на г-ѓа Rantseva настанала во Кипар. Соодветно на тоа, освен ако не може да се покаже дека постојат посебни карактеристики во овој конкретен случај кои бараат напуштање на општиот пристап, обврската да се обезбеди ефикасна официјална истрага се однесува само на Кипар (види го, *mutatis mutandis*, случајот *Al-Adsani против Обединетото Кралство* [GC], бр. 35763/97, § 38, ECHR 2001-XI).

244. Што се однесува до постоењето на посебни карактеристики, жалителот се повика на фактот дека г-ѓа Rantseva е руски државјанин. Сепак, Судот не смета дека во согласност со член 2 кривичните закони на земјите-членки треба да предвидат универзална судска надлежност во случаи кои вклучуваат смрт на еден нивни државјанин. Не постојат други посебни карактеристики кои би го поддржале наметнувањето на должноста на Русија да спроведе своја истрага. Според тоа, Судот донесе заклучок дека не постои независна обврска наметната на руските власти според член 2 од Конвенцијата за испитување на смртта на г-ѓа Rantseva.

245. Сепак, последицата од обврската на државата која ја спроведува истрагата за обезбедување на докази кои се наоѓаат во други судски надлежности е должност на државата каде што се наоѓаат доказите да даде каква било помош во рамките на својата надлежност и ресурси кои се потребни според барањето за правна помош. Во овој конкретен случај, како што е наведено погоре, Јавниот обвинител на Руската Федерација, осврнувајќи се на исказите на двете русинки, изразил подготвеност да го почитува кое било барање за меѓусебна правна помош проследено до руските власти и да организира земање на изјави од сведоците, но такво барање не било доставено (види став 241 погоре). Жалителот тврди дека руските власти треба да продолжат со сослушување на двете жени, и покрај отсуството на какво било барање

од кипарските власти. Сепак, Судот потсети дека одговорност на Кипар е да ја истражи смртта на г-ѓа Rantseva. Во отсуство на барање за правна помош, руските власти не треба, според член 2, на сопствена иницијатива да ги обезбедат исказите.

246. Што се однесува до приговорот на жалителот дека руските власти не успеале да побараат поведување на кривична постапка, Судот истакна дека руските власти во голема мера ги искористиле можностите предвидени со Договорите за меѓусебна правна помош, за да извршат притисок за преземање на акција од страна на кипарските власти (види ги, на пример, ставовите 48, 52, 55, 57, 61 и 62 погоре). Поточно, со писмото од 11 декември 2001 година, кипарските власти побарале да биде спроведена натамошна истрага во врска со смртта на г-ѓа Rantseva, да бидат сослушани релевантни сведоци, а од кипарските власти побарале да покренат обвинение за убиство, киднапирање или незаконско лишување од слобода во однос на смртта на г-ѓа Rantseva (види став 52 погоре). Со писмо од 27 декември 2001 година, било поднесено посебно барање за поведување на кривична постапка (види став 53 погоре). Барањето било повторено во неколку наврати.

247. На крајот, Судот утврди дека не постои процесна повреда на член 2 од страна на Руската Федерација.

IV. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 3 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

248. Жалителот тврди дека постои повреда на член 3 од Конвенцијата од страна на кипарските власти во однос на нивниот неуспех да преземат мерки за да ја заштитат г-ѓа Rantseva од малтретирање и да испитаат дали г-ѓа Rantseva била изложена на нечовечко или понижувачко постапување пред нејзината смрт. Член 3 предвидува:

„Никој не смее да биде подложен на мачење или на нечовечко или понижувачко постапување или казнување.“

A. Поднесоци на страните

1. На жалителот

249. Жалителот тврди дека, во овој конкретен случај, произлегува позитивна обврска да се заштити г-ѓа Rantseva од малтретирање од страна на приватни лица. Тој тврди дека двата форензички извештаи изготвени по смртта на г-ѓа Rantseva откриле дека објаснувањето на нејзината смрт не било во согласност со регистрираните повреди. Тој укажа дека собраните изјави на сведоците не обезбедиле задоволителен одговор на прашањето дали имало повреди видливи на телото на г-ѓа Rantseva пред нејзината смрт. И покрај тоа, не била спроведена истрага од страна на кипарските власти во врска со тоа дали г-ѓа Rantseva била изложена на нечовечко или понижувачко постапување. Покрај тоа, не биле преземени никакви мерки за да се избегне опасноста од малтретирање на г-ѓа Rantseva во услови кога властите знаеле во тоа

време дека постоела вистинска и непосредна опасност. Според тоа, во поднесокот на жалителот, постои повреда на член 3 од Конвенцијата.

2. На кипарската влада

250. Во писмените поднесоци, кипарската влада оспори дека постои каква било повреда на член 3 од Конвенцијата. Владата истакна дека ништо во досието за истрагата не укажува на тоа дека г-ѓа Rantseva била изложена на нечовечко или понижувачко постапување пред нејзината смрт. Како и да е, била спроведена темелна истрага во врска со околностите на смртта на г-ѓа Rantseva, која можела да доведе до идентификација и казнување на одговорните лица. Оттука, истрагата е во согласност со член 3 од Конвенцијата.

251. Во својата подоцнежна еднострана декларација (види став 187 погоре), кипарската влада утврди дека постои повреда на процесната обврска која произлегува во согласност со член 3 од Конвенцијата, бидејќи полициската истрага за тоа дали г-ѓа Rantseva била изложена на нечовечко или понижувачко постапување пред нејзината смрт била неефикасна. Владата, исто така, потврди дека биле назначени тројца независни иследници за да ги испитаат околностите на вработувањето на г-ѓа Rantseva и нејзиниот престој во Кипар и дали таа била изложена на нечовечко или понижувачко постапување.

Б. Оценка на Судот

252. Судот смета дека не постојат докази дека г-ѓа Rantseva била изложена на малтретирање пред нејзината смрт. Сепак, јасно е дека употребата на насилство и малтретирањето на жртвите се вообичаени карактеристики на трговијата со луѓе (види ги ставовите 85, 87, 88 и 101 погоре). Оттука, Судот смета дека, во отсуство на кои било посебни наводи за малтретирање, нечовечко или понижувачко постапување кон г-ѓа Rantseva пред нејзината смрт, било тесно поврзано со наводната трговија со луѓе и експлоатација. Според тоа, Судот донесе заклучок дека не било неопходно да се разгледа поединечно приговорот на жалителот во однос на член 3 од Конвенцијата и да се постапи по општите прашања покренати во контекст на разгледување на приговорот на жалителот од страна на Судот според член 4 од Конвенцијата.

V. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 4 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

253. Жалителот тврди дека постои повреда на член 4 од Конвенцијата од страна на руските и кипарските власти во однос на нивниот неуспех да ја заштитат неговата ќерка од трговијата со луѓе и нивниот неуспех да спроведат ефикасна истрага за околностите на нејзиното доаѓање во Кипар и карактерот на нејзиното вработување. Член 4 од Конвенцијата, доколку е релевантно, предвидува:

- „1. Никој не смее да биде држан во ропство или во ропска зависност.
2. Никој не смее да биде присилен на принудна или задолжителна работа.“

А. Поднесоци на страните

1. На жалителот

254. Повикувајќи се на случајот *Siliadin против Франција*, бр. 73316/01, ECHR 2005-VII, како и на Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе (види ги ставовите од 162 до 174, погоре), жалителот тврди дека кипарските власти биле обврзани да донесат закони за борба против трговијата со луѓе, да воспостават и да ги зајакнат политиките и програмите за борба против трговијата со луѓе. Тој ги посочи извештаите на Комесарот за човекови права на Советот на Европа (види ги ставовите од 91 до 104 погоре), во кои било истакнато дека постои влошување на состојбата на младите жени од странство кои се преселуваат во Кипар за да работат како кабаретски уметници. Тој смета дека обврските на Кипар за борба против трговијата со луѓе не биле исполнети. Имено, жалителот истакна дека кипарските власти не можеле да објаснат зошто ја предале г-ѓа Rantseva на нејзиниот поранешен работодавач во полициската станица, наместо да ја ослободат (види став 82 погоре). Тој тврди дека со тоа, кипарските власти не успеале да преземат мерки за да ја заштитат неговата ќерка од трговијата со луѓе. Тие, исто така, не успеале да спроведат истрага за тоа дали неговата ќерка била жртва на трговија со луѓе или била изложена на сексуална или друг вид експлоатација. Иако Rantseva доброволно дошла во Кипар за да работи во кабарето, Судот смета дека претходната согласност не го негира наоѓањето на задолжителна работа (види го случајот *Van der Musselle против Белгија*, 23 ноември 1983 година, § 36, Серија А бр. 70).

255. Во однос на Русија, жалителот истакна дека, во релевантниот период, рускиот кривичен законик не содржел одредби кои јасно се однесуваат на трговијата со луѓе. Тој, исто така, тврди дека руските власти биле свесни за проблемот на младите жени кои биле тргувани во Кипар заради работа во сексуалната индустрија. Следствено, Руската Федерација била обврзана да усвои мерки за спречување на трговијата и експлоатацијата на русинките, но не го сторила тоа. Во овој случај, постои посебна обврска за истражување на околностите околу пристигнувањето на г-ѓа Rantseva во Кипар и природата на нејзиното вработување таму, но таква истрага не била спроведена.

2. На кипарската влада

256. Во своите писмени забелешки, кипарската влада потврди дека не биле преземени никакви мерки во периодот пред или по смртта на г-ѓа Rantseva за утврдување дали таа била жртва на трговија со луѓе и дали била изложена на сексуална или друг вид експлоатација. Меѓутоа, Владата негира дека постои повреда на член 4 од Конвенцијата. Сепак, призна дека постојат позитивни обврски за државата кои значат казнување и ефикасно гонење на секое дело кое има за цел задржување на лице во состојба на ропство, слугување, принудна или задолжителна работа. Меѓутоа, Владата тврди, по аналогија со член 2 и 3 од Конвенцијата, дека позитивни обврски се појавуваат само во случај кога властите знаат или треба да знаат во тоа време дека постои вистинска и

непосредна опасност идентификуваното лице да биде држено во таква состојба. Овие позитивни обврски би биле повредени само кога властите не би презеле мерки во рамките на своите овластувања од кои, разумно, би можело да се очекува да ја избегнат ваквата опасност.

257. Во овој конкретен случај, не постои ништо во досието бо врска со истрагата, ниту пак постојат други докази кои укажуваат дека г-ѓа Rantseva била држена во ропство или потчинетост или била присилена да врши принудна или задолжителна работа. Кипарската влада укажа на фактот дека не бил поднесен приговор до домашните власти од страна на жалителот дека неговата ќерка била жртва на трговија со луѓе или експлоатација и дека ниту еден дел од преписката од руските власти не се повикува на таков приговор. г-ѓа Rantseva, лично, не дала наводи од таков вид пред нејзината смрт и белешката што таа ја оставила во нејзиниот стан, изјавувајќи дека била уморна и дека се враќа во Русија (види став 17 погоре) не била соодветна за да ги поткрепи ваквите наводи. Владата тврди дека приговор од ваков карактер, за прв пат, бил поднесен до властите на 13 април 2006 година, од страна на рускиот православен свештеник во Лимасол. Владата тврди дека руските власти, исто така, не успеале да воспостават соработка со кипарските власти и да добијат изјави од двете русинки кои работеле со г-ѓа Rantseva во кабарето.

258. Во својата подоцнежна еднострана декларација (види став 187 погоре), кипарската влада прифати дека ги прекршила своите позитивни обврски според член 4 од Конвенцијата со тоа што не презела мерки за утврдување дали г-ѓа Rantseva била жртва на трговија со луѓе или била изложена на сексуална или друг вид експлоатација. Владата потврди дека тројца независни иследници биле назначени за да ги испитаат околностите околу вработувањето на г-ѓа Rantseva и нејзиниот престој во Кипар и дали имало какви било докази дека таа била жртва на трговија со луѓе или експлоатација.

3. На руската влада

259. Како што е наведено погоре, руската влада го оспори фактот дека постапувањето со г-ѓа Rantseva во овој конкретен случај спаѓа во рамките на опсегот на член 4 од Конвенцијата (види став 209 погоре).

260. Во основа, руската влада е согласна дека позитивните обврски кои произлегуваат од член 4 бараат земјите-членки да осигураат дека жителите не биле држени во ропство или потчинетост и дека не биле принудени да работат. Во таков случај, земјите-членки треба да применат ефикасна рамка за заштита и враќање на правата на жртвите и за гонење на сторителите. Сепак, ако приговорот на жалителот е против Русија, неговиот аргумент бил дека руските власти требале да применат систем на превентивни мерки за заштита на граѓаните кои заминуваат во странство. Руската влада истакна дека секоја таква мерка треба да воспостави рамнотежа меѓу член 4 од Конвенцијата и правото на слободно движење гарантирано со член 2 од Протоколот бр. 4 кон Конвенцијата, кој предвидува дека „секој има право да ја напушти земјата, вклучувајќи ја и неговата сопствена земја“. Владата тврди дека

обемот на таквите мерки бил значително ограничен со потребата да се почитува суверенитетот на државата во која граѓанинот сака да патува.

261. Според руската влада, постојат голем број на мерки утврдени во рускиот кривичен законик за спречување на повреда на член 4 од Конвенцијата, за заштита на жртвите и за гонење на сторителите. Иако во тој релевантен период рускиот кривичен закон не содржел одредби за трговија со луѓе и принудна работа, таквото однесување, сепак, би спаднало во рамките на дефинициите за други кривични дела, како што се закани за убиство или предизвикување на сериозна штета по здравјето, грабнување, незаконско лишување од слобода и сексуални злосторства (види ги ставовите од 133 до 135). Руската влада, исто така, укажа на разни меѓународни договори ратификувани од страна на Руската Федерација, вклучувајќи ја и Конвенцијата за ропство од 1926 година (види ги ставовите од 137 до 141 погоре) и Протоколот од Палермо од 2000 година (види ги ставовите од 149 до 155 погоре), и истакнала дека Русија има потпишано голем број на договори за меѓусебна правна помош (види ги ставовите од 175 до 185 погоре). Во овој конкретен случај, Владата примени активни мерки за вршење на притисок за идентификација и казнување на сторителите во рамките на договорите за меѓусебна правна помош. Исто така, Владата објасни дека на 27 јули 2006 година, примената на Кривичниот законик била проширена за да овозможи гонење на не-државјани кои извршиле кривични дела против руски државјани надвор од територијата на Русија. Сепак, остварувањето на ова овластување зависи од согласноста на државата на чија територија било извршено кривичното дело.

262. Што се однесува до заминувањето на г-ѓа Rantseva за Кипар, руските власти истакнаа дека тие дознаеле дека еден државјанин ја напушта Русија токму во моментот кога лицето ја минувало границата. Во случај кога биле исполнети условите за влез во земјата на дестинација, и во отсуство на какви било околности кои го спречуваат излезот, на руските власти не им било дозволено да му забранат на лицето да го оствари своето право на слободно движење. Соодветно на тоа, руските власти можеле само да дадат препораки и да ги предупредат своите граѓани за можните опасности. Тие предупредиле, преку медиумите, и обезбедиле подетални информации во врска со факторите на ризик.

263. Руската влада, исто така, побара Судот да го земе предвид фактот дека претходно не било утврдено постоење на повреда на член 4 од Конвенцијата во однос на Кипар. Владата изјави дека овој факт може да биде земен предвид во развојот на нивните односи со Кипар.

4. Поднесоци на трети лица

a. На невладината организација Interights

264. Невладината организација Interights ја истакна сè поголемата свест за трговијата со луѓе и усвојувањето на голем број на меѓународни и регионални инструменти за борба против овој вид на трговија. Меѓутоа, невладината организација Interights смета дека националните политики и мерки во таа област на моменти биле несоодветни и неефикасни. Истата

тврди дека главен услов за еден правен систем да може ефикасно да се бори против трговијата со луѓе е признавањето на потребата од мулти-дисциплинарен пристап; соработка меѓу државите; како и законска рамка со интегриран пристап заснован на човекови права.

265. Невладината организација Interights нагласи дека посебен елемент на трговијата со луѓе е неважноста на согласноста на жртвата за планираната експлоатација во случај кога сите средства за присила наведени во Протоколот од Палермо се искористени (види став 151 погоре). Соодветно на тоа, секој кој е свесен дека треба да работи во сексуалната индустријата не претставува исклучок, врз основа на тоа сознание, да биде жртва на трговијата со луѓе. Исто така, од големо значење е разграничувањето меѓу криумчарењето, кое, пред сè, се однесува на заштитата на државата од нелегална миграција и трговијата со луѓе, која претставува кривично дело против поединци и не секогаш вклучува прекуграничен елемент.

266. Тврдејќи дека трговијата со луѓе е форма на модерно ропство, невладината организација Interights ги истакна заклучоците на Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија во случајот *Обвинител против Kunarac et al* (види ги ставовите 142 и 143 погоре) и тврди дека неопходна последица на таа пресуда е дека дефиницијата за ропство не бара постоење на право на сопственост врз лицето, туку присуство на едно или повеќе од овластувањата кои произлегуваат од тоа право. Така, модерното сфаќање на терминот „ропство“ може да вклучи и ситуации во кои жртвата е изложена на насилство и принуда, со тоа давајќи му на сторителот целосна контрола врз жртвата.

267. Невладината организација Interights ги посочи позитивните обврски на земјите-членки според Конвенцијата во контекст на трговијата со луѓе. Невладината организација Interights тврди дека постои обврска за донесување на соодветна законска регулатива за трговијата со луѓе, како што е утврдено во Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе (види ги ставовите од 160 до 174 погоре) и поддржано со судската пракса на Судот. Таква регулатива била потребна за да се прогласи за противзаконска трговијата со луѓе, за да се воспостави одговорност на правните лица, како и на физичките лица; за да се воведат постапки за ревизија во поглед на лиценцирање и функционирање на бизниси кои често се користат за да се прикрие трговијата со луѓе, и за да се утврдат соодветни казни. Други позитивни обврски вклучуваат обврски за обесхрабрување на побарувачката за трговија со луѓе, за обезбедување на соодветен правен одговор за да се идентификува и искорени каква било вмешаност на лицата задолжени за спроведување на законите во кривичните дела поврзани со трговија со луѓе и за да се изгради доверба на жртвите во полицијата и судските системи, како и за да се осигура дека идентификацијата на жртвите на трговијата со луѓе се спроведува ефикасно, со воведување на соодветни обуки. Истражување на најдобрите практики, методи и стратегии, подигнување на свеста кај медиумите и граѓанското општество, информативни кампањи кои вклучуваат јавни органи и креатори на политика, едукативни програми и таргетирање на сексуалниот туризам, се, исто така, области на можно делување од страна на државата, идентификувани од страна на невладината организација Interights.

268. На крајот, невладината организација Interights тврди дека државите имаат имплицитна позитивна обврска за спроведување на ефикасна и внимателна истрага за наводите за трговија со луѓе. Таквата истрага треба да ги исполни условите на истрагите, предвидени во член 2 од Конвенцијата.

б. На невладината организација AIRE Centre

269. Невладината организација AIRE Centre истакна дека сè поголем бил бројот на луѓе, повеќето од кои биле жени и деца, кои биле жртви на трговија со луѓе заради сексуална или друг вид експлоатација, од година во година. Невладината организација, исто така, укажа на сериозните физички и психолошки последици за жртвите, од кои, тие, честопати, биле премногу трауматизирани за да им се претстават на надлежните власти како жртви на трговијата со луѓе. Истата се повика, особено, на заклучоците на Извештајот на американскиот Стејт департмент од 2008 година, *Извештај за трговија со луѓе*, во кој се тврди дека Кипар не успеал да обезбеди докази со кои ќе покаже дека напорите во борбата против тешките форми на трговијата со луѓе биле зголемени за разлика од претходната година (види став 106 погоре).

270. Имено, невладината организација AIRE Centre ја нагласи својата загриженост дека правата на жртвите во трговијата со луѓе често се подредени на други цели во борбата против трговијата со луѓе. На меѓународните и регионалните инструменти за борба против трговија со луѓе честопати им недостасуваат практични и ефикасни права за заштита на жртвите. Освен барањата за истрага и гонење на кривичните дела поврзани со трговија со луѓе, одредбите од Протоколот од Палермо за заштита на жртвите, според невладината организација AIRE Centre, се „општо земено, или поттикнувачки или аспиративни“, обврзувајќи ги државите да „размислат“ за воведување на одредени мерки или „да настојуваат да“ воведат одредени мерки.

271. На крај, невладината организација AIRE Centre истакна дека судската надлежност на надзорните органи во врска со меѓународните инструменти за борба против трговијата со луѓе треба во иднина да го разгледа во целост степенот и содржината на позитивните обврски на државите во согласност со околностите кои произлегуваат од оваа жалба. Во однос на судската надлежност на овој суд, невладината организација AIRE Centre истакна дека, иако Судот веќе бил повикан да го разгледа степенот на примена на член 4 во случај на трговија со луѓе (види го случајот *Siliadin*, цитиран погоре), тој случај се однесувал исклучиво на неуспехот на државата да примени соодветни одредби од кривичниот закон за спречување и казнување на сторителите. Така, повикувајќи се на судската пракса развиена во контекст на член 2, 3 и 8 од Конвенцијата, невладината организација AIRE Centre тврди дека државите имале позитивна обврска да обезбедат заштита во случај кога знаеле или требало да знаат дека поединецот бил жртва на трговијата со луѓе, или бил изложен на опасност да биде жртва на трговија со луѓе. Потребните конкретни мерки зависеле од околностите, но државите не смееле да остават поединец незаштитен или да го вратат во состојба на трговија со луѓе и експлоатација.

Б. Оценка на Судот

1. Примена на член 4 од Конвенцијата

272. Прво прашање кое се поставува е дали овој конкретен случај спаѓа во опсегот на член 4 од Конвенцијата. Судот потсети дека во член 4 од Конвенцијата не се споменува трговијата со луѓе, забранувајќи „ропство“, „потчинетост“ и „присилна и принудна работа“.

273. Судот никогаш не ги разгледува изделено и не ги зема предвид одредбите на Конвенцијата како единствена референтна рамка за толкување на правата и слободите гарантирани во истата (види го случајот *Demir u Baykara против Турција* [GC], бр. 34503/97, § 67, 12 ноември 2008 година). Одамна, Судот истакна дека едно од главните начела на примената на одредбите од Конвенцијата е тоа што не ги применува одделно (види го случајот *Loizidou против Турција*, 18 декември 1996 година, Извештаи од пресуди и одлуки 1996-VI; и случајот *Öcalan против Турција* [GC], бр. 46221/99, § 163, ECHR 2005-IV). Како меѓународен договор, Конвенцијата мора да се толкува врз основа на правилата за толкување утврдени во Виенската конвенција од 23 мај 1969 година во врска со Законот за договори.

274. Според оваа Конвенција, Судот треба да го утврди вообичаеното значење кое им се дава на зборовите во нивниот контекст и врз основа на предметот и целта на одредбата од која тие произлегуваат (види го случајот *Golder против Велика Британија*, 21 февруари 1975 година, § 29, Серија А бр. 18; случајот *Loizidou*, цитиран погоре, § 43; и член 31 § 1 од Виенската конвенција). Судот мора да го има предвид фактот дека контекстот на одредбата е договор за ефикасна заштита на индивидуалните човекови права и дека Конвенцијата мора да се сфати како целина, и да се толкува на таков начин како да поддржува внатрешна конзистентност и хармонија меѓу нејзините различни одредби (случај *Stec u други против Обединетото Кралство* (одлука) [GC], бр. 65731/01 и 65900/01, § 48, ECHR 2005-X). Мора да се земат предвид сите релевантни правила и начела на меѓународното право применливи во односите меѓу Договорните страни и Конвенцијата, колку што е можно, треба да се толкува во согласност со други правила на меѓународното право, каде што всушност припаѓа (види го случајот *Al-Adsani против Обединетото Кралство* [GC], бр. 35763/97, § 55, ECHR 2001-XI; случајот *Demir u Baykara*, цитиран погоре, § 67; случајот *Saadi против Обединетото Кралство* [GC], бр. 13229/03, § 62, ECHR 2008 - ...; и член 31 став 3 (в) од Виенската конвенција).

275. На крај, Судот нагласи дека предметот и целта на Конвенцијата, како инструмент за заштита на индивидуални лица, бараат одредбите на истата да се толкуваат и применуваат така што своите заштитни мерки мора да бидат практични и ефикасни (види го случајот *Soering против Обединетото Кралство*, 7 јули 1989 година, § 87, Серија А бр. 161; и случајот *Artico против Италија*, 13 мај 1980 година, § 33, Серија А бр. 37).

276. Во случајот *Siliadin*, со оглед на опсегот на поимот „ропство“ според член 4 од Конвенцијата, Судот се повика на класичната дефиниција за ропство содржана во Конвенцијата за ропство од 1926

година, која бара остварување на вистинското право на сопственост и сведување на статусот на засегнатиот поединец на „предмет“ (случај *Siliadin*, цитиран погоре, § 122). Во однос на концептот на „ропство“, Судот смета дека она што е забрането е „особено сериозна форма на негирање на слободата“ (види го случајот *Van Droogenbroeck против Белгија*, Извештај на Комисијата од 9 јули 1980 година, § § 78-80, Серија Б бр. 44). Концептот на „слугување“ повлекува обврска, под присила, да се обезбедат услуги, и е поврзан со концептот на „ропство“ (види го случајот *Seguin против Франција* (одлука), бр. 42400/98, 7 март 2000 година; и случајот *Siliadin*, цитиран погоре, § 124). За да се појави „принудна или задолжителна работа“, Судот смета дека мора да има некакво физичко или ментално ограничување, како и некакво потиснување на волјата на лицето (случај *Van der Mussele против Белгија*, 23 ноември 1983 година, § 34, Серија А бр. 70; случај *Siliadin*, цитиран погоре, § 117).

277. Не изненадува отсуството на јасно повикување на трговија со луѓе во Конвенцијата. Конвенцијата е инспирирана од Универзалната декларација за човекови права, прогласена од страна на Генералното собрание на Обединетите нации во 1948 година, во која не е јасно спомената трговијата со луѓе. Во член 4, Декларацијата забранува „ропство и трговија со робови во сите форми“. Меѓутоа, во оценувањето на опсегот на член 4 од Конвенцијата, не треба да се занемарат посебните карактеристики на Конвенцијата или фактот дека истата претставува жив инструмент кој мора да се толкува во контекст на денешните услови. Сè повисоките стандарди потребни во областа на заштитата на човековите права и основните слободи соодветно и неизбежно бараат поголема цврстина во оценувањето на повредите на основните вредности на демократските општества (види го случајот *Selmouni против Франција* [GC], бр. 25803/94, § 101, ECHR 1999-V; случајот *Christine Goodwin против Обединетото Кралство* [GC], бр. 28957/95, § 71, ECHR 2002-VI; и случајот *Siliadin*, цитиран погоре, § 121).

278. Судот истакна дека трговијата со луѓе како глобална појава значително се зголемува во последниве години (види ги ставовите 89, 100, 103 и 269 погоре). Во Европа, растот на трговијата е забрзан, делумно, со падот на поранешниот комунистички блок. Заклучокот од Протоколот од Палермо во 2000 година и Конвенцијата против трговијата со луѓе од 2005 година посочуваат на сè поголемо признавање на распространетоста на трговијата со луѓе на меѓународно ниво и потребата за мерки за борба против овој вид на трговија.

279. Судот не секогаш е повикан да ја разгледа примената на член 4 од Конвенцијата и, поточно, имаше само една прилика до сега да го разгледа степенот до кој постапувањето поврзано со трговијата со луѓе беше во рамките на тој член (случај *Siliadin*, цитиран погоре). Во тој случај, Судот донесе заклучок дека постапувањето со жалителот претставувало слугување и принудна или задолжителна работа, иако немало ропство. Врз основа на распространетоста на самата трговија со луѓе и на преземените мерки за борба против овој вид на трговија, Судот смета дека е соодветно, во овој конкретен случај, да се испита степенот до кој трговијата сама по себе може да се смета дека е спротивна на духот и целта на член 4 од Конвенцијата, дека спаѓа во рамките на

гаранциите понудени од страна на тој член, и дека нема потреба да се процени кој од трите видови на пропишано однесување бил применет во тоа конкретно постапување во случајот за кој станува збор.

280. Судот истакна дека Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија донел заклучок дека традиционалниот концепт на „ропство“ се развил дотаму што опфаќа различни современи форми на ропство врз основа на остварување на некои или сите овластувања кои произлегуваат од правото на сопственост (види став 142 погоре). При оценувањето дали ситуацијата претставува современа форма на ропство, Трибуналот смета дека релевантните фактори вклучуваат: дали постои контрола на движењето на една личност или физичката средина, дали постои елемент на психолошка контрола, дали се преземени мерки за да се спречи или да одврати бегство и дали има контрола на сексуалноста и принудната работа (види став 143 погоре).

281. Судот смета дека трговијата со луѓе, по својот карактер и цел на експлоатација, се темели на извршување на овластувања кои произлегуваат од правото на сопственост. Со луѓето се постапува како да се купува или продава стока и ги изложува на принудна работа, често за ниска плата или без никаков надомест, обично во сексуалната индустрија, но и во други области (види став 101 и став 161 погоре). Трговијата со луѓе подразбира непосреден надзор на активностите на жртвите, чии движења често се ограничени (види став 85 и став 101 погоре). Вклучува употреба на насилство и закани кон жртвите, кои живеат и работат во лоши услови (види ги ставовите 85, 87, 88 и 101 погоре). Трговијата со луѓе е опишана, од невладината организација Interights и во Извештајот кој содржи објаснување и кој ја надополнува Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе, како модерна форма на старата трговија со робови (види став 161 и став 266 погоре). Народната правобранителка на Кипар посочи на сексуалната експлоатација и на трговијата со луѓе кои се одвиваат „под режим на модерно ропство“ (види став 84 погоре).

282. Не смее да постои сомнеж дека трговијата со луѓе се заканува на човековото достоинство и основните слободи на нејзините жртви и не смее да се смета дека е во согласност со едно демократско општество и вредностите истакнати во Конвенцијата. Во поглед на својата обврска да ја толкува Конвенцијата во однос на денешните услови, Судот смета дека не е потребно да се утврди дали постапувањето за кое жалителот изјавил жалба претставува „ропство“, „слугување“ или „принудна или задолжителна работа“. Напротив, Судот донесе заклучок дека трговијата сама по себе, во рамките на значењето на член 3 (а) од Протоколот од Палермо и член 4 (а) од Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе, спаѓа во опсегот на член 4 од Конвенцијата. Приговорот на руската влада за неусогласеност *ratione materiae* е, соодветно на тоа, одбиен.

2. Општи начела на член 4

283. Судот потсети дека, заедно со член 2 и 3, член 4 гарантира една од основните вредности на демократските општества за кои се залага Советот на Европа (види го случајот *Siliadin*, цитиран погоре, § 82). За разлика од повеќето суштински клаузули на Конвенцијата, член 4 од

истата не предвидува исклучоци и дерогација од тоа што е дозволено според член 15 § 2 од Конвенцијата, дури и во случај на вонредна состојба, која го загрозува животот на нацијата.

284. При оценувањето дали постои повреда на член 4 од Конвенцијата, мора да биде земена предвид релевантната правна или регулаторна рамка (види го, *mutatis mutandis*, случајот *Nachova и други против Бугарија*, бр. 43577/98 и 43579/98, § 93, ECHR 2005-VII). Судот смета дека спектарот на заштитни мерки утврдени во националното законодавство мора да биде соодветен за да обезбеди практична и ефикасна заштита на правата на жртвите или потенцијалните жртви на трговијата со луѓе. Според тоа, покрај мерките од кривичниот закон за казнување на трговците со луѓе, член 4 од Конвенцијата бара земјите-членки да применат соодветни мерки за регулирање на бизнисите кои често се користат за прикривање на трговијата со луѓе. Покрај тоа, имиграционите правила на државата мора да одговорат на релевантните прашања кои се однесуваат на поттикнување, олеснување или толеранција на трговијата со луѓе (види го, *mutatis mutandis*, случајот *Guerra и други против Италија*, 19 февруари 1998 година, § § 58-60, Извештаи од пресуди и одлуки 1998-I; случајот *Z и други против Обединетото Кралство* [GC], бр. 29392/95, § § 73-74, ECHR 2001-V; и случајот *Nachova и други*, цитиран погоре, § § 96-97 и 99-102).

285. Во пресудата за случајот *Siliadin*, Судот потврди дека член 4 од Конвенцијата наметнува одредена позитивна обврска на земјите-членки за ефикасно казнување и гонење на сите дела кои имаат за цел држење на лица во состојба на ропство, слугување или принудна или задолжителна работа (цитирано погоре, § § 89 и 112). Со цел да ја почитуваат оваа обврска, земјите-членки се должни да применат законодавна и административна рамка за забрана и казнување на трговијата со луѓе. Судот истакна дека Протоколот од Палермо и Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе се однесуваат на потребата за сеопфатен пристап во борбата против трговијата со луѓе, кој вклучува мерки за спречување на трговијата со луѓе и за заштита на жртвите, покрај мерките за казнување на трговците со луѓе (види став 149 и став 163 погоре). Од одредбите на овие два инструменти, јасно е дека договорните држави, вклучувајќи ги речиси сите земји-членки на Советот на Европа, сметаат дека само комбинација на мерки која ги опфаќа сите три аспекти, борбата против трговијата со луѓе може да биде ефикасна (види ги, исто така, поднесоците на невладините организации, Interights и AIRE Centre, во став 267 и 271 погоре). Соодветно на тоа, должноста да се казни и гони трговијата со луѓе е само еден аспект на општата обврска на земјите-членки за борба против трговијата со луѓе. Степенот на позитивните обврски кои произлегуваат од член 4 мора да се земе предвид во рамките на овој поширок контекст.

286. Исто како член 2 и член 3 од Конвенцијата, член 4 од Конвенцијата може, во одредени околности, да бара државата да преземе оперативни мерки за заштита на жртвите, или потенцијалните жртви, на трговија со луѓе (види го, *mutatis mutandis*, случајот *Osman*, цитиран погоре, § 115; и случајот *Mahmut Kaya против Турција*, бр. 22535/93, § 115, ECHR 2000-III). Со цел да се појави позитивна обврска за преземање на оперативни мерки под околностите на овој конкретен

случај, мора да се докаже дека државните власти биле свесни, или требало да бидат свесни, за околностите кои водат до постоење на веродостоен сомнеж дека идентификуваното лице било тргувано или експлоатирано, или било изложено на вистинска и непосредна опасност да биде тргувано или експлоатирано во рамките на значењето на член 3 (а) од Протоколот од Палермо и член 4 (а) од Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе. Во случај на потврден одговор, постои повреда на член 4 од Конвенцијата, ако властите не успеат да преземат соодветни мерки во рамките на своите овластувања, за да го спасат поединецот од таквата ситуација или опасност (види го, *mutatis mutandis*, случајот *Osman*, цитиран погоре, § § 116-117; и случајот *Mahmut Kaya*, цитиран погоре, § § 115-116).

287. Имајќи ги предвид тешкотиите при управувањето со современи општества и оперативните избори кои мора да бидат направени во однос на приоритетите и ресурсите, обврската да се преземат оперативни мерки, сепак, мора да се толкува на начин кој не наметнува невозможен или несразмерен товар на властите (види го, *mutatis mutandis*, случајот *Osman*, цитиран погоре, § 116). Важно е, при разгледувањето на пропорционалноста на која било позитивна обврска која произлегува во овој конкретен случај дека, Протоколот од Палермо, потпишан од двете земји, Кипар и Руската федерација, во 2000 година, бара државите да настојуваат да обезбедат физичка сигурност на жртвите на трговијата со луѓе додека се на нивна територија и да донесат сеопфатни политики и програми за спречување и борба против трговијата со луѓе (види став 153 и став 154 погоре). Државите, исто така, треба да обезбедат соодветна обука за службениците одговорни за спроведување на законот и за имиграција (види став 155 погоре).

288. Исто како член 2 и член 3 од Конвенцијата, член 4 од Конвенцијата, исто така, вклучува процесна обврска за истрага на ситуациите на потенцијална трговија со луѓе. Барањето за спроведување на истрага не зависи од приговорот на жртвата или негов близок роднина: веднаш штом властите го добијат ваквото барање и се запознаат со тоа прашање, тие мора да постапат по нивна сопствена иницијатива (види го, *mutatis mutandis*, случајот *Paul u Audrey Edwards против Обединетото Кралство*, бр. 46477/99, § 69, ECHR 2002-II). За истрагата да биде ефикасна, мора да биде независна од лицата вмешани во настаните. Исто така, мора да овозможи идентификација и казнување на одговорните лица, обврска која не е резултат, туку средство. Барањето за итно преземање на постапки и разумно очекувана експедитивност е имплицитно во сите случаи, но кога постои можност за изведување на поединецот од штетна ситуација, истрагата мора да биде преземена како прашање на итност. Жртвата или блискиот роднина мора да бидат вклучени во постапката до степен потребен за да се заштитат нивните легитимни интереси (види го, *mutatis mutandis*, случајот *Paul u Audrey Edwards*, цитиран погоре, § § 70-73).

289. На крај, Судот повторил дека трговијата со луѓе е проблем кој често не се ограничува на домашната сцена. Кога едно лице е тргувано од една држава во друга, кривичните дела поврзани со трговијата со луѓе можат да бидат извршени во земјата на потекло, секоја транзитна земја и земја на дестинација. Релевантни докази и сведоци може да има

во сите држави. Иако Протоколот од Палермо не дава никаков одговор во однос на прашањето за судска надлежност, Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе јасно бара секоја земја-членка да воспостави судска надлежност врз сите кривични дела поврзани со трговија со луѓе извршени на нејзина територија (види став 172 погоре). Таквиот пристап, според Судот, е само логичен во поглед на општата обврска, наведена погоре, наметната на сите држави според член 4 од Конвенцијата за истражување на наводните кривични дела поврзани со трговија со луѓе. Покрај обврската за спроведување на домашна истрага во врска со настаните кои се случиле на нивна територија, земјите-членки, исто така, се должни, во случаи на прекугранична трговија со луѓе, ефикасно да соработуваат со надлежните органи на другите држави кои се вклучени во истрагата на настаните кои се случиле надвор од нивната територија. Таквата должност е во согласност со целите на земјите-членки, како што е истакнато во преамбулата на Протоколот од Палермо, да усвојат сеопфатен меѓународен пристап кон трговијата со луѓе во земјите на потекло, транзитните земји и земјите на дестинација (види став 149 погоре). Исто така, тоа е во согласност со меѓународните договори за меѓусебна правна помош во кои обвинетата држава учествува во овој случај (види ги ставовите од 175 до 185 погоре).

3. Примена на општите начела во овој конкретен случај

а. Кипар

і. Позитивна обврска за примена на соодветна законодавна и административна рамка

290. Судот истакна дека во Кипар законодавството кое забранува трговија со луѓе и сексуална експлоатација е усвоено во 2000 година (види ги ставовите од 127 до 131 погоре). Законот ги отсликува одредбите од Протоколот од Палермо и забранува трговија со луѓе и сексуална експлоатација, со согласност која не претставува одбрана за кривичното дело. Во законодавството се утврдени строги казни. Законот, исто така, предвидува должност за заштита на жртвите, меѓу другото, со назначување на заштитник за жртвите. Народната правобранителка го критикува неуспехот на властите да усвојат практични мерки за спроведување, но смета дека самиот закон е задоволителен (види став 90 погоре). Комесарот на Советот на Европа, исто така, утврди дека правната рамка утврдена со Законот 3 (1) 2000 била „соодветна“ (види став 92 погоре). Без оглед на приговорот на жалителот во однос на несоодветноста на кипарското законодавство за трговија со луѓе, Судот не смета дека околностите на овој конкретен случај доведуваат до каква било загриженост во овој поглед.

291. Сепак, во однос на општата правна и административна рамка и адекватноста на кипарската имиграциона политика, голем број на слабости можат да се идентификуваат. Комесарот за човекови права на Советот на Европа истакна во својот Извештај од 2003 година дека отсуството на имиграциона политика и законодавните недостатоци во овој поглед ја поттикнуваат трговијата со жени во Кипар (види став 91

погоре). Смета дека треба да се донесат превентивни мерки за контрола, за да се запре приливот на млади жени кои доаѓаат во Кипар за да работат како кабаретски уметници (види став 94 погоре). Во следните извештаи, Комесарот ја повтори својата загриженост во однос на законската рамка, со особена критика за системот според кој менаџерите на кабареата треба да поднесат барање за дозвола за влез во име на уметникот со што прават истиот да зависи од својот работодавач или агент и со што се зголемува неговиот ризик од паѓање во рацете на трговците со луѓе (види став 100 погоре). Во својот Извештај од 2008 година, Комесарот упати критика во врска со визниот режим за уметници, бидејќи било многу тешко за службениците одговорни за спроведување на законот да ги преземат неопходните мерки за борба против трговијата со луѓе, истакнувајќи дека дозволата за уметник може да се сфати како контрадикторност на мерките преземени за борба против трговијата со луѓе или дека ги прави истите неефикасни (види го, исто така, извештајот на американскиот Стејт департмент, став 105 и став 107 погоре). Комесарот изрази жалење што, и покрај загриженоста изнесена во претходните извештаи и заложбата на Владата да ја укине работната дозвола за уметник, истата уште е во употреба (види став 103 погоре). Слично на тоа, Народната правобранителка, во нејзиниот Извештај од 2003 година, упати критика во врска со визниот режим за уметници, со кој се дозволува влез во Кипар на илјадници млади жени од странство, каде биле искористувани од страна на нивните работодавци под сурови услови на живот и работа (види став 89 погоре).

292. Исто така, Судот нагласи дека, иако обврската на работодавците да ги известат властите кога еден уметник ќе го напушти своето работно место (види став 117 погоре) е легитимна мерка која им овозможува на властите да следат дали имигрантите ги почитуваат своите имиграциони обврски, одговорноста за обезбедување на почитување и за преземање на мерки во случаи на непочитување мора да ја имаат самите власти. Мерките со кои се поттикнуваат сопствениците и менаџерите на кабареата да ги бараат исчезнатите уметници или на некој друг начин да преземат лична одговорност за однесувањето на уметниците, се неприфатливи во поширокиот контекст на проблемите поврзани со трговијата со луѓе во однос на уметниците во Кипар. Во овој контекст, Судот смета дека праксата да се бара од сопствениците и менаџерите на кабареата да поднесат банкарска гаранција за покривање на потенцијалните идни трошоци поврзани со вработените уметници (види став 115 погоре) е особено проблематична. Посебната обврзница потпишана во случајот на г-ѓа Rantseva предизвикува загриженост (види став 15 погоре), исто како и необјаснетиот заклучок на Службата за странци и имиграција дека М.А. бил одговорен за г-ѓа Rantseva и затоа било потребно тој да дојде и да ја земе од полициската станица (види став 20 погоре).

293. Под овие околности, Судот донесе заклучок дека визниот режим за уметници во Кипар не и пружил на г-ѓа Rantseva практична и ефикасна заштита од трговија со луѓе и експлоатација. Оттука, постои повреда на член 4 од Конвенцијата, во овој поглед.

ii. Позитивна обврска за преземање на мерки за заштита

294. При оценувањето дали постои позитивна обврска за преземање на мерки за заштита на г-ѓа Rantseva во овој конкретен случај, Судот смета дека следново е од големо значење. Прво, јасно е од Извештајот на Народната правобранителка од 2003 година дека постои сериозен проблем во Кипар уште од седумдесетите години од минатиот век кој вклучува принудување на млади жени од странство да работат во сексуалната индустрија (види став 83 погоре). Во Извештајот, исто така, се истакнува значително зголемување на бројот на уметници кои доаѓаат од поранешните советски земји по распадот на СССР (види став 84 погоре). Во своите заклучоци, Народната правобранителка истакна дека трговијата со луѓе може и натаму да се развива во Кипар поради толеранцијата на имиграциските власти (види став 89 погоре). Во својот Извештај од 2006 година, Комесарот за човекови права на Советот на Европа, исто така, истакна дека властите знаеле дека многу од жените кои дошле во Кипар со визи за уметници работат како проститутки (види став 96 погоре). Затоа, не смее да постои сомнеж дека кипарските власти не биле свесни дека значителен број на жени од странство, особено од поранешен СССР, биле тргувани во Кипар со визи за уметници и, по пристигнувањето, биле сексуално експлоатирани од страна на сопствениците и менаџерите на кабареата.

295. Второ, Судот нагласи дека г-ѓа Rantseva била донесена од страна на работодавачот до полициската станица во Лимасол. По пристигнувањето во полициската станица, М.А. и кажал на полицијата дека г-ѓа Rantseva е руски државјанин и дека е вработена како кабаретски уметник. Тој, исто така, објасни дека г-ѓа Rantseva неодамна пристигнала во Кипар, ја напуштила својата работа без предупредување и, исто така, се отселила од станот кој и бил обезбеден (види став 19 погоре). Тој им ја предал нејзината патна исправа и други документи (види став 21 погоре).

296. Судот потсети на обврските преземени од страна на кипарските власти во контекст на Протоколот од Палермо и, последователно, на Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе, имено, да се обезбеди соодветна обука за оние кои работат во релевантните области за да може да се идентификуваат потенцијалните жртви на трговијата со луѓе (види став 155 и став 167 погоре). Особено, во согласност со член 10 од Протоколот од Палермо, државите имаат обврска да обезбедат или да ја зајакнат обуката за службениците одговорни за спроведување на законот, имиграцијата и другите релевантни службеници во врска со спречувањето на трговијата со луѓе. Според Судот, постоеле доволно показатели достапни на полициските власти, наспроти општиот контекст на прашањата поврзани со трговијата со луѓе во Кипар, за осознавање на околностите кои довеле до веродостоен сомнеж дека г-ѓа Rantseva била жртва на трговија со луѓе или експлоатација, или била изложена на вистинска и непосредна опасност да биде жртва на трговија со луѓе или експлоатација. Соодветно на тоа, се јавува позитивна обврска за спроведување на истрага без одлагање и за преземање на сите неопходни оперативни мерки за заштита на г-ѓа Rantseva.

297. Меѓутоа, во овој случај, се чини дека полицијата не ја испрашала г-ѓа Rantseva кога таа пристигнала во полициската станица. Не била земена изјава од неа. Полицијата не направила никакви натамошни истраги на фактите во врска со случајот. Тие едноставно провериле дали името на г-ѓа Rantseva е на листата на лица барани од страна на полицијата и, откако утврдиле дека не е, се јавиле на нејзиниот работодавач и побарале од него да дојде и да ја земе. Кога тој одбил да го стори тоа и инсистирал да биде притворена, полицискиот службеник одговорен за случајот го поврзал М.А. со својот претпоставен (види став 20 погоре). Деталите на она што било кажано за време на разговорот на М.А. со претпоставениот на полицискиот службеник се непознати, но, по разговорот, М.А. се согласил да дојде и да ја земе г-ѓа Rantseva, а потоа и го сторил тоа.

298. Во овој конкретен случај, неуспехот на полициските власти бил повеќекратен. Прво, не успеале да направат непосредна натамошна истрага дали г-ѓа Rantseva била жртва на трговија со луѓе. Второ, не ја ослободиле, туку одлучиле да ја доверат на чување на М.А.. Трето, не бил направен обид да се испочитуваат одредбите на Законот од 2000 година, односно член 3 став (1) и да се преземат некои од мерките предвидени во дел 7 од овој Закон (види став 130 погоре) за нејзина заштита. Судот, соодветно, донел заклучок дека овие недостатоци, под околности кои довеле до веродостоен сомнеж дека г-ѓа Rantseva можеби била тргувана или експлоатирана, резултирале со неуспех од страна на кипарските власти да преземат мерки за заштита на г-ѓа Rantseva. Оттука, исто така, постои повреда на член 4 во однос на ова.

iii. Процесна обврска за спроведување на истрага за трговија со луѓе

299. Дополнително прашање се поставува во врска со тоа дали постои процесна повреда како резултат на континуираниот неуспех на кипарските власти да спроведат ефикасна истрага за наводите на жалителот дека неговата ќерка била тргувана.

300. Во поглед на околностите на подоцнежната смрт на г-ѓа Rantseva, Судот смета дека барањето наметнато на кипарските власти за спроведување на ефикасна истрага за наводите за трговија со луѓе е вклучено во општата обврска која произлегува во согласност со член 2 во овој конкретен случај за спроведување на ефикасна истрага за смртта на г-ѓа Rantseva (види став 234 погоре). Прашањето за ефикасност на истрагата во врска со нејзината смрт е разгледано погоре во контекст на разгледувањето од страна на Судот на приговорот на жалителот според член 2 од Конвенцијата и не е утврдена повреда. Оттука, не е потребно да се разгледува поединечно процесниот приговор против Кипар според член 4.

б. Русија

i. Позитивна обврска за примена на соодветна законодавна и административна рамка

301. Судот потсети дека одговорноста на Русија во овој конкретен случај е ограничена на постапките кои спаѓаат во рамките на неговата

надлежност (види став 207 и став 208 погоре). Иако кривичниот закон конкретно не предвидува кривично дело трговија со луѓе, во тоа време, руската влада тврдела дека однесувањето за кое жалителот изјавил жалба спаѓа во рамките на дефинициите за други кривични дела.

302. Судот истакна дека жалителот не посочил дека постои некој посебен недостаток во одредбите на рускиот кривичен закон. Покрај тоа, што се однесува до пошироката административна и правна рамка, Судот ги нагласи напорите на руските власти за јавно претставување на опасноста од трговија со луѓе преку информативна кампања спроведена преку медиумите (види став 262 погоре).

303. Врз основа на доказите изнесени пред Судот, истиот не смета дека правната и административна рамка применлива во Русија во тоа време не успеала да обезбеди практична и ефикасна заштита на г-ѓа Rantseva во согласност со околностите на овој конкретен случај.

ii. Позитивна обврска за преземање на мерки за заштита

304. Судот потсети дека секоја позитивна обврска наметната на Русија за преземање на оперативни мерки може да се појави само во однос на постапките кои биле спроведени на руска територија (види го, *mutatis mutandis*, случајот *Al-Adsani*, цитиран погоре, § § 38-39).

305. Судот истакна дека, иако руските власти се чини дека биле свесни за општиот проблем на младите жени кои се тргувани за работа во сексуалната индустрија во странски држави, не постои доказ дека тие биле свесни за околностите кои водат до постоење на веродостоен сомнеж за изложеност на г-ѓа Rantseva на реална и непосредна опасност пред нејзиното заминување за Кипар. Не е доволно, за да се појави обврска за преземање на итни оперативни мерки, само да се покаже дека постои општа опасност во поглед на младите жени кои патуваат во Кипар со визи за уметници. Но ако постоела ваква општа опасност, Судот потсети дека руските власти би презеле мерки за предупредување на граѓаните за опасноста од трговијата со луѓе (види став 262 погоре).

306. На крајот, Судот не смета дека околностите на случајот биле такви што би можеле да доведат до позитивна обврска за руските власти за преземање на оперативни мерки за заштита на г-ѓа Rantseva. Оттука, постои повреда на член 4 од страна на руските власти во овој поглед.

iii. Процесна обврска за спроведување на истрага за потенцијална трговија со луѓе

307. Судот потсети дека, во случаи кои вклучуваат прекугранична трговија со луѓе, кривичните дела можат да се случат во земјата на потекло, како и во земјата на дестинација (види став 289 погоре). Во случај на Кипар, како што Народната правобранителка укажа во својот Извештај (види став 86 погоре), вработувањето на жртвите обично го спроведуваат уметнички агенти во Кипар кои работат со агенти во други земји. Неуспехот да се испита аспектот на вработување на наводната трговија со луѓе, овозможува важен дел од синцирот на трговијата со луѓе да постапува неказнето. Во оваа смисла, Судот нагласи дека дефиницијата за трговија со луѓе усвоена во Протоколот од Палермо и во Конвенцијата за борба против трговијата со луѓе јасно го вклучува

вработувањето на жртвите (види став 150 и 164 погоре). Потребата за целосна и ефикасна истрага која ги опфаќа сите аспекти на наводите за трговија со луѓе, од вработувањето до експлоатацијата, е неспорна. Затоа, руските власти имале обврска да испитаат дали индивидуалните агенти или мрежи кои работат во Русија можеби биле вклучени во трговијата со г-ѓа Rantseva во Кипар.

308. Сепак, Судот истакна дека руските власти не спровеле никаква истрага за тоа како и каде г-ѓа Rantseva била вработена. Особено, властите не презеле никакви мерки за да ги идентификуваат лицата кои биле вклучени во вработувањето на г-ѓа Rantseva или методите употребени при вработувањето. Откако вработувањето било извршено на руска територија, руските власти биле во најдобра позиција да спроведат ефикасна истрага за вработувањето на г-ѓа Rantseva. Неможноста да се направи тоа, во овој конкретен случај, била уште посериозна во поглед на подоцнежната смрт на г-ѓа Rantseva и мистеријата околу околностите на нејзиното заминување од Русија.

309. Соодветно на тоа, постои повреда од страна на руските власти на нивната процесна обврска, во согласност со член 4 од Конвенцијата, за спроведување на истрага за наводната трговија со луѓе.

VI. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 5 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

310. Жалителот тврди дека постои повреда на член 5 § 1 од Конвенцијата од страна на кипарските власти бидејќи неговата ќерка била задржана во полициската станица, предадена на М.А., а потоа притворена во станот на еден од вработените лица кај М.А.. Член 5 § 1 од Конвенцијата, меѓу другото, предвидува:

„Секој има право на слобода и безбедност на личноста. Никој не смее да биде лишен од слобода, освен во следниве случаи и во согласност со постапката пропишана со закон:

- (а) законско притворање на лице по обвинителна пресуда на надлежниот суд;
- (б) законско лишување од слобода или притворање на лице заради непочитување на законскиот налог на судот или со цел да се обезбеди извршување на која било обврска пропишана со закон;
- (в) законско лишување од слобода или притворање на лице заради негово приведување пред надлежните судски органи, кога постои разумно сомневање дека лицето сторило кривично дело или кога е тоа неопходно за да се спречи лицето да изврши кривично дело или да избега откако ќе го стори истото;
- (г) притворање на малолетник со законски налог заради воспоставување на воспитна мерка или негово притворање заради приведување пред надлежен судски орган;
- (д) законско притворање на лица заради спречување на ширење на заразни болести, ментално нездрави лица, зависници од алкохол и дрога или скитници;
- (е) законско лишување од слобода или притворање на лице за да се спречи

негово нелегално влегување во земјата или на лице против кое се води постапка со цел за протерување или екстрадиција.“

А. Поднесоци на страните

1. На жалителот

311. Жалителот истакна дека постапувањето со неговата ќерка во полициската станица и нејзиното подоцнежнo затворање во станот на еден од вработените лица кај М.А., било спротивно на член 5 § 1 од Конвенцијата. Тој ја истакна важноста на член 5 за заштита на поединци од произволно приведување и злоупотреба на овластувањата. г-ѓа Rantseva легално била на територијата на Република Кипар и била, според жалителот, неразумно и незаконски приведена од страна на М.А., испратена до полициската станица, предадена на М.А. и затворена во станот на еден од вработените лица кај М.А.. Тој, исто така, истакна дека не постоел документ поднесен од страна на кипарските власти во кој биле утврдени основите врз кои г-ѓа Rantseva била приведена, а потоа предадена на М.А..

2. На кипарската влада

312. Во своите писмени поднесоци, кипарската влада негира дека постои повреда на член 5 од Конвенцијата во овој случај. Владата тврди дека не било јасно од утврдените факти на случајот дали полицијата применила било каква сила врз г-ѓа Rantseva. Ниту пак било јасно што би се случило доколку г-ѓа Rantseva одбила да замине со М.А..

313. Во својата еднострана декларација (види став 187 погоре), Владата прифати дека постапувањето со г-ѓа Rantseva во полициската станица и одлуката да не биде ослободена, туку да биде предадена на М.А., иако не постоела правна основа за нејзино лишување од слобода, не била во согласност со барањата од член 5 од Конвенцијата.

Б. Оценка на Судот

1. Постоене на лишување од слобода во овој конкретен случај

314. Судот потсети дека со прогласувањето на „правото на слобода“, член 5 § 1 од Конвенцијата има за цел да осигура дека никому не треба да му се одземе неговата физичка слобода на произволен начин. Разликата меѓу ограничувањето на движење доволно сериозно за да се сведе во рамките на лишувањето од слобода според член 5 § 1 од Конвенцијата, и ограничувањата на слободата кои се предмет само на член 2 од Протоколот број 4, е разлика според степен или интензитет, а не разлика според карактер или суштина (случај *Guzzardi против Италија*, 6 ноември 1980 година, § 93, Серија А бр. 39). Со цел да се утврди дали некој е „лишен од слобода“ во рамките на значењето на член 5, појдовна точка мора да биде неговата конкретна ситуација и, притоа, мора да се земе предвид цела низа на критериуми, како што се видот, времетраењето, влијанието и начинот на спроведување на

мерката за која станува збор (види го случајот *Engel и други против Холандија*, 8 јуни 1976 година, § § 58-59, Серија А бр. 22; случајот *Guzzardi*, цитиран погоре, § 92; и случајот *Riera Blume и други против Шпанија*, бр. 37680/97, § 28, ECHR 1999-VII).

315. Во овој конкретен случај, Судот истакна дека ќерката на жалителот била одведена, од страна на М.А., во полициската станица, каде што била задржана околу еден час. Не постојат докази дека г-ѓа Rantseva била информирана за причините за нејзиното притворање; всушност, како што Судот наведе погоре (види став 297), не постои евиденција дека таа била сослушана од страна на полицијата воопшто, за време на нејзиниот престој во полициската станица. И покрај фактот дека полицијата донела заклучок дека имиграцискиот статус на г-ѓа Rantseva не бил неправилен и дека не постоела основа за нејзино притворање, таа не била веднаш ослободена. Наместо тоа, на барање на лицето одговорно во Службата за странци и имиграција, полицијата го повикала М.А. и побарала од него да дојде и да ја земе и да ја одведе во канцеларијата на Службата за странци и имиграција во 7 часот наутро, заради натамошна истрага. М.А. бил известен дека ако не ја земе, ќе и биде дозволено да замине. г-ѓа Rantseva била задржана во полициската станица до доаѓањето на М.А., кога таа му била предадена нему (види став 20 погоре).

316. Фактите околу престојот на г-ѓа Rantseva во станот на М.Р. биле нејасни. Во својата изјава дадена на полицијата, М.А. негирал дека г-ѓа Rantseva била задржана во станот против своја волја, туку напротив, слободно можела да си замине (види став 21 погоре). Жалителот тврди дека г-ѓа Rantseva била заклучена во спалната соба и со тоа била принудена да се обиде да избега преку балконот. Судот истакна дека г-ѓа Rantseva починала откако паднала од балконот на станот, во очигледен обид за бегство (види став 41 погоре). Разумно е да се претпостави дека доколку таа престојувала како гостин во тој стан, таа слободно можела да си замине во кое било време, односно, таа едноставно би заминала преку влезната врата (види го случајот *Storck против Германија*, бр. 61603/00, § § 76-78, ECHR 2005-V). Според тоа, Судот смета дека г-ѓа Rantseva не останала во станот по своја сопствена, слободна, волја.

317. Наводниот притвор траел, севкупно, околу два часа. Иако времетраењето на притворот било кратко, Судот го нагласи сериозниот карактер и последиците на притворот и потсети дека кога фактите укажуваат на лишување од слобода во рамките на значењето на член 5 § 1 од Конвенцијата, релативното кратко времетраење на притворот не влијае на ваквиот заклучок (види го случајот *Järvinen против Финска*, бр. 30408/96, одлука на Комисијата од 15 јануари 1998 година; и случајот *Novotka против Словачка* (одлука), бр. 47244/99, 4 ноември 2003 година, при што транспортот до полициската станица, претресот и привременото затворање во ќелијата, кое траело околу еден час, се смета дека претставува лишување на лицето од слобода, за целите на член 5 од Конвенцијата).

318. Според тоа, Судот утврди дека притворањето на г-ѓа Rantseva во полициската станица, нејзиното подоцнежено пренесување и затворање во станот, претставуваат лишување од слобода во рамките на значењето на член 5 од Конвенцијата.

2. Одговорност на Кипар за лишувањето од слобода

319. Бидејќи г-ѓа Rantseva била уапсена од страна на приватни лица, Судот мора да ја испита улогата на полициските службеници и да утврди дали лишувањето од слобода во станот вклучува одговорност на кипарските власти, особено во поглед на нивната позитивна обврска за заштита на поединците од произволно приведување (види го случајот *Riera Blume*, цитиран погоре, § § 32-35).

320. Судот веќе изрази загриженост дека полицијата одлучила да ја предаде г-ѓа Rantseva на М.А., наместо едноставно да и дозволи таа да замине (види став 298 погоре). г-ѓа Rantseva не била малолетно лице. Според доказите на полициските службеници на должност, таа не покажувала никакви знаци на пијанство (види став 20 погоре). Сепак, тоа не било доволно за кипарските власти да тврдат дека не постоеле докази дека г-ѓа Rantseva не се согласила да замине со М.А.: како што посочи невладината организација AIRE Centre (види став 269 погоре), жртвите на трговија со луѓе најчесто страдаат од сериозни физички и психолошки последици од кои биле премногу трауматизирани за да се претстават како жртви. Слично на тоа, во Извештајот од 2003 година, Народната правобранителка истакна дека стравот од можните последици и несоодветните мерки за заштита резултира со мал број на приговори поднесени од страна на жртвите до кипарската полиција (види став 87 и став 88 погоре).

321. Имајќи ги предвид општите услови на живот и работа на кабаретските уметници во Кипар, како и врз основа на посебните околности на случајот на г-ѓа Rantseva, Судот смета дека не била дадена можност полицијата да тврди дека постапила со добра намера и дека немала никаква одговорност за лишувањето од слобода на г-ѓа Rantseva во станот на М.А.. Очигледно е дека, без активна соработка на кипарската полиција, во овој конкретен случај, лишувањето од слобода не можело да се случи. Поради тоа, судот смета дека националните власти го прифатиле лишувањето од слобода на г-ѓа Rantseva.

3. Усогласеност меѓу лишувањето од слобода и член 5 став 1 од Конвенцијата

322. Останува да се утврди дали лишувањето од слобода спаѓа во една од категориите на дозволен притвор детално наведени во член 5 § 1 од Конвенцијата. Судот повтори дека член 5 § 1 од Конвенцијата се однесува, пред сè, на националниот закон и утврдува обврска за почитување на неговите материјални и процесни правила. Меѓутоа, исто така бара, секоја мерка која го лишува поединецот од слобода да биде усогласена со целта на член 5 од Конвенцијата, имено, за да се заштити поединецот од произволност (види го случајот *Riera Blume*, цитиран погоре, § 31).

323. Со утврдување дека секое лишување од слобода треба да биде „во согласност со постапката пропишана со закон“, според член 5 § 1 од Конвенцијата, прво, секое апсење или притворање мора да има правна основа во домашното право. Кипарската влада не укажа на ниту една правна основа за лишувањето од слобода, но може да се донесе

заклучок дека првичното притворање на г-ѓа Rantseva во полициската станица било извршено со цел да се испита дали таа не ги почитувала условите за имиграција. Сепак, откако било утврдено дека името на г-ѓа Rantseva не било на релевантната листа, не било дадено никакво објаснување од страна на кипарските власти во однос на причините и правната основа за одлуката да не и биде дозволено на г-ѓа Rantseva да ја напушти полициската станица, туку таа да биде предадена на М.А.. Како што е наведено погоре, полицијата утврди дека г-ѓа Rantseva не покажувала знаци на пијанство и не претставувала никаква закана за себе или за другите (види став 20 и став 320 погоре). Не постои индикација, и не било покажано, дека г-ѓа Rantseva побарала М.А. да дојде да ја земе. Одлуката на полициските власти да ја притворат г-ѓа Rantseva до доаѓањето на М.А., и потоа, да му ја предадат, нема своја основа во домашното право.

324. Не било утврдено дека притворот на г-ѓа Rantseva во станот бил законски. Судот утврди дека ова лишување од слобода било произволно и незаконско.

325. Оттука, судот донесе заклучок дека постои повреда на член 5 § 1 од Конвенцијата, поради незаконско и произволно приведување на г-ѓа Rantseva.

VII. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

326. Жалителот тврди дека кипарските власти го повредиле неговото право на пристап до суд во согласност со член 6 од Конвенцијата со тоа што не го обезбедиле неговото учество во судскиот претрес, како и со тоа што не му доделиле бесплатна правна помош и не му обезбедиле информации за достапните правни лекови во Кипар. Член 6 од Конвенцијата, доколку е релевантно, предвидува:

„Во определувањето на неговите граѓански права и обврски ... секој има право на правично ... сослушување ... од страна на ... трибунал ... “

A. Поднесоци на страните

1. На жалителот

327. Жалителот ја истакна важноста на правото на пристап до суд во едно демократско општество. Таквото право му овозможува на секој поединец да добие јасна, практична, можност да ја оспори постапката која е спротивна на неговите права. Жалителот истакна дека не било спроведено судење во однос на смртта на неговата ќерка. Тој, исто така, изјави жалба за неуспехот на кипарските власти да му обезбедат ефикасно учество во судскиот претрес и да му обезбедат бесплатна правна помош. Соодветно на тоа, тој тврди дека кипарските власти го прекршиле неговото право на пристап до суд, гарантирано со член 6 од Конвенцијата.

2. На кипарската влада

328. Во своите писмени забелешки, кипарската влада изјави дека член 6 не се однесува на судскиот претрес, затоа што тоа не е постапка која ги утврдува граѓанските права и обврски. Соодветно на тоа, жалителот не би можел да бара право на пристап до постапката во однос на смртта на неговата ќерка.

329. Ако, од друга страна, судскиот претрес го вклучува член 6 од Конвенцијата, кипарската влада тврди дека правото на жалителот на пристап до суд било обезбедено во овој конкретен случај.

330. Во својата подоцнежна еднострана декларација (види став 187 погоре), кипарската влада призна дека постои повреда на правото на жалителот на ефикасен пристап до суд, поради неуспехот на кипарските власти да воспостават каква било вистинска и ефикасна комуникација меѓу нив и жалителот во однос на судскиот претрес и сите други можни правни лекови достапни на жалителот.

Б. Допуштеност

331. На почетокот, судот истакна дека член 6 од Конвенцијата не го предвидува правото за поведување на кривична постапка за одреден случај или за гонење на трети лица или нивно обвинение и осуда за сторено кривично дело (види го случајот *Rampogna u Murgia против Италија* (одлука), бр. 40753/98, 11 Мај 1999 година; случајот *Perez против Франција* [GC], бр. 47287/99, § 70, ECHR 2004-I; и случајот *Dinchev против Бугарија*, бр. 23057/03, § 39, 22 јануари 2009 година). До оној степен до кој жалителот изјавил жалба, во согласност со член 6 § 1 од Конвенцијата, поради неуспехот на кипарските власти да поведат кривична постапка во однос на смртта на неговата ќерка, неговиот приговор е недопуштен *ratione materiae* и мора да биде отфрлен, во согласност со член 35 § § 3 и 4 од Конвенцијата.

332. Што се однесува до приговорот во однос на учеството во судскиот претрес, Судот смета дека процесните гаранции во судскиот претрес се својствени за член 2 од Конвенцијата и приговорот на жалителот веќе е разгледан во тој контекст (види став 239 погоре). Што се однесува до примената на член 6 од Конвенцијата во однос на судскиот претрес, Судот смета дека не постои кривична пријава или граѓанско право за жалителот во контекст на таквата постапка. Според тоа, овој дел од приговорот е, исто така, неприфатлив *ratione materiae* и мора да биде отфрлен, во согласност со член 35 § § 3 и 4 од Конвенцијата.

333. На крај, во однос на приговорите на жалителот дека не добил информации за други достапни правни лекови и дека не му била доделена бесплатна правна помош, а цената на правно застапување во Кипар била превисока, Судот смета дека овие приговори се директно поврзани со приговорот на жалителот според член 2 од Конвенцијата и потсети дека тие биле опфатени во тој контекст (види став 240 погоре). Затоа, не е неопходно да се земе предвид степенот до кој секој посебен проблем може да се појави во согласност со член 6 од Конвенцијата под такви околности.

334. Според тоа, приговорите според член 6 § 1 од Конвенцијата мора да бидат прогласени за недопуштени и, оттука, да бидат отфрлени, во согласност со член 35 § § 3 и 4 од Конвенцијата.

VIII. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 8 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

335. Жалителот, исто така, се повика на член 8 од Конвенцијата, кој гласи:

„1. Секој има право на почит за неговиот приватен и семеен живот, домот и кореспонденцијата.

2. Не смее да има мешање од страна на јавната власт во остварувањето на ова право, освен како што е во согласност со законот и е неопходно во едно демократско општество во интерес на националната безбедност, јавната сигурност или економската благосостојба на земјата, за спречување на неред или кривично дело, за заштита на здравјето или моралот, или за заштита на правата и слободите на другите.“

336. Жалителот не обезбедил дополнителни информации во врска со карактерот на неговиот приговор според овој член. Врз основа на сите материјали со кои располага Судот, и поради тоа што прашањата во однос на кои е поднесен приговорот се во негова надлежност, истиот не утврди повреда на правата и слободите утврдени во Конвенцијата или нејзините Протоколи, а кои произлегуваат од овој приговор. Оттука, приговорот мора да биде прогласен за недопуштен, во согласност со член 35 § § 3 и 4 од Конвенцијата.

IX. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

337. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

„Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините протоколи, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумен надомест на штетата, тогаш Судот, доколку е потребно, ќе му додели правичен надомест на штета на оштетената страна.“

A. Штета

1. Поднесоци на страните

338. Жалителот побара сума во висина од 100.000 евра (EUR) како надомест на нематеријалната штета која произлегува од смртта на неговата ќерка. Тој укажа на сериозниот карактер на наводните повреди во овој случај и фактот дека неговата ќерка била единственото вработено лице во семејството. Тој, исто така, ја истакна емоционалната болка предизвикана со смртта на неговата ќерка и неговите подоцнежни напори да ги донесе одговорните лица пред лицето на правдата.

339. Кипарската влада тврди дека бараната сума биле премногу висока, имајќи ја предвид судската пракса на Судот. Владата, исто така, истакна дека жалителот не обезбедил никакви докази дека тој бил, на

каков било начин, финансиски зависен од неговата ќерка. Во својата еднострана декларација (види став 187 погоре), Владата се понуди да му иплати на жалителот сума во износ од 37.300 евра, како надомест на материјалната и нематеријалната штета, судските и другите трошоци, или друг таков износ како надомест, по предлог на Судот.

340. Руската влада изјави дека нематеријалната штета треба да биде исплатена од страна на онаа држава која не успеала да ја осигура безбедноста на ќерката на жалителот и која не успеала да спроведе ефикасна истрага во врска со нејзината смрт. Владата истакна дека Русија не е обвинетата држава, кога станува збор за приговорот на жалителот, во однос на член 2 од Конвенцијата.

2. Оценка на Судот

341. Судот истакна дека барањето за загуба на економска поддршка, посоодветно, се смета како барање за парична загуба. Во оваа смисла, Судот повторил дека мора да постои јасна причинско-последична врска меѓу побараниот надомест на штета од страна на жалителот и повредата на Конвенцијата и дека ова може, во овој конкретен случај, да вклучи надомест во однос на загубата на заработувачка (види го случајот *Aktaş против Турција*, бр. 24351/94, § 352, ECHR 2003-V (извадоци)). Во овој конкретен случај, Судот утврди дека Кипар не може да се смета за одговорна за смртта на г-ѓа Rantseva, истакнувајќи, притоа, дека постои процесна, а не суштинска, повреда на член 2 од Конвенцијата во овој случај. Според тоа, Судот не смета дека е соодветно да се исплати надомест на жалителот во однос на материјалната штета која произлегува од смртта на г-ѓа Rantseva.

342. Што се однесува до нематеријалната штета, Судот утврди дека кипарските власти не успеале да преземат мерки за да ја заштитат г-ѓа Rantseva од трговијата со луѓе и да утврдат дали таа била жртва на овој вид трговија. Судот, исто така, утврди дека кипарските власти не успеале да спроведат ефикасна истрага за смртта на г-ѓа Rantseva. Според Судот, се смета дека жалителот мора да претрпел страдање и болка како резултат на необјаснетите околности во однос на смртта на г-ѓа Rantseva и неуспехот на кипарските власти да преземат мерки да ја заштитат од трговија со луѓе и експлоатација и ефикасно да ги испитаат околностите на нејзиното доаѓање и престој во Кипар. Одлучувајќи на правична основа, Судот му додели на жалителот сума во износ од 40.000 евра, како надомест на штетата претрпена од страна на жалителот, како резултат на однесувањето на кипарските власти, како и сите давачки кои би можеле да бидат наплатени за тој износ.

343. Судот потсети дека е утврдена процесна повреда на член 4 од Конвенцијата во однос на Русија. Одлучувајќи на правична основа, Судот одлучи да му додели на жалителот сума во износ од 2.000 евра како надомест на нематеријална штета во однос на штетата претрпена од негова страна заради однесувањето на руските власти, како и сите давачки кои би можеле да бидат наплатени за тој износ.

Б. Судски и други трошоци и издатоци

1. Поднесоци на страните

344. Жалителот побара износ како надомест за направените судски и други трошоци и издатоци во висина од околу 485.480 руски рубли (RUB) (или околу 11.240 евра), вклучувајќи ги и патните трошоци, трошоците за фотокопирање, за превод и за нотарски услуги. Износот, исто така, ја вклучува сумата од 233.600 руски рубли во однос на продажбата на неговиот дом во Русија, за што тој тврди дека било неопходно да го стори тоа за да ги обезбеди потребните средства; погребни трошоци во висина од околу 46.310 руски рубли; и сума од 26.661 руски рубли потрошени заради присуство на конференцијата за трговија со луѓе во Кипар во 2008 година. Жалителот ги доставил сите релевантни сметки.

345. Кипарската влада тврди дека жалителот можел да бара надомест само за трошоците и издатоците кои биле неопходни за да се спречи или поправи повредата на Конвенцијата, кои биле разумни по обем и причинско-последично поврзани со повредата за која станува збор. Владата го оспори барањето на жалителот за надомест на штета во висина од 233.600 руски рубли во однос на продажбата на неговиот стан, паричните средства потрошени заради присуство на конференција во 2008 година и сите трошоци и издатоци кои не биле поткрепени со сметки или кои не биле разумни по обем.

346. Руската влада тврди дека жалителот не го поткрепил своето тврдење дека било потребно тој да го продаде својот стан и да отпатува за Кипар. Поточно, владата истакна дека жалителот можел да се обрати на надлежните власти за спроведување на законот во Русија за да ги побара потребните документи и докази од кипарските власти и можел да се советува со адвокат во Кипар. Руската влада, исто така, го оспори барањето на жалителот за надомест на трошоците за присуство на конференција во 2008 година, врз основа на тоа што конференцијата не била директно поврзана со истрагата околу смртта на г-ѓа Rantseva.

2. Оценка на Судот

347. Судот потсети дека жалителот има право да му биде доделен надомест за трошоците бидејќи утврдил дека трошоците биле вистински и неопходно направени и разумни по обем. Во овој случај, жалителот нема право да бара надомест за продажбата на неговата куќа или за трошоците за патување и присуство на конференцијата во Кипар во 2008 година, бидејќи истата не била директно поврзана со истрагата околу смртта на г-ѓа Rantseva. Понатаму, Судот потсети дека, единствено, утврдил процесна повреда на член 2 од Конвенцијата. Соодветно на тоа, жалителот нема право на надомест на погребалните трошоци.

348. Имајќи го предвид наведеното, Судот смета дека е разумно на жалителот да му биде доделена сума во висина од 4.000 евра како надомест на судските и другите трошоци и издатоци, плус сите давачки кои би можеле да му бидат наплатени на жалителот за таа сума, минус сумата од 850 евра која тој ја добил како правна помош од страна на Советот на Европа. Според околностите на овој случај, Судот смета дека

е соодветно да биде доделен надомест за судските и другите трошоци и издатоците направени во однос на Кипар.

В. Затезна камата

349. Судот смета дека е соодветно затезната камата да се заснова на најниската стапка за задолжување на Европската Централна Банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. *Го отфрли* барањето на кипарската влада за отстранување на жалбата од списокот;
2. *Одлучи* да го приклучи кон основаноста, приговорот *ratione materiae* на руската влада во однос на член 4 од Конвенцијата, и истиот го отфрли;
3. *Ги прогласи* приговорите според член 2, 3, 4 и 5 од Конвенцијата за допуштени, а остатокот од жалбата за недопуштен.
4. *Одлучи* дека не постои повреда на позитивната обврска на кипарските власти за заштита на правото на г-ѓа Rantseva на живот според член 2 од Конвенцијата;
5. *Одлучи* дека постои процесна повреда на член 2 од Конвенцијата од страна на Кипар поради неуспехот да спроведе ефикасна истрага во однос на смртта на г-ѓа Rantseva;
6. *Одлучи* дека не постои повреда на член 2 од Конвенцијата од страна на Русија;
7. *Одлучи* дека не е неопходно да се разгледа одделно приговорот на жалителот, во согласност со член 3 од Конвенцијата;
8. *Одлучи* дека постои повреда на член 4 од Конвенцијата од страна на Кипар, поради тоа што не и овозможил на г-ѓа Rantseva практична и ефикасна заштита од трговијата со луѓе и експлоатацијата во целост и поради тоа што не ги презел неопходните специфични мерки за нејзина заштита;
9. *Одлучи* дека не е потребно да се испита поединечно наводното прекршување на член 4 од Конвенцијата во однос на продолжениот неуспех на кипарските власти да спроведат ефикасна истрага;
10. *Одлучи* дека не постои прекршување на позитивните обврски од страна на Русија, според член 4 од Конвенцијата, за преземање на оперативни мерки за заштита на г-ѓа Rantseva од трговијата со луѓе;

11. *Одлучи* дека постои повреда на член 4 од Конвенцијата од страна на Русија, на процесните обврски за спроведување на истрага во однос на наводната трговија со луѓе;

12. *Одлучи* дека постои повреда на член 5 од Конвенцијата од страна на Кипар;

13. *Одлучи*

(а) дека кипарската влада треба да му исплати на жалителот, во рок од три месеци од датумот на кој пресудата ќе стане конечна, во согласност со член 44 § 2 од Конвенцијата, сума во висина од 40.000 евра (четириесет илјади евра) како надомест на нематеријална штета и сума во висина од 3.150 евра (три илјади сто и педесет евра) како надомест на судските и другите трошоци и издатоци, плус сите давачки кои би можеле да му бидат наплатени на жалителот за овие суми;

(б) дека руската влада треба да му исплати на жалителот, во рок од три месеци од датумот на кој пресудата ќе стане конечна, во согласност со член 44 § 2 од Конвенцијата, сума во висина од 2.000 евра (две илјади евра) како надомест на нематеријална штета, сума претворена во руски рубли според курсот на денот на исплатата, плус сите давачки кои би можеле да му бидат наплатени на жалителот за овие суми;

(в) дека, по истекот на гореспоменатите три месеци, сè до исплатата, ќе се пресметува и исплатува камата на горенаведените износи, според стапка еднаква на најниската стапка за задолжување на Европската Централна Банка, за утврдениот период зголемена за три процентни поени;

14. *Го отфрли* останатиот дел од барањето на жалителот за правичен надомест на штета.

Изготвена на англиски јазик и објавена на 7 јануари 2010 година, во согласност со член 77 § 2 и § 3 од Деловникот на Судот.

Søren Nielsen
Секретар

Christos Rozakis
Претседател